

T. C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI TEBLİĞLER DERGİSİ

VİLLİK ABONESİ 40 KURUŞTUR
ABONE TUTARI MALSANDIKLA
RINDAN BİRİNE YATIRILMALI VE
ALINACAK MAKBUZ MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI NESRİYAT MÜDÜR-
LÜĞÜNE GÖNDERİLMELİDİR

Cilt: 8

16 TEMMUZ 1945

SAYI: 337

TAMİMLER:

İLK ÖĞRETİM UMUM
MÜDÜRLÜĞÜ

Sa.1: 6/12/59

1453

2/VII/1845

ÖZET:

Köy okulları projele-
rinin detay resimleri
h.

31/III/1945 tarih, 6/6175 ve 1397 sa-
yı genelgeye ektir:

Köy okulları yapımında göz önünde tu-
tulacak esaslarla, bu okulların projelerine ait
detay resimleri müsabakada bir'ncilik kazanan
Yüksek Mimar Asım Mutlu ve Ahsen Yapanar
tarafından hazırlanmış ve bu genelgeye ilişik
olarak gönderilmiştir. Okul yapımı sırasında
bunlardan faydalanılmak binaların sağlam ve
güzel olmasını sağlayacaktır. Gereğince iş görü-
lmesi hususunu ilgililere tebliğ etmenizi rica
ederim.

Millî Eğitim Bakanı a.
İhsan Sungu

KÖY OKULLARI YAPIMINDA GÖZ ÖNÜNDE TUTULACAK ESASLAR.

Arsa:

Okulun yapılacağı arsa köyün mümkün
olduğu kadar düzgün ve az meyilli yerinde se-
çilecektir. Arsanın sel yataklarına, su basan al-
çak kısımlara, toprağı kayan yerlere raslamama-
sına dikkat edilmelidir. Güneye bakan yamaçlar
istenilen vasıfları taşıdıkları takdirde başka yer-
lere tercih edilmelidir.

Okul tipi :

Sıcak, mutedil ve soğuk iklim bölgeleri
için ayrı ayrı iki okul projesi vardır. Yeri neresi
olursa olsun, köy soğuktan daha fazla şikâyetçi
ise mutedil ve soğuk iklim tipi, sıcaktan daha
fazla şikâyetçi ise sıcak iklim tipi tatbik olunma-
lıdır. Bir bölgenin bütün köyleri için bir tipi ka-
bul ve tatbik etmek köylerin özelliklerini göz
önünde tutmamak demektir.

Durum plânı:

Arsaya göre yol ne vaziyette olursa olsun
okul daima uzunluğu doğu batı istikametine ge-
lecek şekilde yapılacaktır. Dersane pencereleri
ve sundurma güney tarafa gelecektir.

Durum plânında da görüldüğü şekille,
okul binası arsanın Kuzeyine yakın yapılacaktır.
Bu suretle güney tarafında rüzgârdan korun-
muş büyük bir oyun ve çalışma yeri kalacaktır.
Ev ile okulun bahçeleri çitle birbirinden ayrılacaktır.
Okul ve ev sokağına taş bir yolla bağlanacaktır.
Ayrıca ışık ve helâya doğru taş yol uzanacaktır.
Oyun yeri düzeltilecek ve çamur ol-
maması için toprağı bol miktarda kum karıştırılacaktır.
Arsanın etrafına ağaç dikilecektir. Sıcak iklim tipinde ev ile okul sundurmaları arasındaki yüksek tahta parmaklığa bir yeşillik sarılacaktır.

Temeller:

Temeller için toprak sağlam ve sert zemin bulununcaya kadar kazılacaktır. Sağlam zemin üstte çok yakın da olsa temel çukurları 80 cm. den daha az derin olmamalıdır. Sert tabakalar çok derinde iseler temel çukurları temel duvar kalınlıklarından 30 cm. daha geniş olarak ve duvar ortasına gelecek şekilde 1.10 m. derinlikte kazılacak çukurun dibi 30 cm. yükseklikte kum ve çakıl ile doldurulacak ve temel duvarı bunun üzerine oturtulacaktır.

Duvarlar:

Temel, beden duvarlar ve esas duvarlar taştan örülecektir. Taşın dış tesirlere karşı koyabilmek, çok sert olmıyan bir cins olması iyidir. Duvarın dış yüzü mümkün mertebe düzgün olarak derzlenmeye elverişli bir şekilde işlenecektir. Şayet dış tesirlere mukavemet edebilecek taş bulunmazsa o zaman da duvar yüzünün sıvanması lâzımdır.

Duvarlar taş veya tuğla olduğu takdirde kireç harcı ile işlenecektir. Harç için dişli bir kuma üçe bir nispetinde sönmüş veya daha iyisi süzölmüş kireç katılacaktır. Taş örgüsünde taşların yatık olarak konmasına, derzlerin üst üste gelmemesine dikkat edilmelidir. Taşların en az üçte bir kısmı duvarı derinliğine bağliayacak şekilde örülmelidir.

Duvar zelzele ve sarsıntılara karşı projede görüldüğü şekilde beş sıra çift hatilla bağlanmalıdır. Hatılların ekleri (şekil 1) deki gibi yapılacaktır. Yanyana olan hatıllar 1.50 m. de bir bir'birlerine bağlanacaktır (Şekil 2). Dıştan hatılların üzerleri sıvanmıyacaktır. Projede döşeme taban hatıllarının üst, pencere tabanı ha-

atıllarının üst, pencere lento hatıllarının alt, çatı tabanı hatıllarının alt yükseklikleri verilmiştir. Ve bunların ağaç maktaları ne olursa olsun değişmemeleri lâzımdır. Lento yerlerindeki hatıllar iki ilâve ağaçla kuvvetlendirilecektir. İyilik kapıları üstlerinde lentolara fazla yük gelmemesi için duvarda bir hafifletme temeli örülecektir.

Yakılacak kireç taşı bulunmadığı takdirde duvarlar çok iyi işçilikle fakat kerpiç harcı ile örülecektir. Taş bulunmadığı ve uzaktan temini de imkânsız olduğu zaman duvarlar yine aynı ölçülerle ve hatıllarla kerpiçle örülecektir. Büyük şehirlere yakın çimentonun ucuz ve kolay temin edildiği yerlerde hatıllar 15 cm. yükseklikte ve duvar kalınlığında beton ile yapılabilir. Bu beton harcının 1 m³ ü, 0.800, m³ çakılı 0.400 m³ kum ve 300 kilo çimento ile yapılmalıdır. Demir bulma imkânı olan yerlerde ve bilhassa zelzele mintakalarında bu hatılların içine dört köşesine yakın olarak boydan boya 4 adet 16 m/m kutrunda yuvarlak demirler koymak çok faydalıdır.

Bu beton hatılların kalıplarının rendelenerek itinalı bir şekilde yapılması ve bu suretle muntazam çıkacak betonun da sıvanmıyarak tabii taş gibi taraklanması muvafıktır.

Hem ahşabın hem çimentonun bulunması çok güç olan yerlerde hatıllar tuğladan yapılabilir. Bu iş için çok pişkin prese tuğlası bulunduğu takdirde bu hatılların yüzleri derzlenerek bırakılır. Âdi tuğla ile yapılacaksa o zaman taş duvarın dış yüzünden 2 sm. çukur olarak yapılır ve yalnız bu hatılların üzerleri sıvanır. Bu suretle bina yüzünde hatılları gösteren sıra kuşaklar bulunur. Bu sıvanın rengi taş renginden başka olarak seçilmelidir.

Bölme duvarları:

İç ince bölme duvarlar kireç harcı ve tuğla ile örülecektir. Tuğla bulunmıyan yerlerde bunlar dolgu ahşap iskelet olarak yapılmalıdır.

Çatı:

Çatı projelerde görüldüğü şekilde yapılacaktır. Bırakma kirişi için uzun ağaç bulunmadığı takdirde ek, (Şekil 3) deki gibi yapılacaktır. Bırakma tek ağaç olduğu zaman baba buna yassı demirle bağlanacaktır. Aşıklar daima

göğüslemelerle desteklenmiş olmalıdır. (Şekil 4) (aşık eklerinin direk veya başka bir taşıyıcı üzerinde olması şart değildir). Direğe yakın olan aşığın uzanmış ucuna diğer aşık üstten oturtulabilir. (Şekil 5) Merteklerin ekleri yan yana getirilmek suretiyle bağlanacaktır. (Şekil 6) Çatı kerestesi olarak ölçüler biraz fazlalaştırmak şartıyla, kaba çaplanmış ağaçlar kullanılabilir. Sçak altları ve sundurma tavanlarında alttan görünen mertekler ve aşıklar rendelenecektir. Buralara kiremit altı olarak lambalı tavanlık tahtalar döşenecektir. Kerestenin çok kıt bulunduğu yerlerde kiremit altı olarak merteklerin arası ince dallar ve bulgurlama ile örtülmelidir. Çatıda yerli kiremit kullanıldığı takdirde saçakların uçları (Şekil 7) deki gibi, marsilya tipi alafranga kiremit kullanıldığı takdirde (Şekil 9) da gösterilmiştir. Sundurmayı taşıyan direklerin altlarına mutlaka yerden yüksek taş konacak, direklerin üzerine oturmuş olacaktır. Taş tabanın üstü direkten daha küçük hale getirilmiş olmalıdır ki orada su birikip direğin altını çürütmesin (Şekil 10).

Döşemeler:

Plânlarda ahşap kirişle, gösterilen yerlerde tahta döşeme yapılacaktır. Karşılıklı gelen kirişler birbirlerine merteklerde olduğu gibi yanyana getirilmek ve çivilenmek suretiyle bağlanacaktır. Kirişler tabanlar üzerine oturacak ve duvara giren uçları katranlanacaktır. Kirişlerin üstlerine lamba, zıvanalı döşemelik tahtası kaplanacaktır. Kirişlemenin altındaki temel duvarında karşılıklı delikler bırakılacak ve burası böylece havalandırılacak ve ağaçların çürümemesi ve küflenmemesi sağlanacaktır.

Mutfak, helâ, yıkanma yeri, askılık gibi yerlerin döşemesi, blokaj üzerine düzgün tabii taş kaplanarak ve derzlenerek tamamlanacaktır. Malzeme bulma imkânları kolay olan yerlerde

blokajdan sonra 10 cm. kalınlıkta beton üzerine mozayik veya çimento karo döşenebilir. Etraf kaldırımlar, sundurma altları depo ve işliğin zemin arası horasan veya çimento harçla derzlenerek tamamlanacaktır.

Duvar kaplamaları:

Binaların içinde duvarlar kireç harciyle sıvanacak ve üzerine alafranga tırfıl perdahı yapılacaktır. Sıvadan evvel yüzünün ve derzierinin temizlenmesine, sıva yüzünün düzgün olmasına duvarın altından itibaren en az 10 cm. lik kısmına döşeme seviyesinden itibaren bir süpürgecik yapılacak ve sıvaya bunun üzerinden başlanacaktır. Depo ve işlik duvarları muntazam işlenmek şartıyla derzlenebilir. Binanın dış duvarları sıvanmıyarak derzlenecektir. Ancak taşın dış tesirlere karşı koymaması yani rutubet ve dondan müteessir olması halinde sıva yapılacak ve üzerine beyaz veya krem (açık sarı) bir badana vurulacaktır. Bu vaziyette de hatıllar kat'iyen sıvanmıyarak dışıdan olduğu gibi gösterilecektir.

Tavan kaplamaları:

Kaplamalar lambalı tavan tahtaları veya aralara çita çakılmak şartıyla düz tahtalarla yapılabilir. Duvarla tavanın birleştiği yere pervaz veya çita konulacaktır. Tavan tahtalarının üstü kirişlerin yarısına kadar kerpiç harciyle doldurulursa sıcak ve soğukun geçmesine mani olur. İşlik, sundurma, helâ gibi yerlere ayrı tavan yapılmıyacaktır. Altta mertekler ve kiremit altı olarak konulan tavan tahtaları görülecektir.

Doğramalar:

Doramaların tafsilat resimlerine göre mümkünse civardaki şehir ve kasabalardaki işliklerde veya köy enstitülerine yaptırılması cihetine gidilmelidir. Köyde bu işleri kusursuz yapabilecek sanatkarlar bulunduğu takdirde yerin-

de de yapılabilir. Projelerde her kapı ve pencere açıklığına hangi tip doğramanın geleceği (P₁, P₂, K₁, K₂, vs) gibi işaretlerle gösterilmiştir.

Boyalar:

Bilhassa dış tesirlere maruz tahta kısımların yağlı boya ile boyanması çok faydalıdır. Saçakların, kepenklerin, hatılların, direklerin kırmızı aşı biyasiyle, pencerelerin de dışardan krem rengine boyanması muvafıktır. İçerideki ahşap kısımların açık reklere boyanması lâzımdır. Boya malzemesi bulunmadığı takdirde ahşap kısımların üzerine hiç olmasa bir iki tabaka bezir yağı sürülerek muhafaza edilmeleri uygundur. İç kısımların badanaları için açık rekler seçilmiştir.

NOT:

Soğuk ve mutedil iklim tipi köy okulu Hasanoğlu Köy Enstitüsünde İlköğretim müfettişleriyle Köy Enstitüleri öğretmenleri için açılan kursta tatbik edilmiş ve binada aşağıda yazılı değişikliklerin yapılması doğru görülmüştür.

a — Mutfak penceresi P₂ yerine P₁ olacaktır.

b — Depo ile mutfak arasında P₃ cinsinden bir pencere açılacaktır. (durum plânında görülmektedir).

c — Depoda + 0.70 yüksekliğindeki hatılların altından 0.50 X 0.50 ölçüsünde bir delik açılacak ve buraya bir tahta kapak yapılacaktır. Bu açıklık depoya odun ve kömürün dışarıdan kolayca atılmasını sağlayacaktır.

d — Oturma ve yatak odası arasındaki yerli dolapların orta kısmı yarısı bir, yarısı diğer odadan kullanılan kitap rafları halinde yapılacaktır. (Durum plânında görülmektedir).

e — Binanın arkasındaki iki depo penceresi arasındaki ölçü plânında 1.50 m olarak düzeltilenektir.

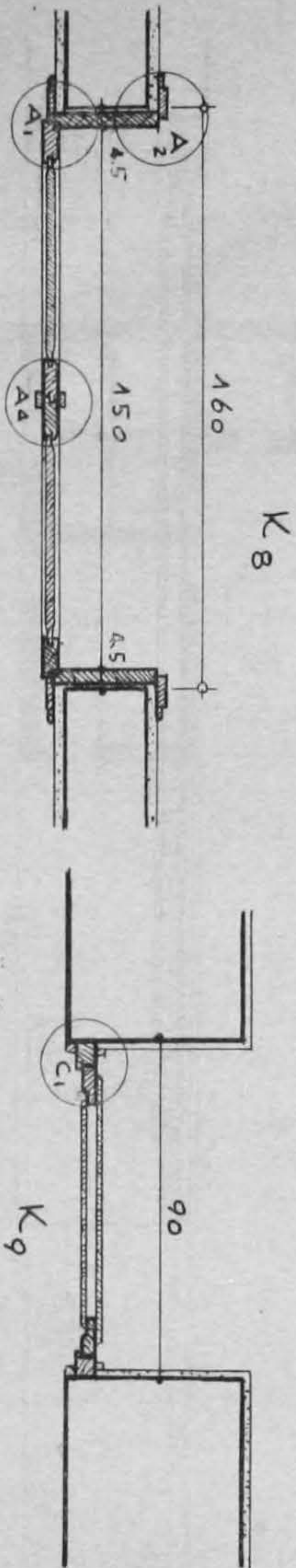
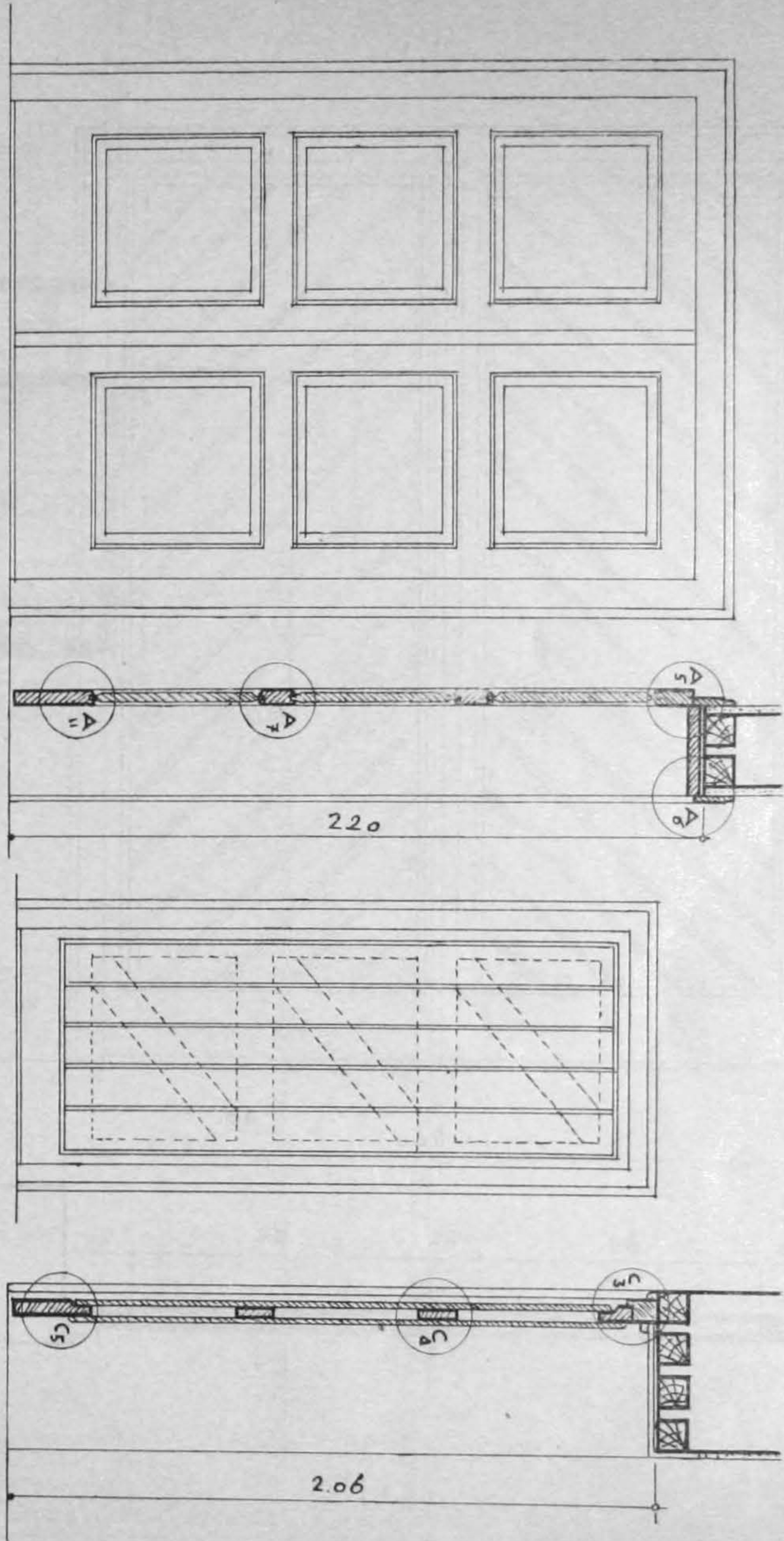
ÖNEMLİ NOT

1 — Bu dergiyle detay resimleri yayınlanan mutedil ve soğuk iklim tipi köy okulu binasının temel ve kat plânları 323 sayılı Tebliğler Dergisinde çıkmıştı. Mutfak, helâ ve yıkanma yerinin bu plânlardakinden daha geniş olması istenildiği takdirde binanın eni 12.10 mt. yerine 12.50 mt. olarak temeli açılacak o zaman işliğin iç duvarlarındaki eni tıp kı dersliğin eni gibi 5.50 mt. olacaktır.

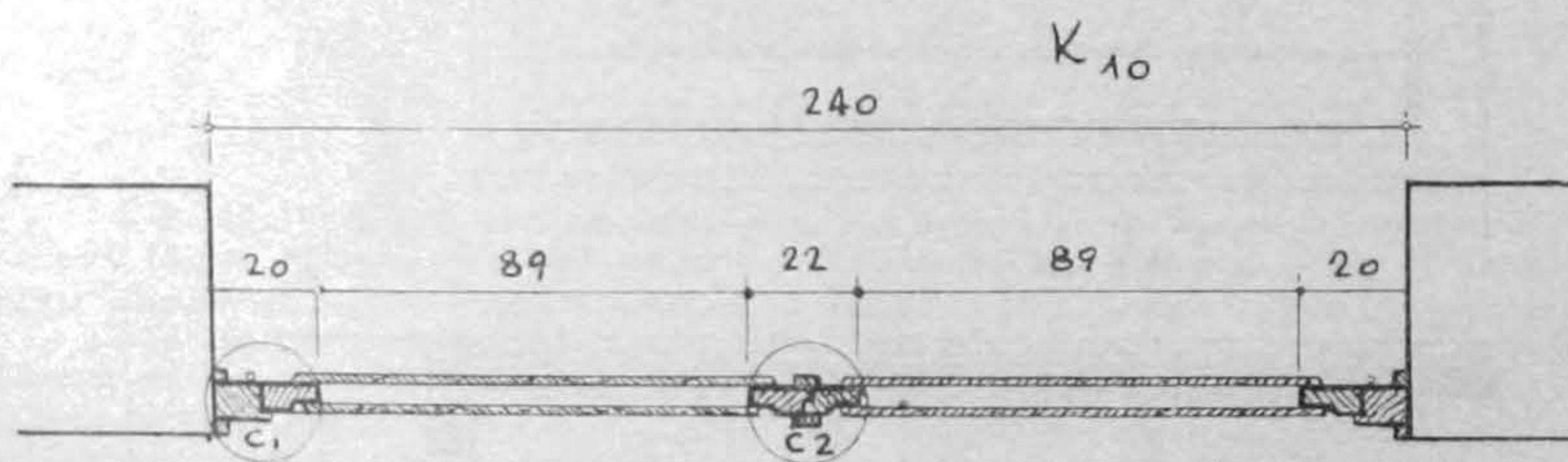
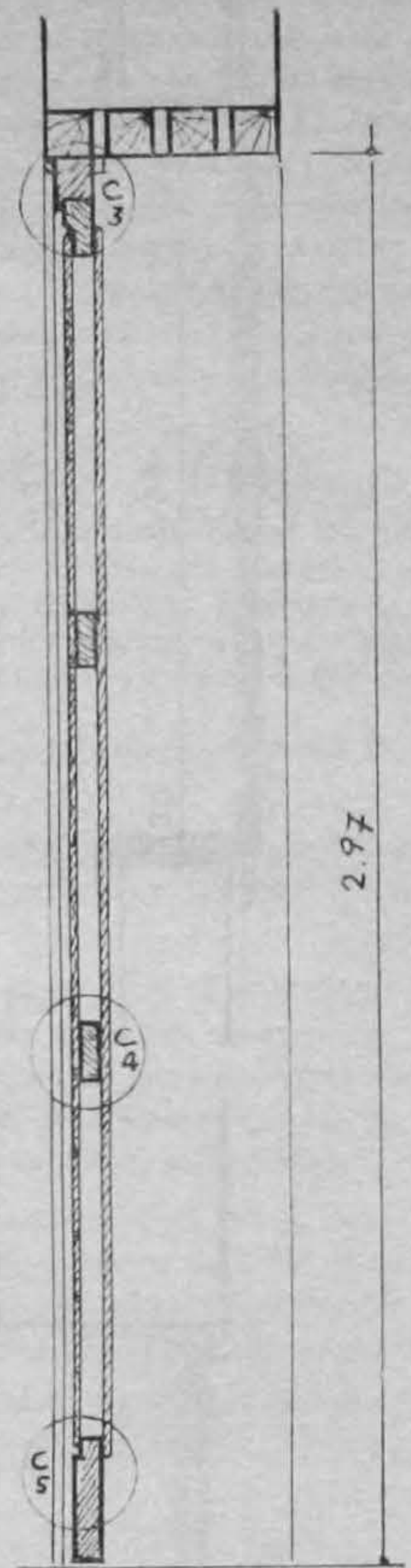
2 — Bu Dergide yayınlanan doğrama resimleri arasında kapı ve pencerelerin kenarlarına gelen duvarları tamamen kaplıyacak doğramalara ait resimler vardır. Bunlar kereste durumu onları yapmaya elverişli olan yerlerde yapıldıkları takdirde duvarların pencerelere ve kapı içlerine gelen kısımları korunmuş olur. Kereste bakımından sıkıntı çekilen yerlerde bu kaplamalar yapılmıyacaktır. O takdirde pencere ve kapı kasasıyla duvar sıvasının birbirine iyi bağlanmasını sağlamak için kaşa ile duvar sıvası arasına çita konulmalıdır.

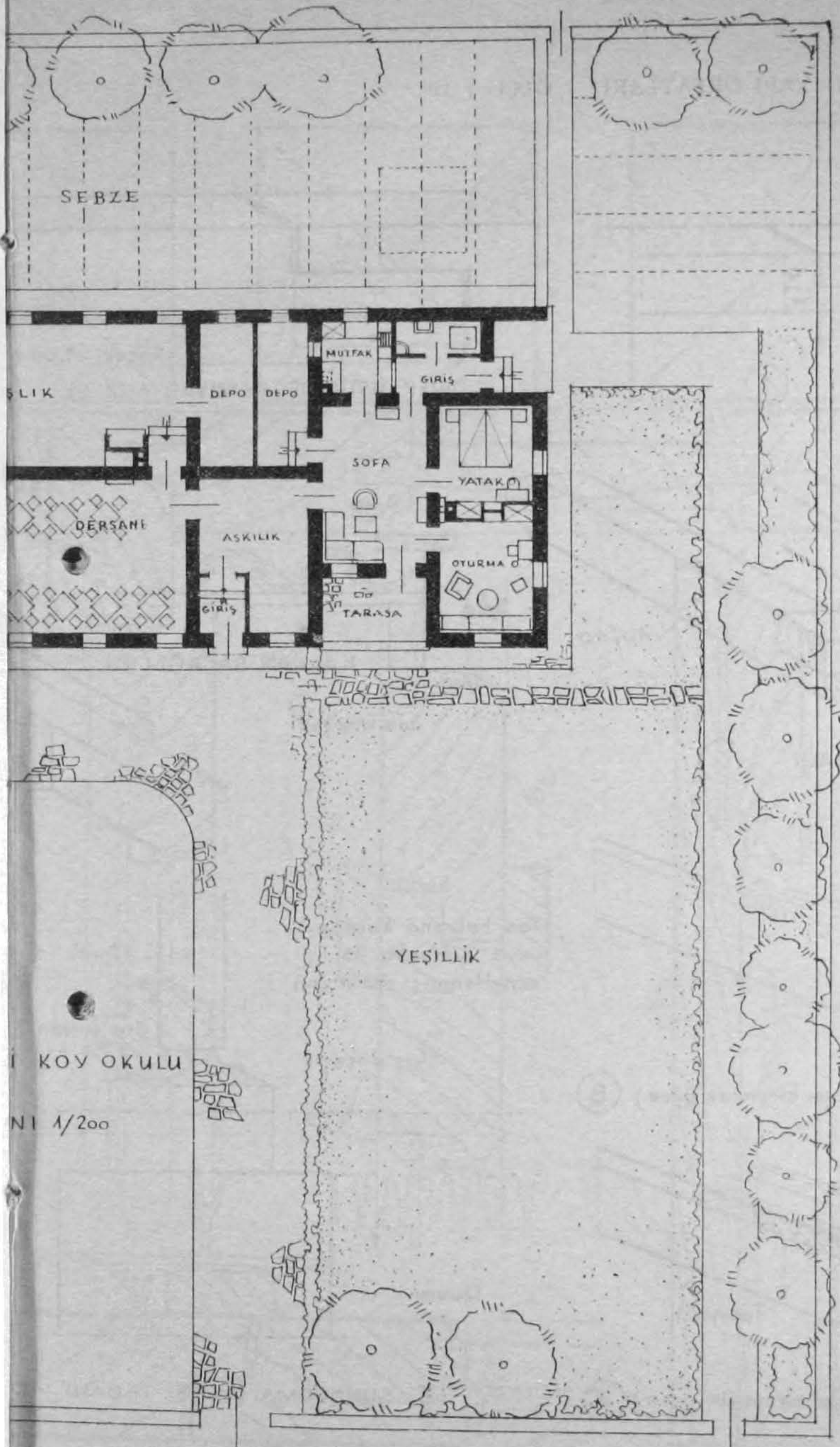
KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜSÜ 1/20

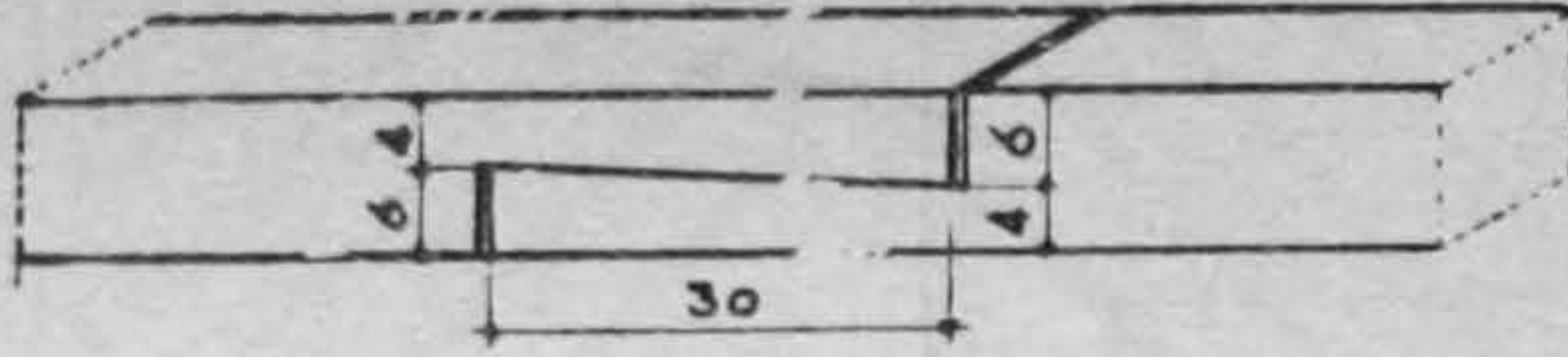

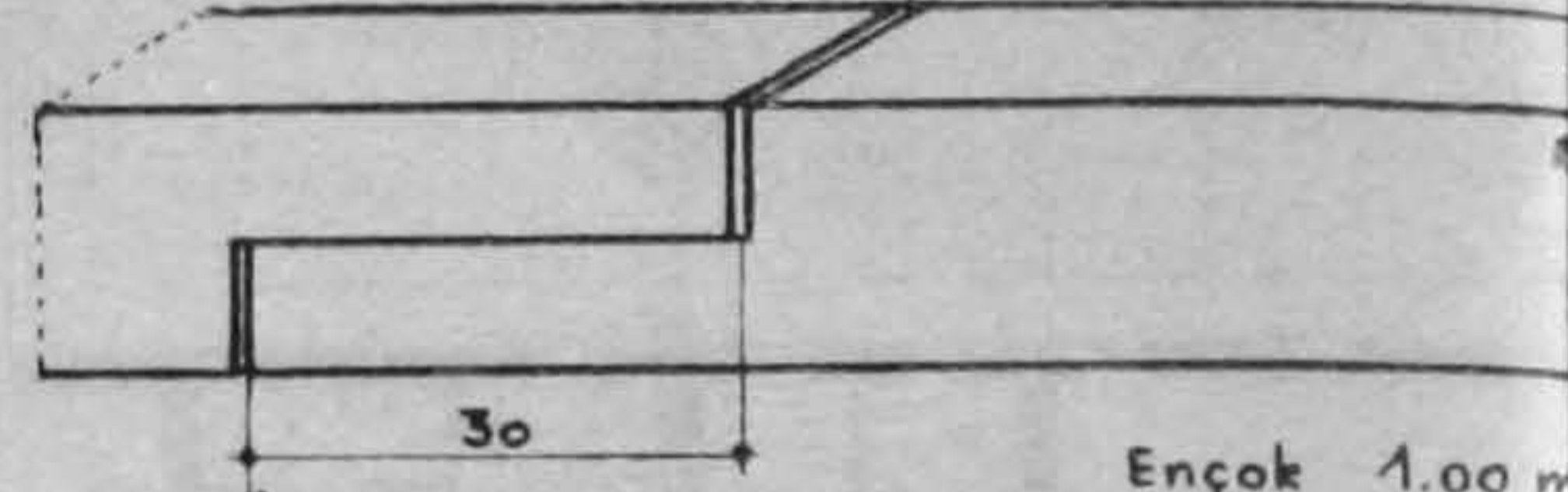

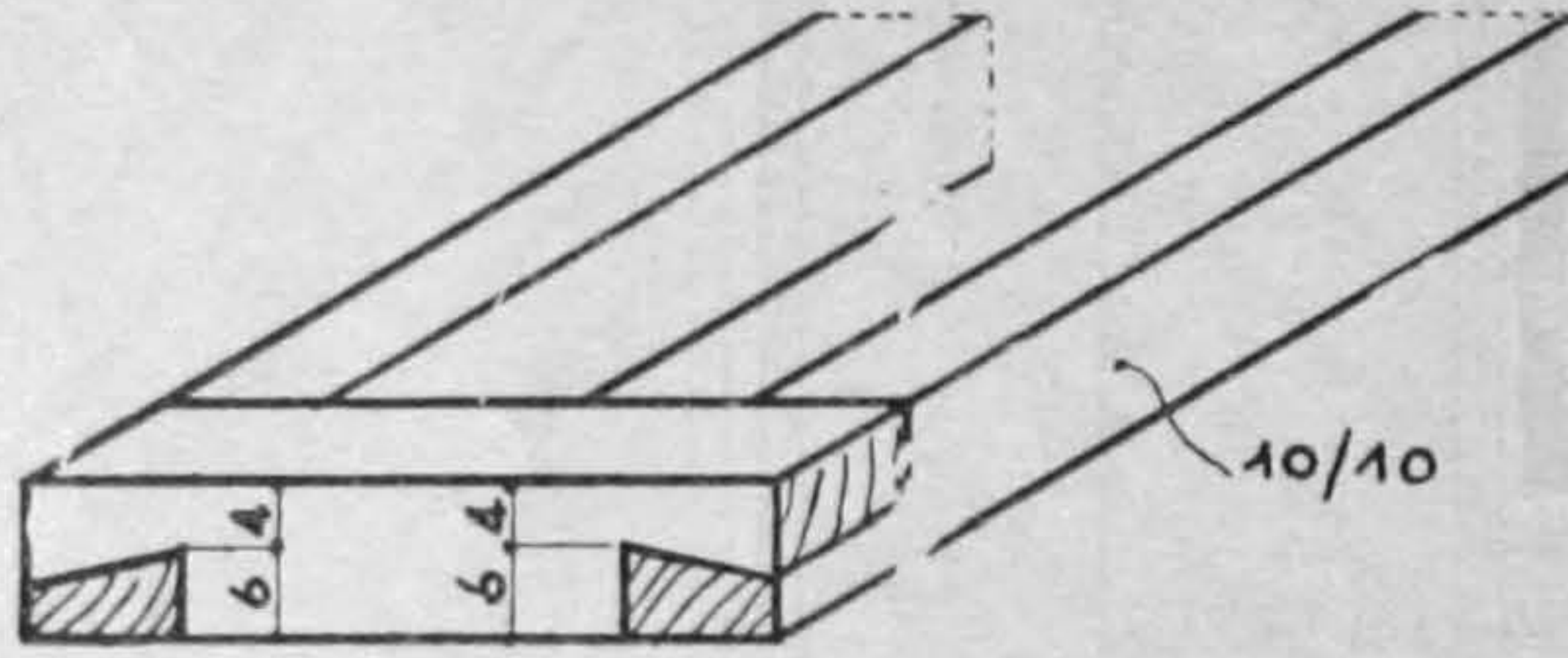

HATII EKİ

(1)

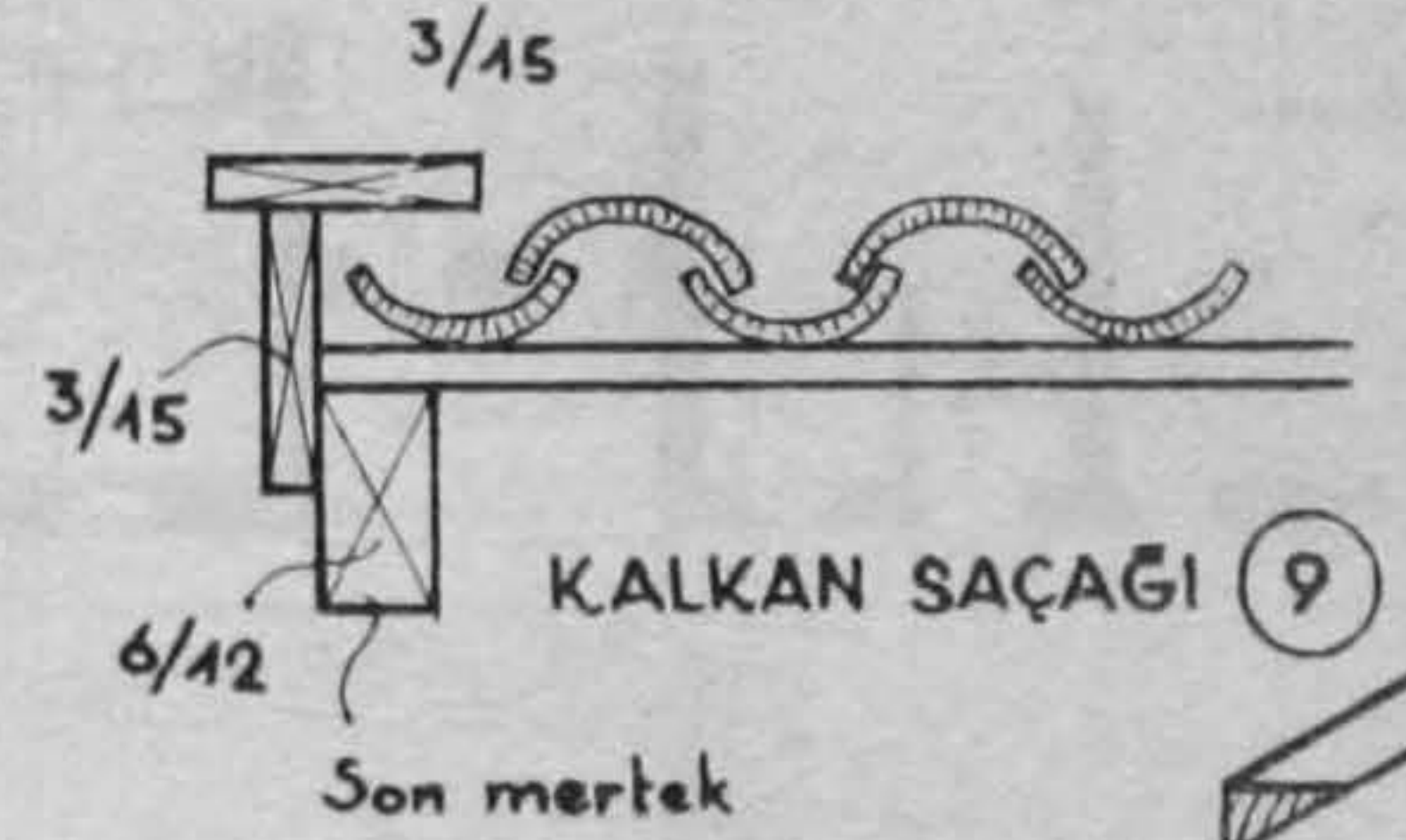

DİREK ÜSTÜNDE OLMİYAN ASİK EKİ

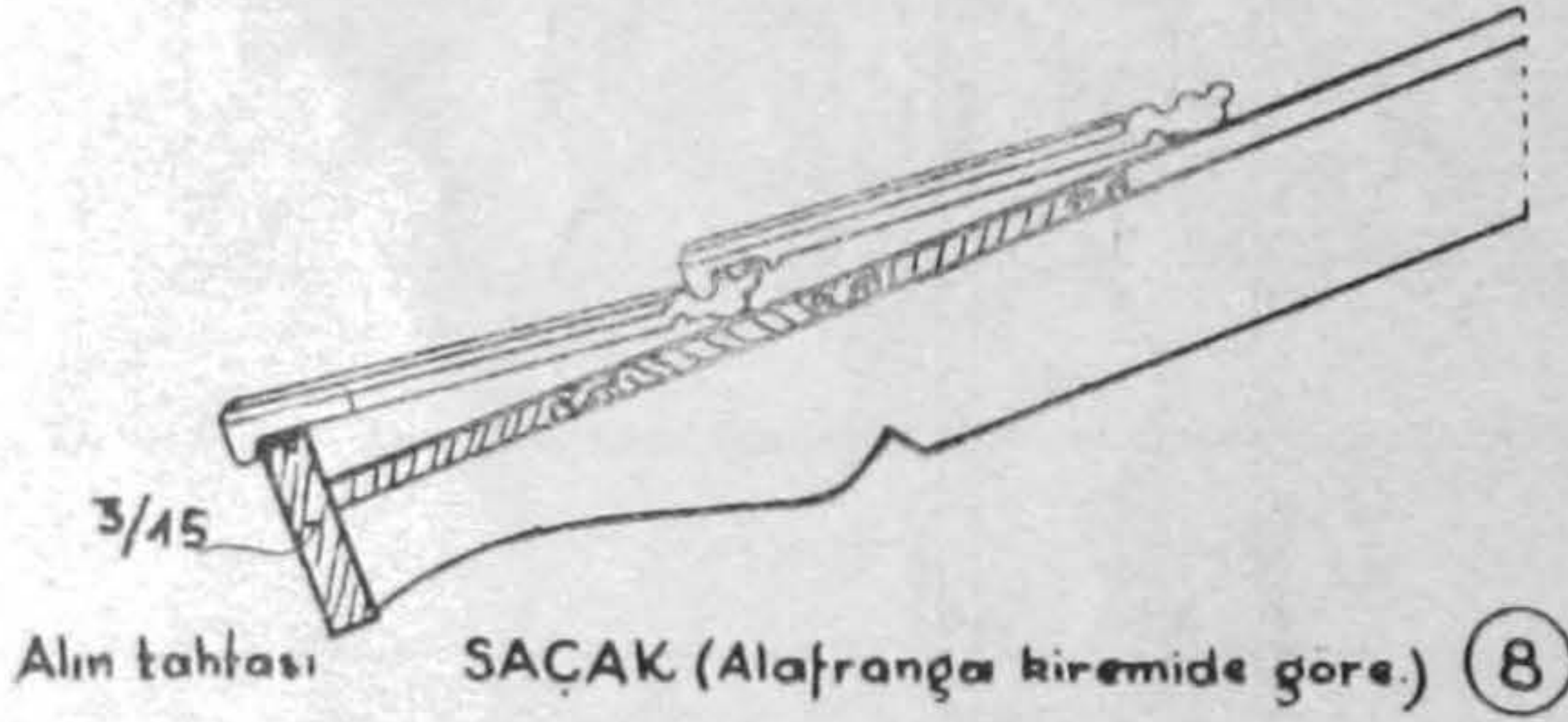
ENİNE HATIL BAĞI

(2)

KALKAN SAÇAĞI

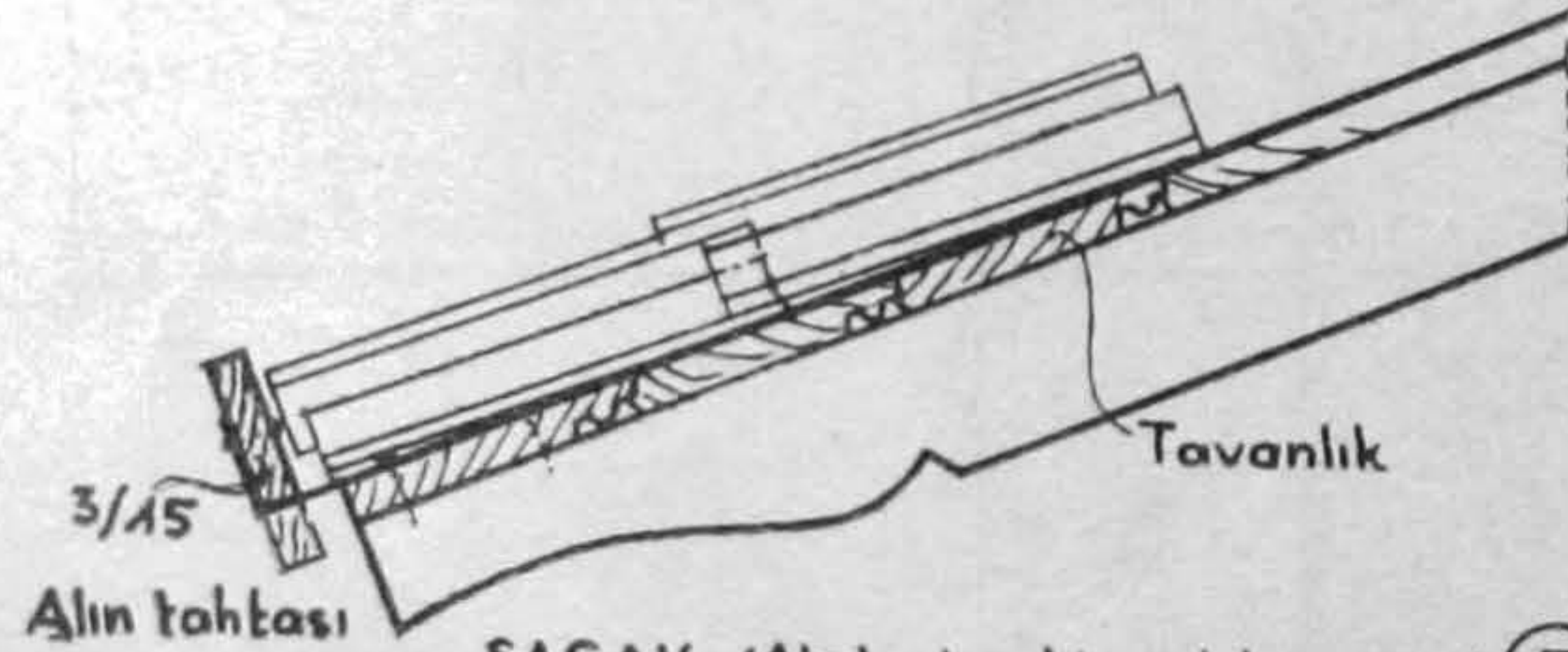
(9)

Alın tahtası

SAÇAK (Alafranga kiremide göre)

(8)

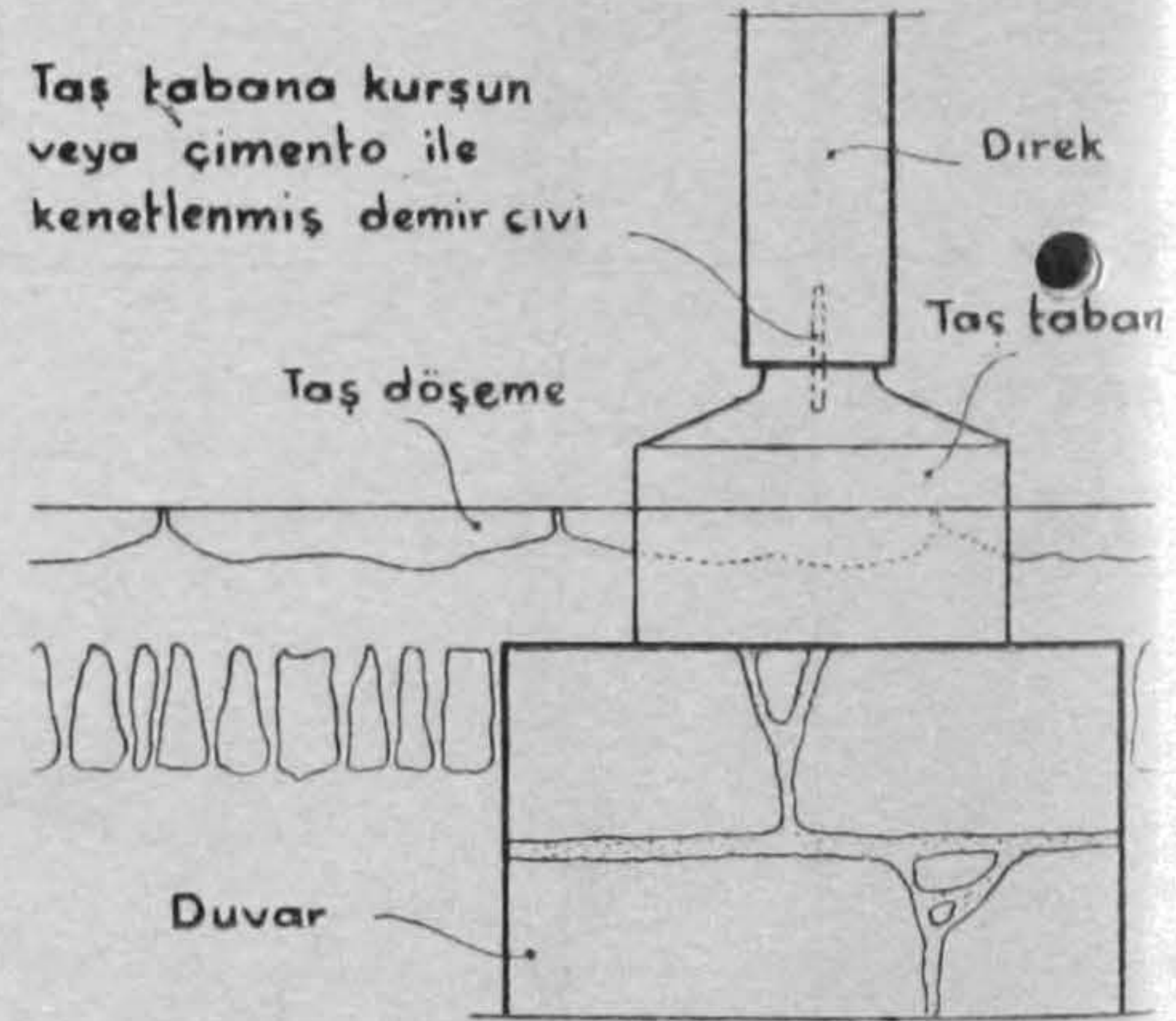

Alın tahtası

SAÇAK (Alaturka kiremide göre)

(7)

Taş tabana kurşun
veya çimento ile
kenetlenmiş demir civi

Direk

Taş taban

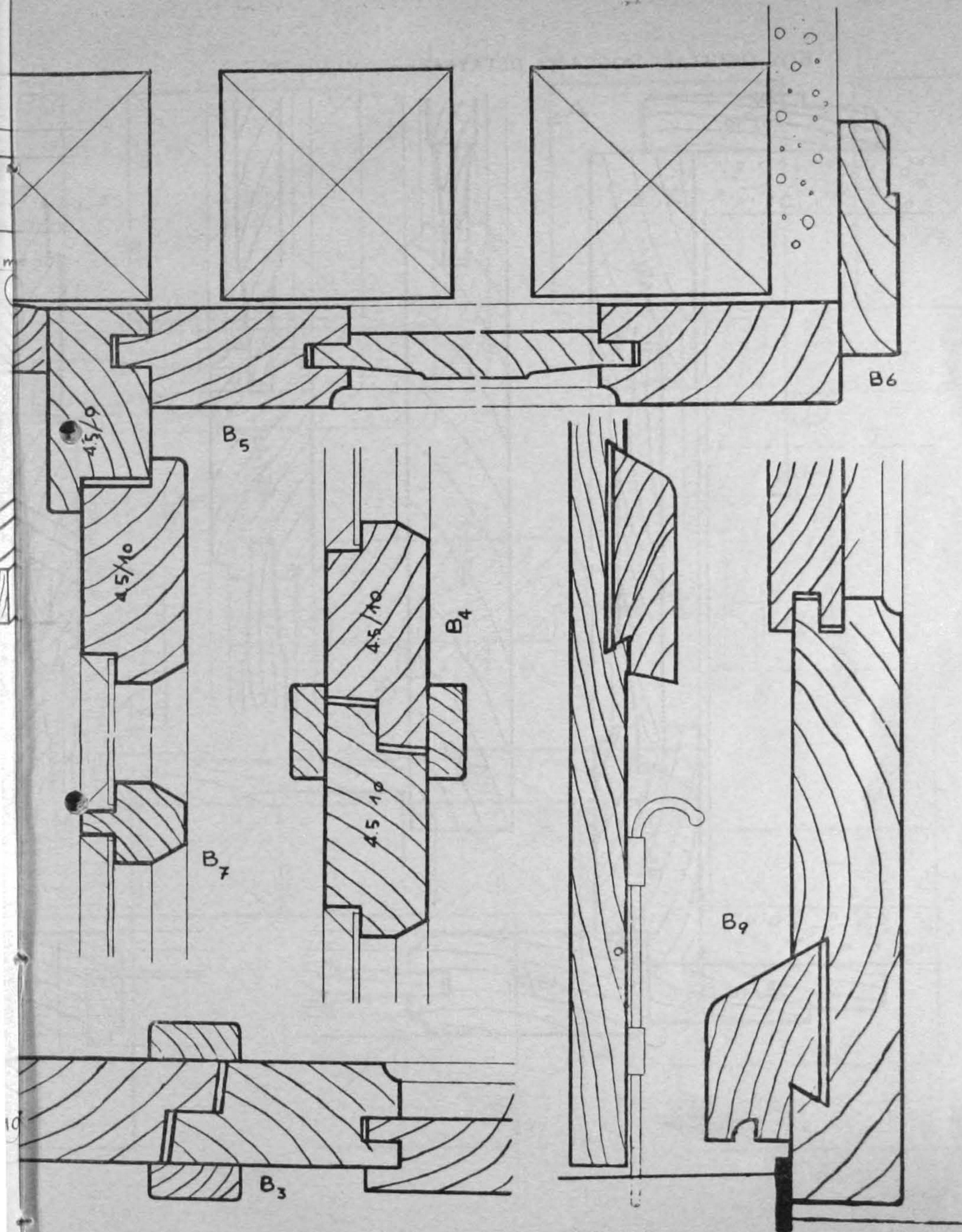
Taş döşeme

Duvar

SUNDURMA DİREĞİ TABANI

(10)

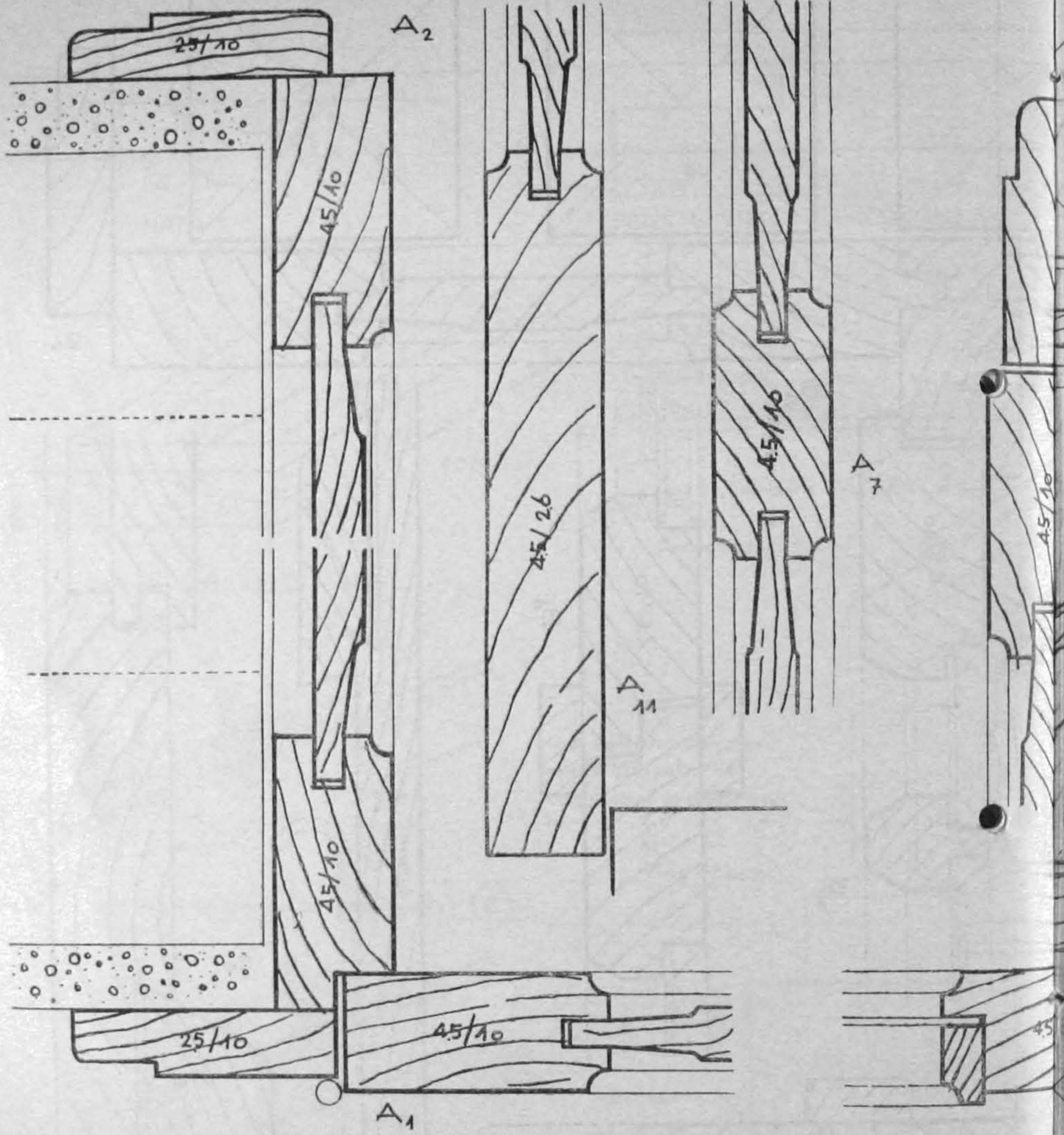

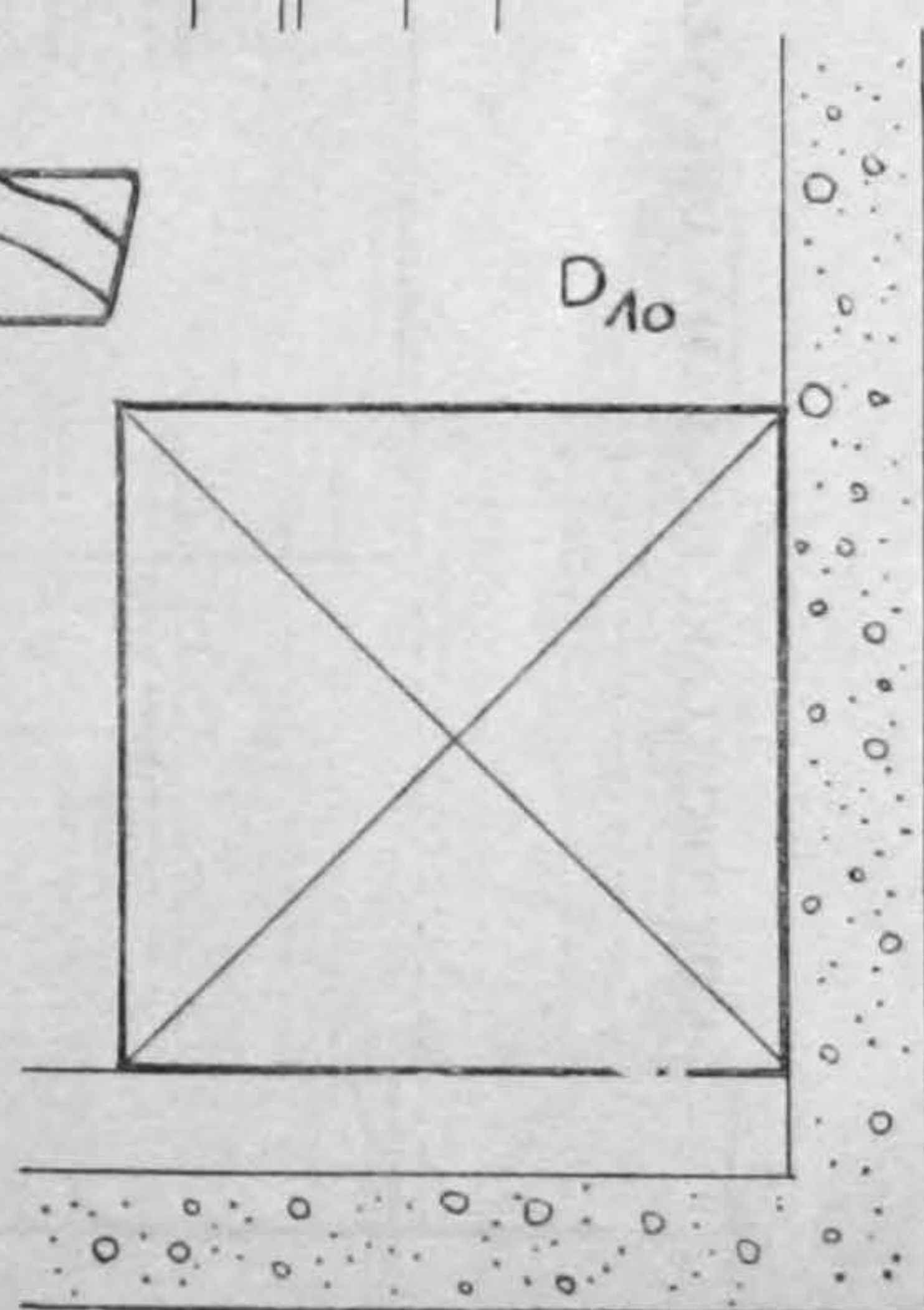
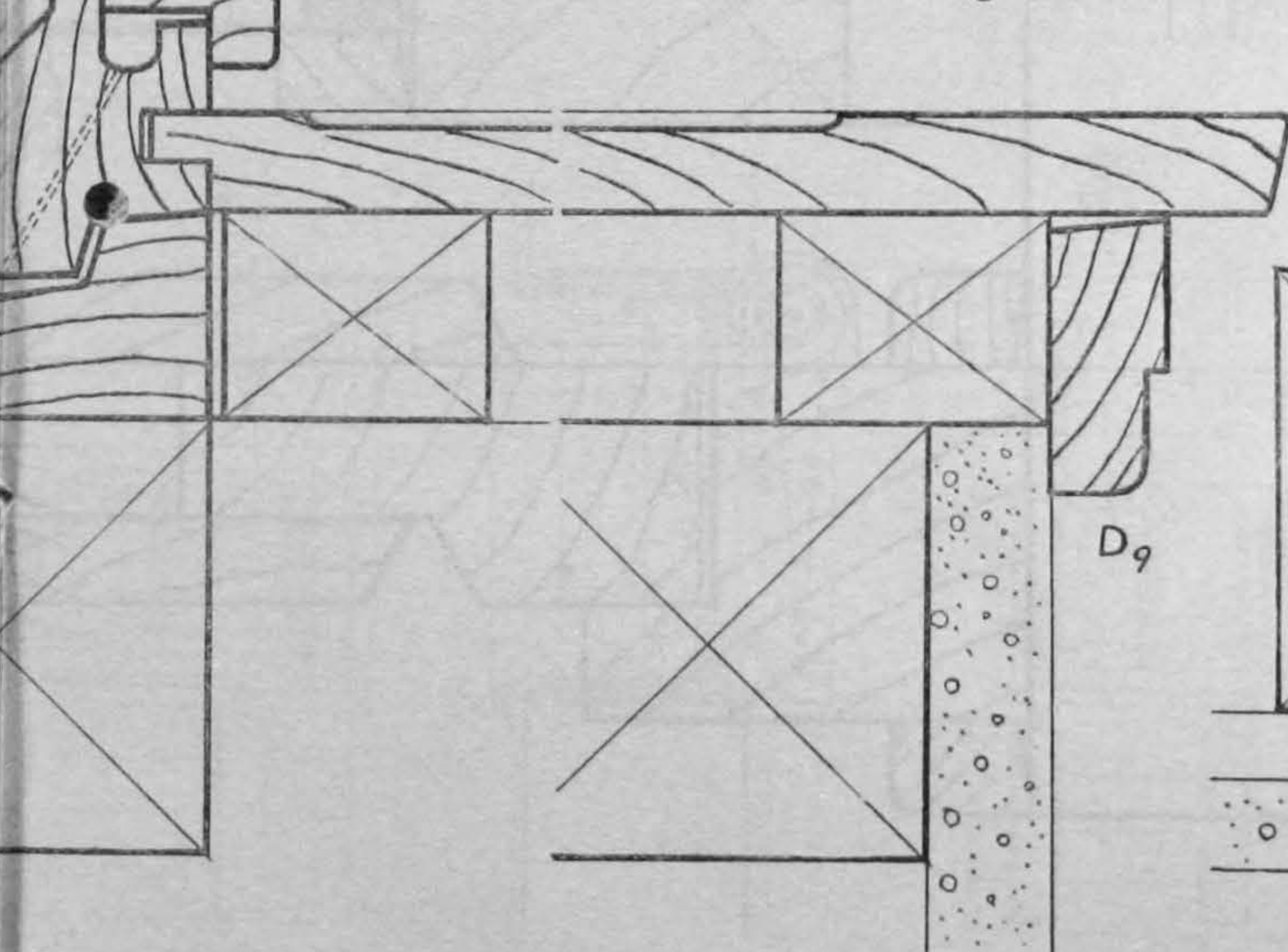
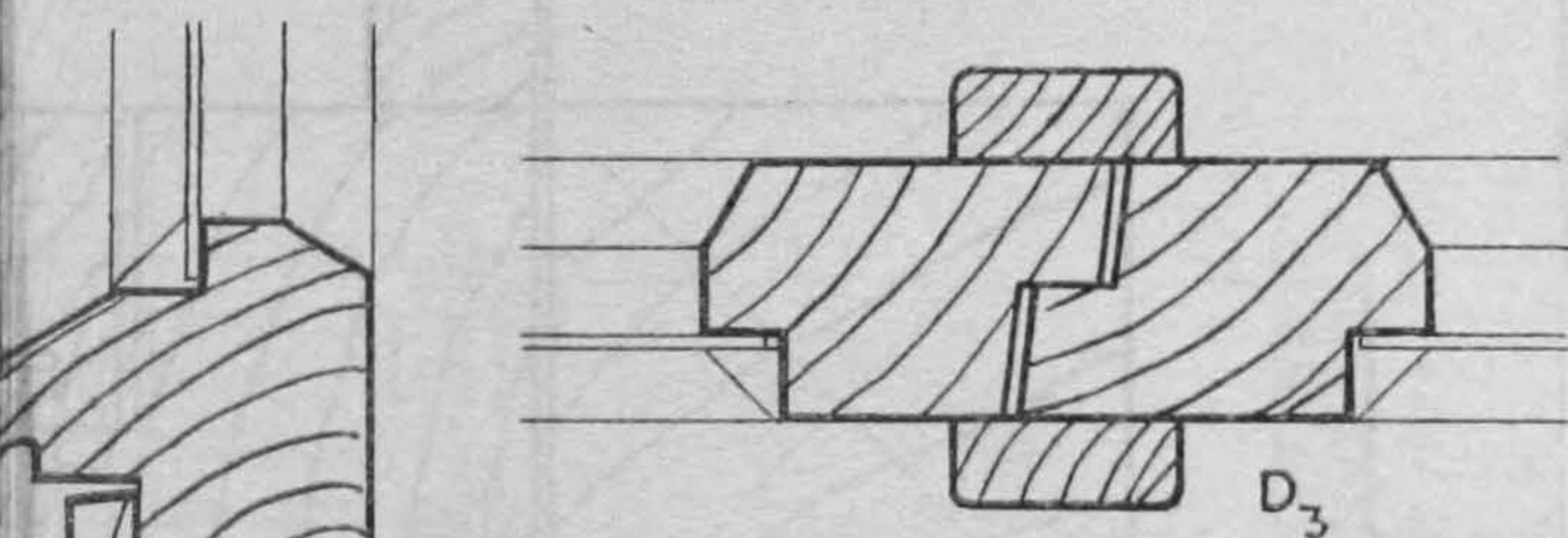
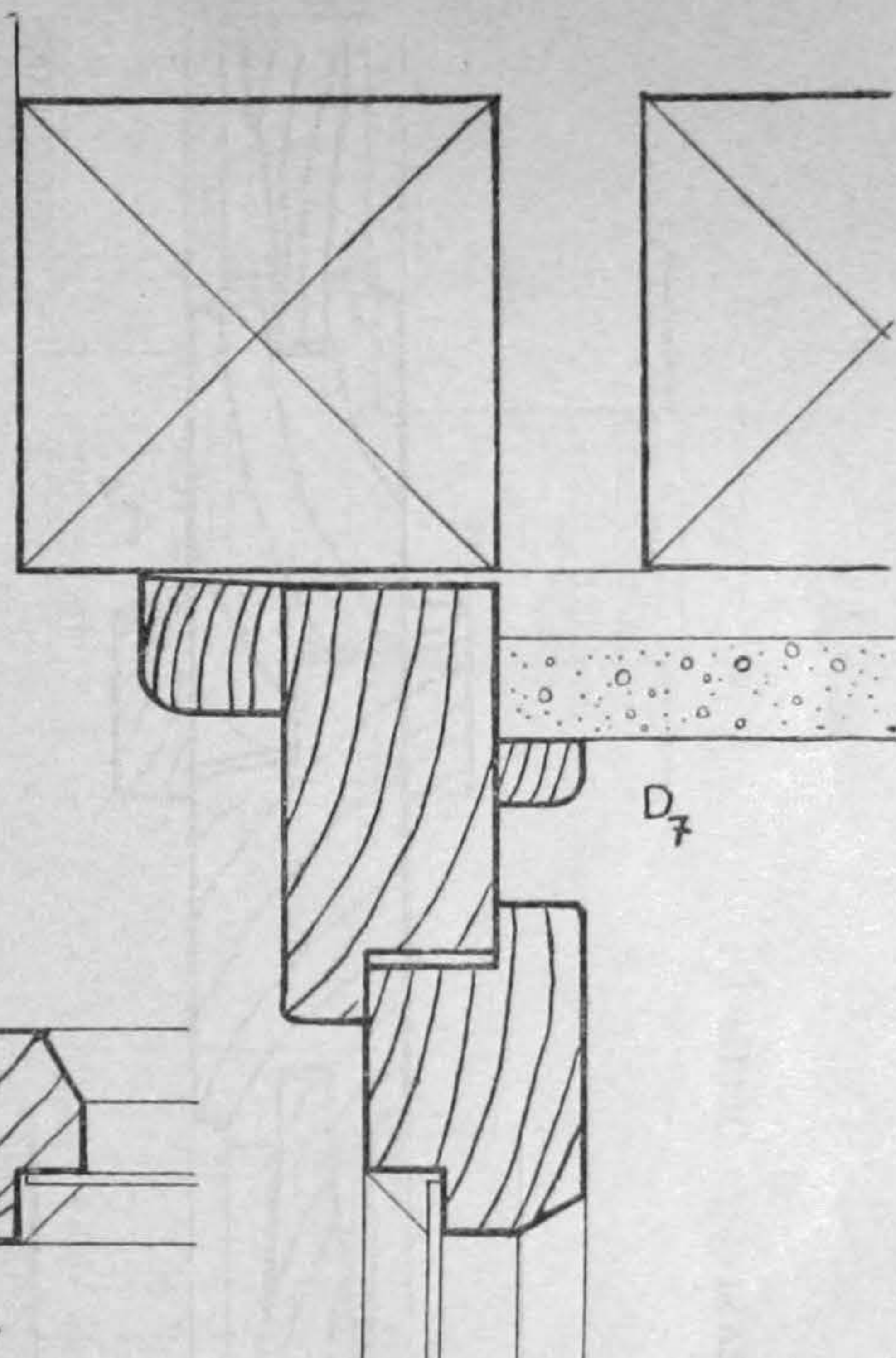
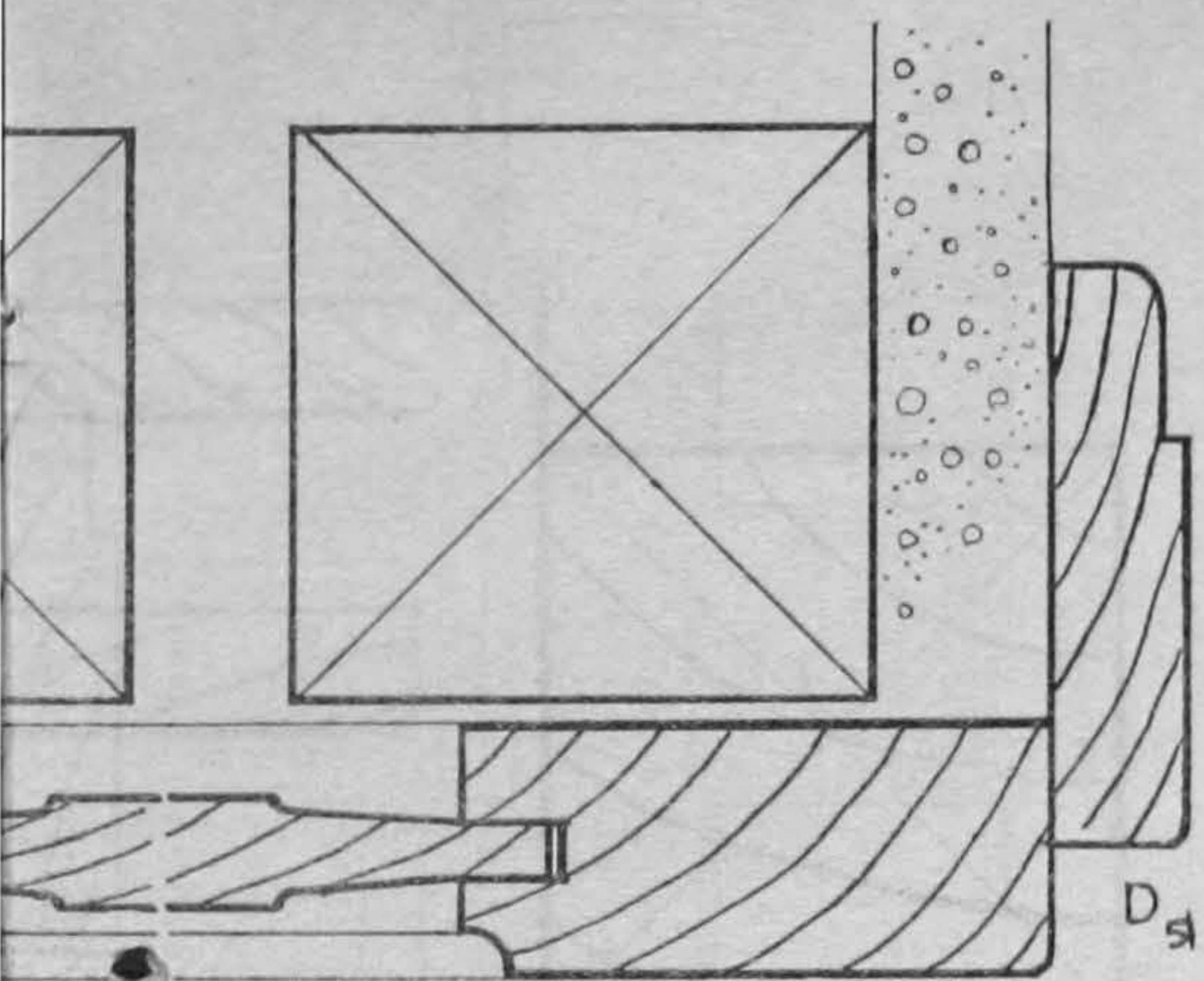

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI

ÖLÇÜ 1/20

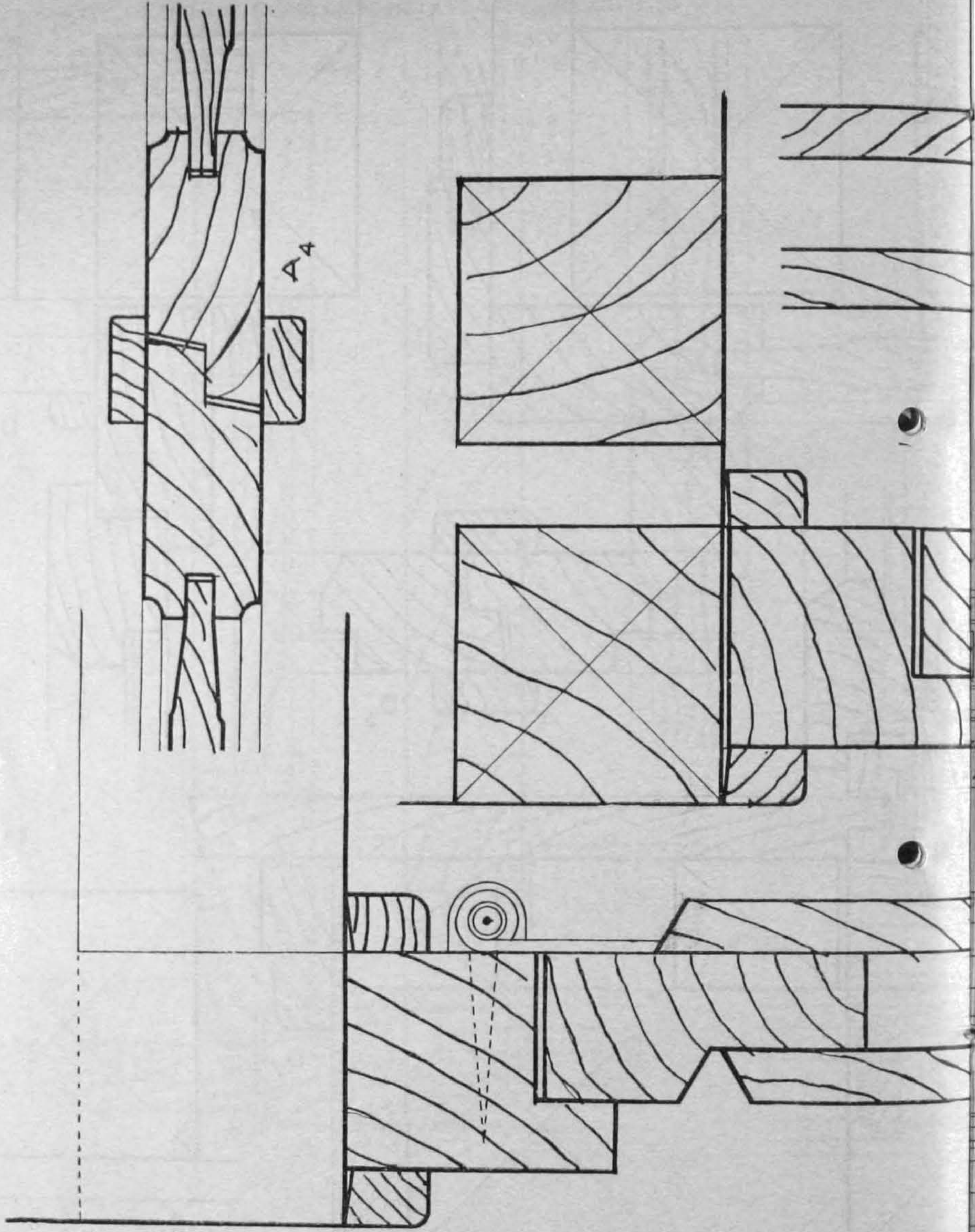

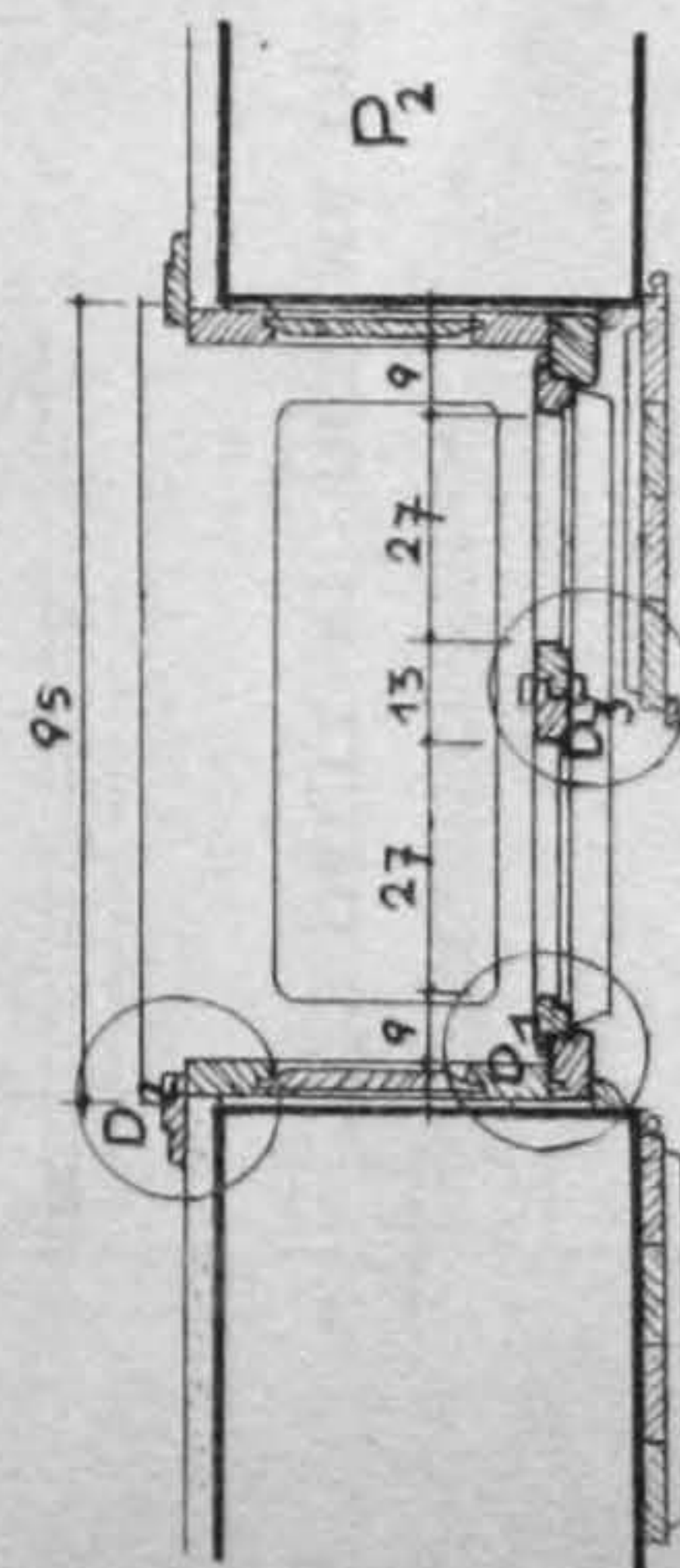
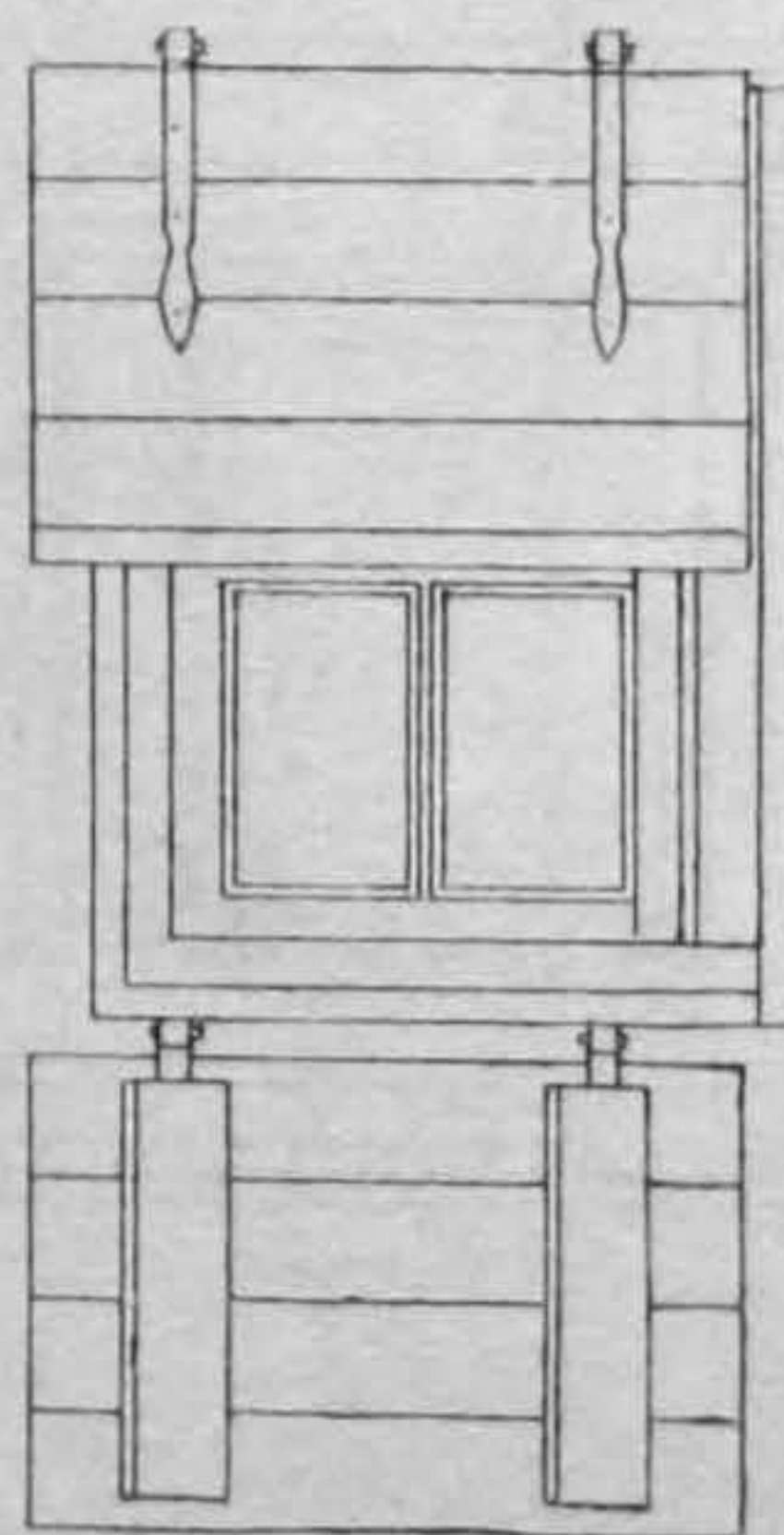
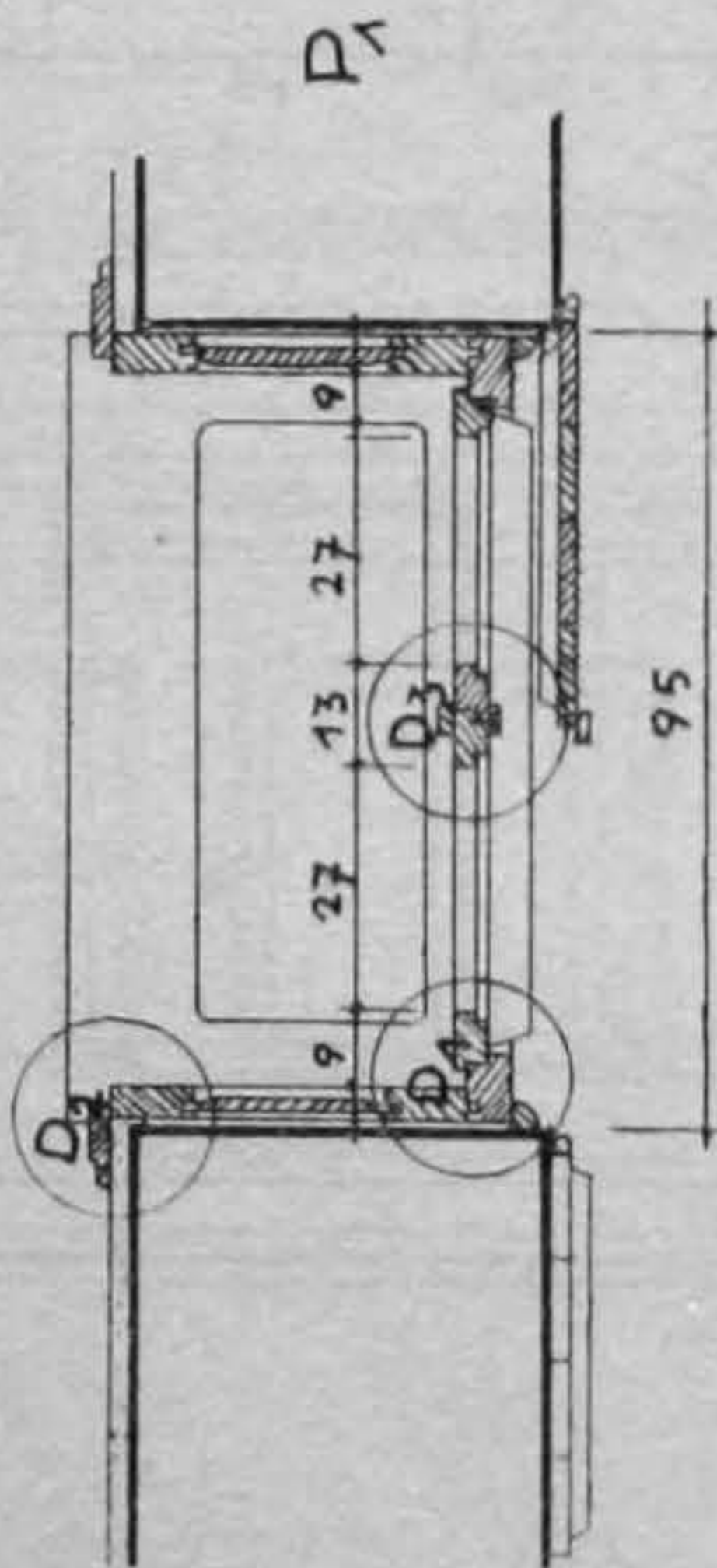
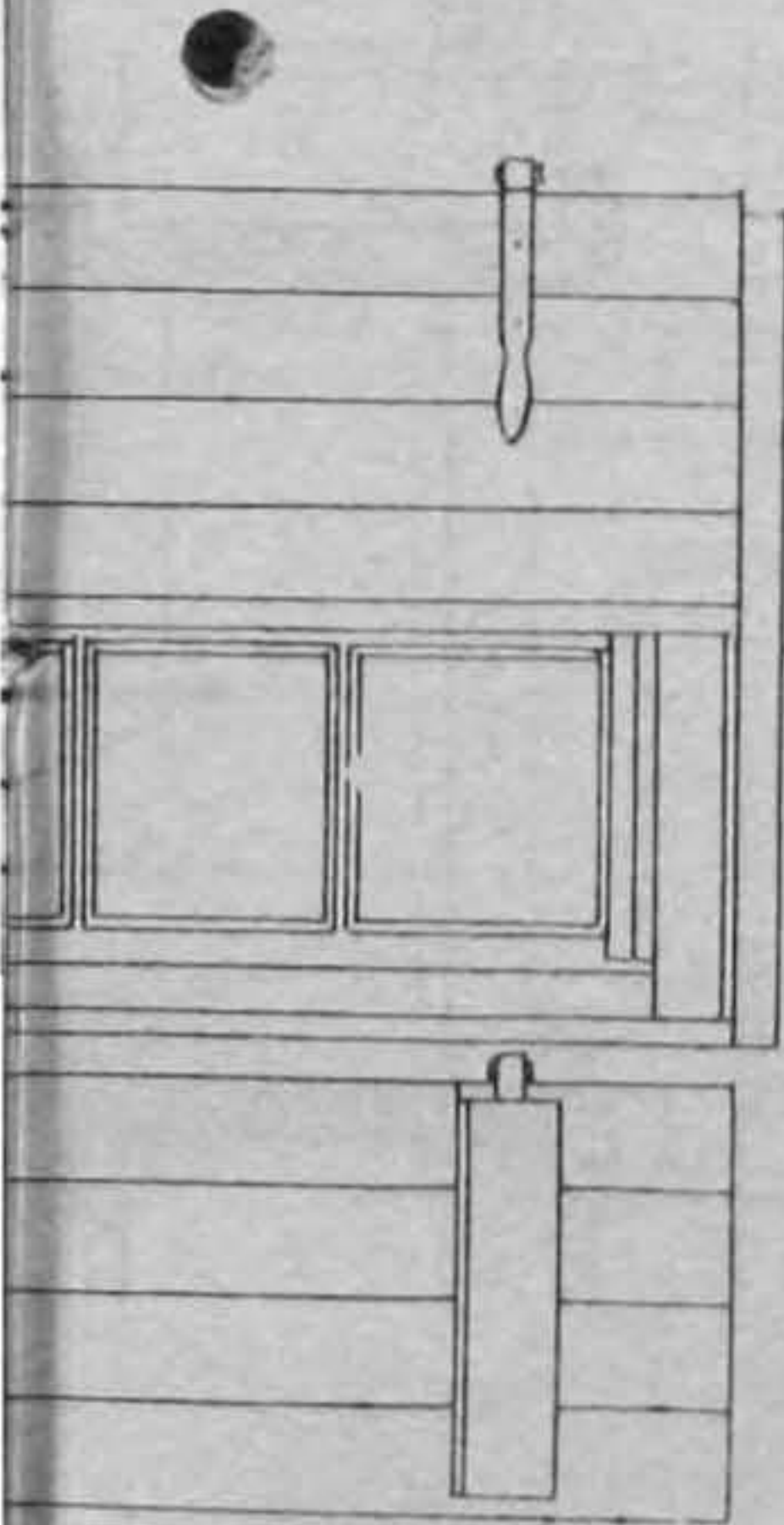
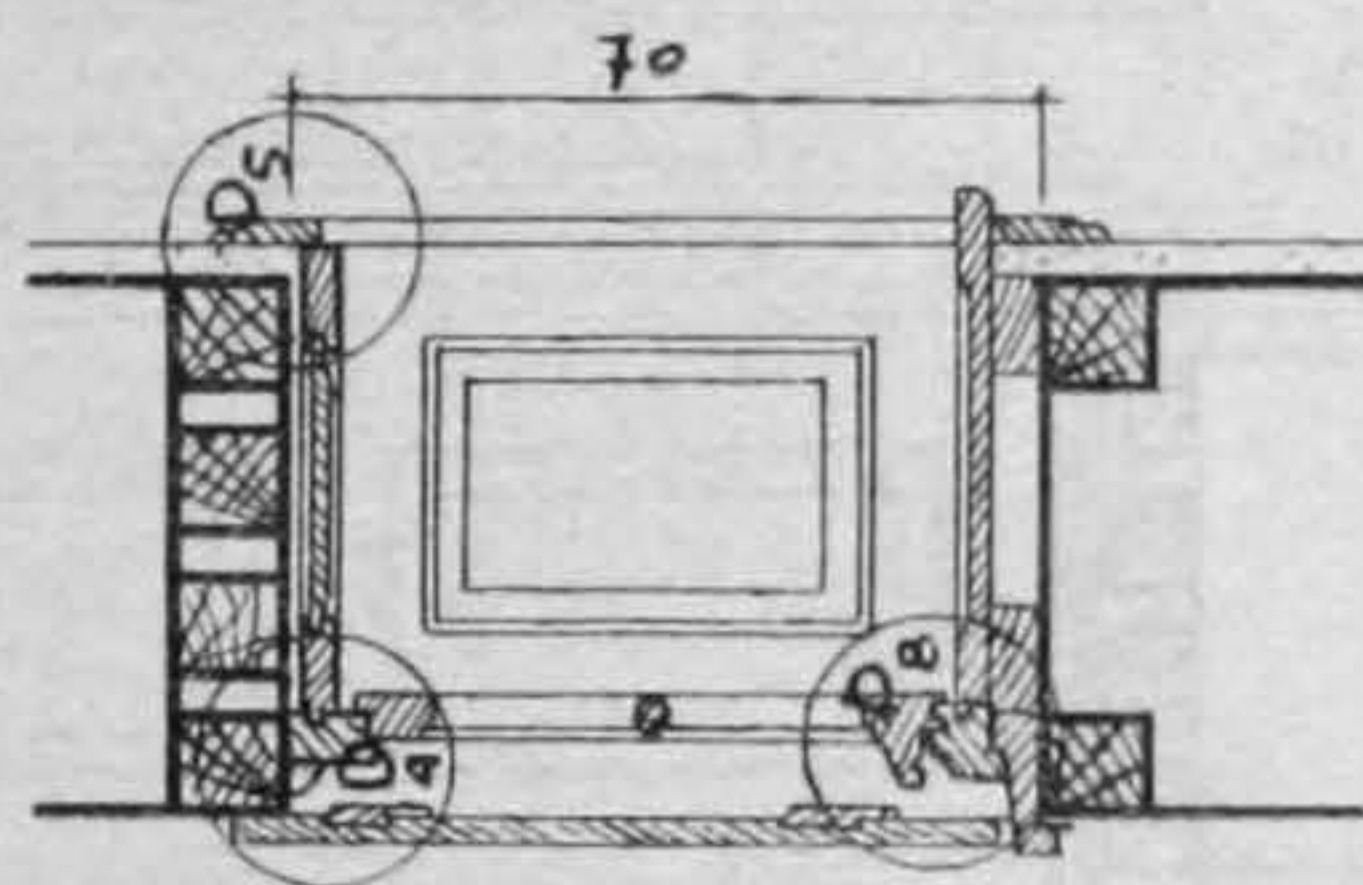
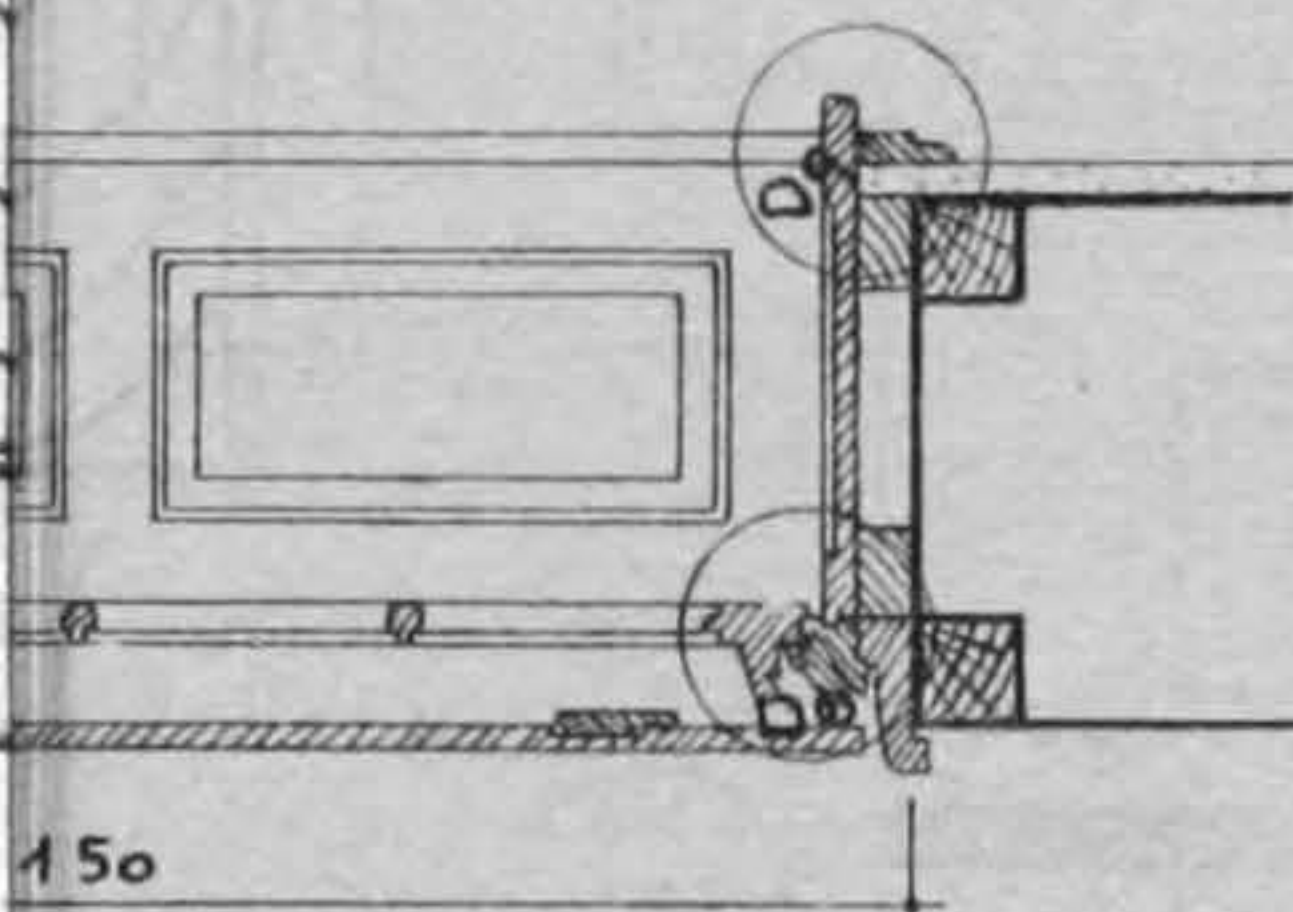
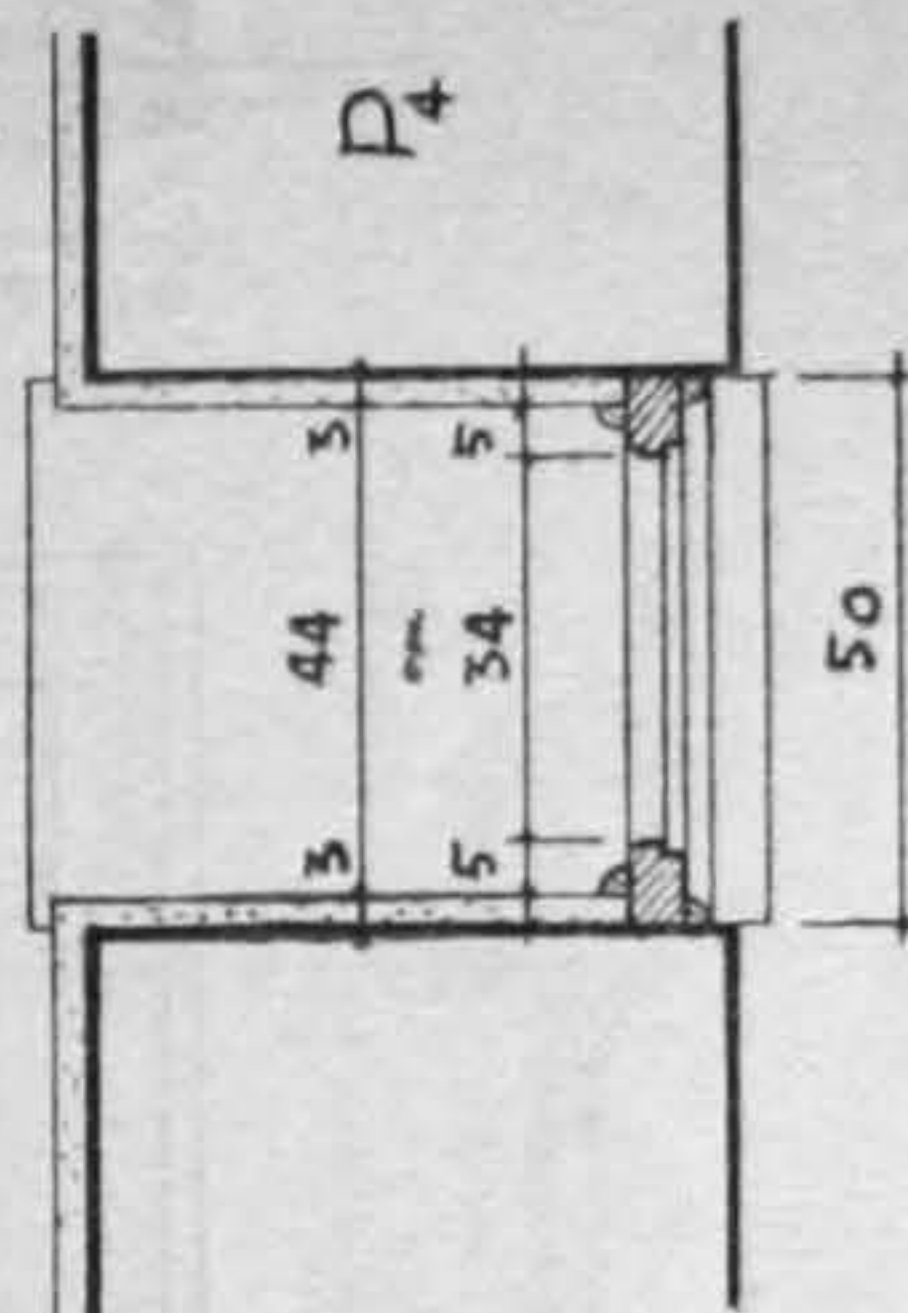
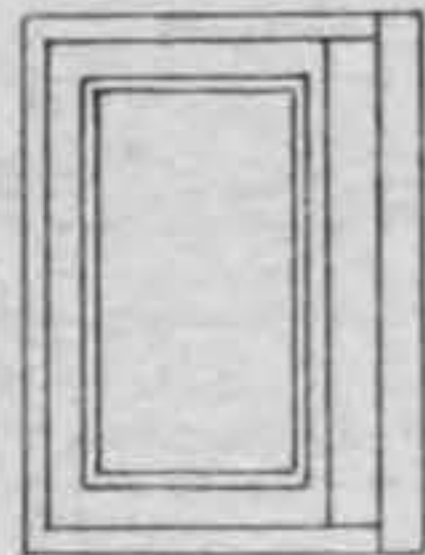
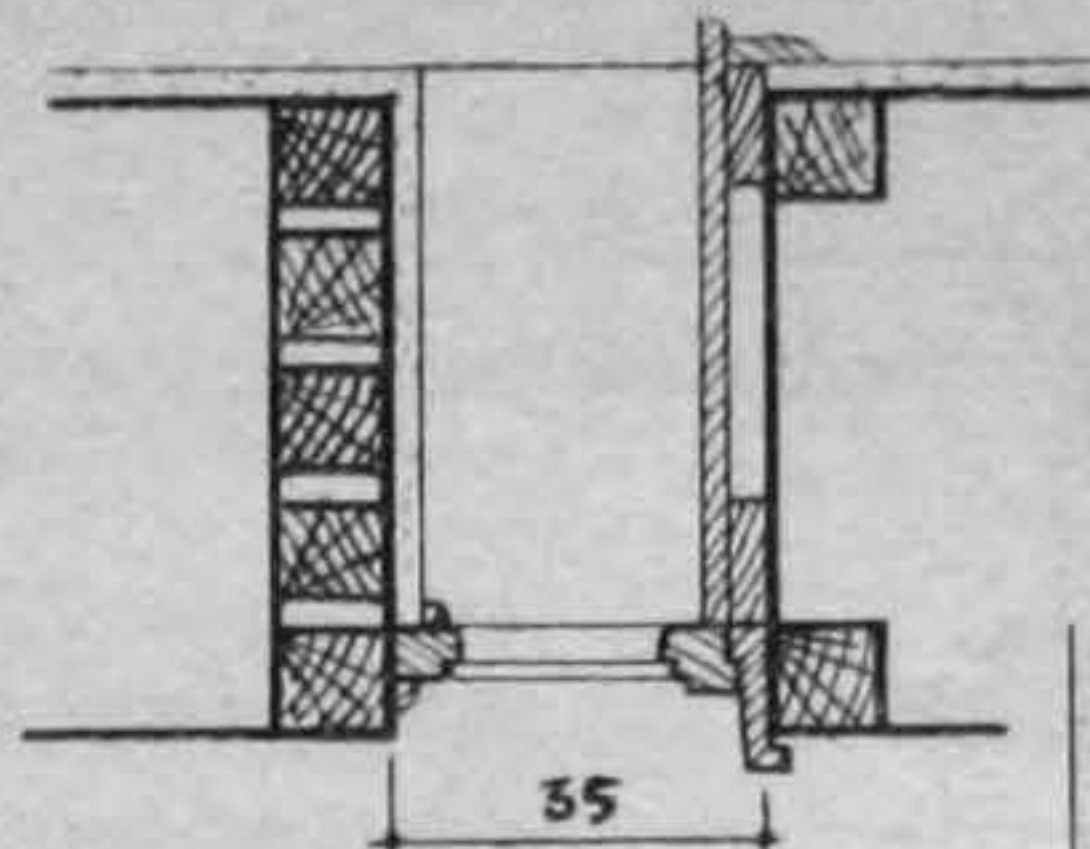
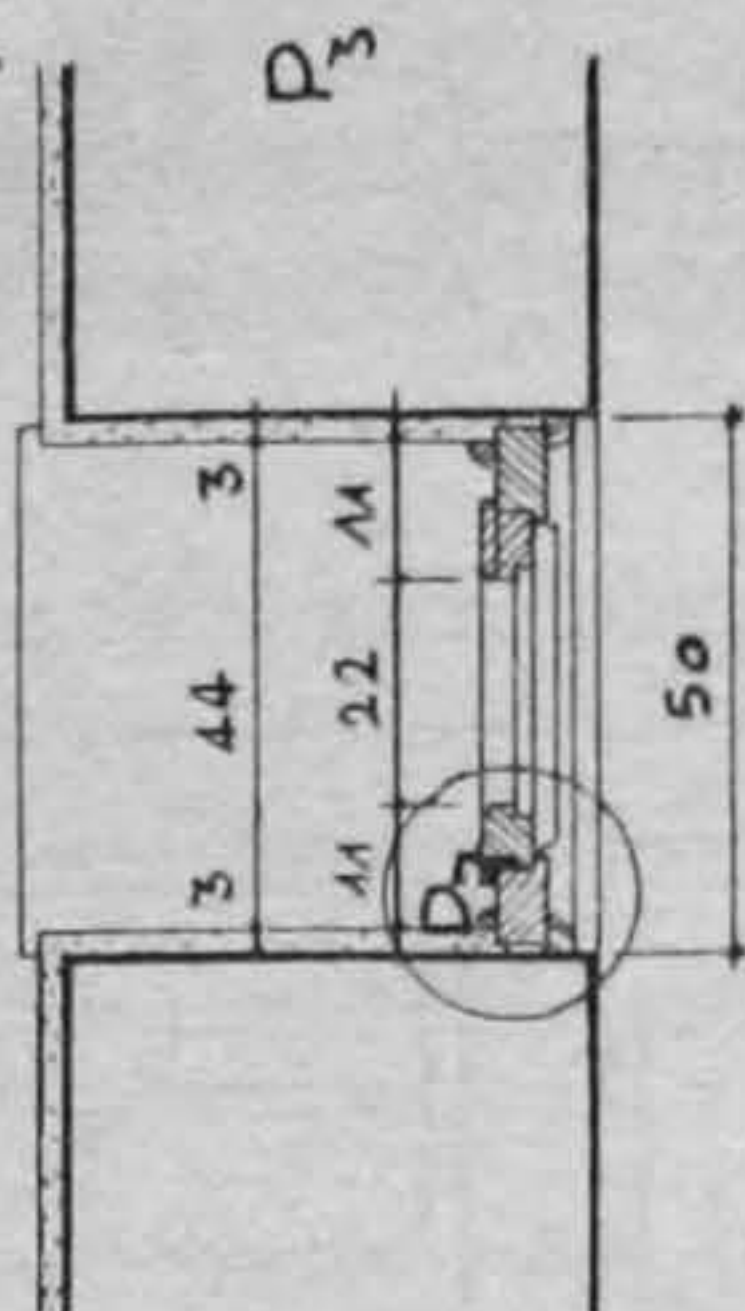
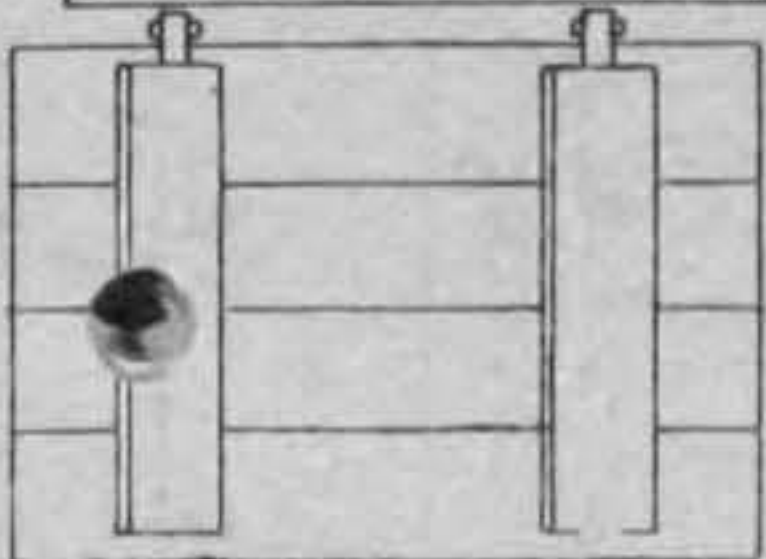
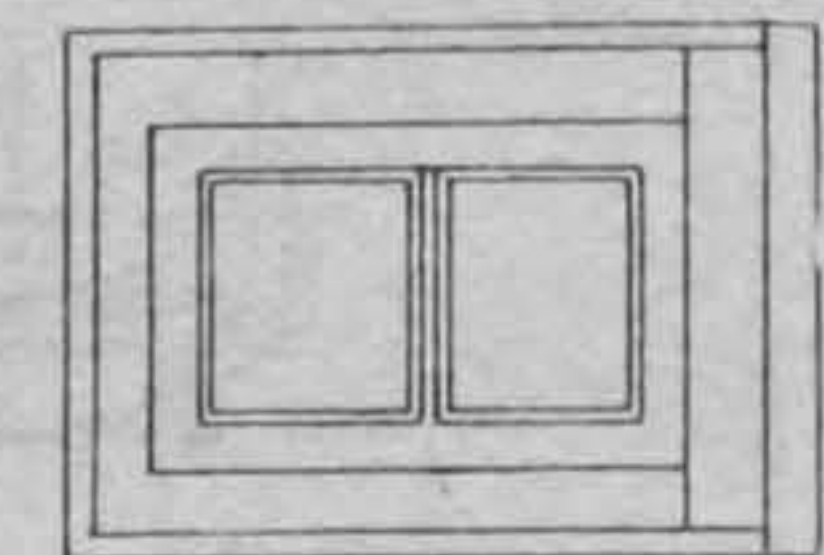
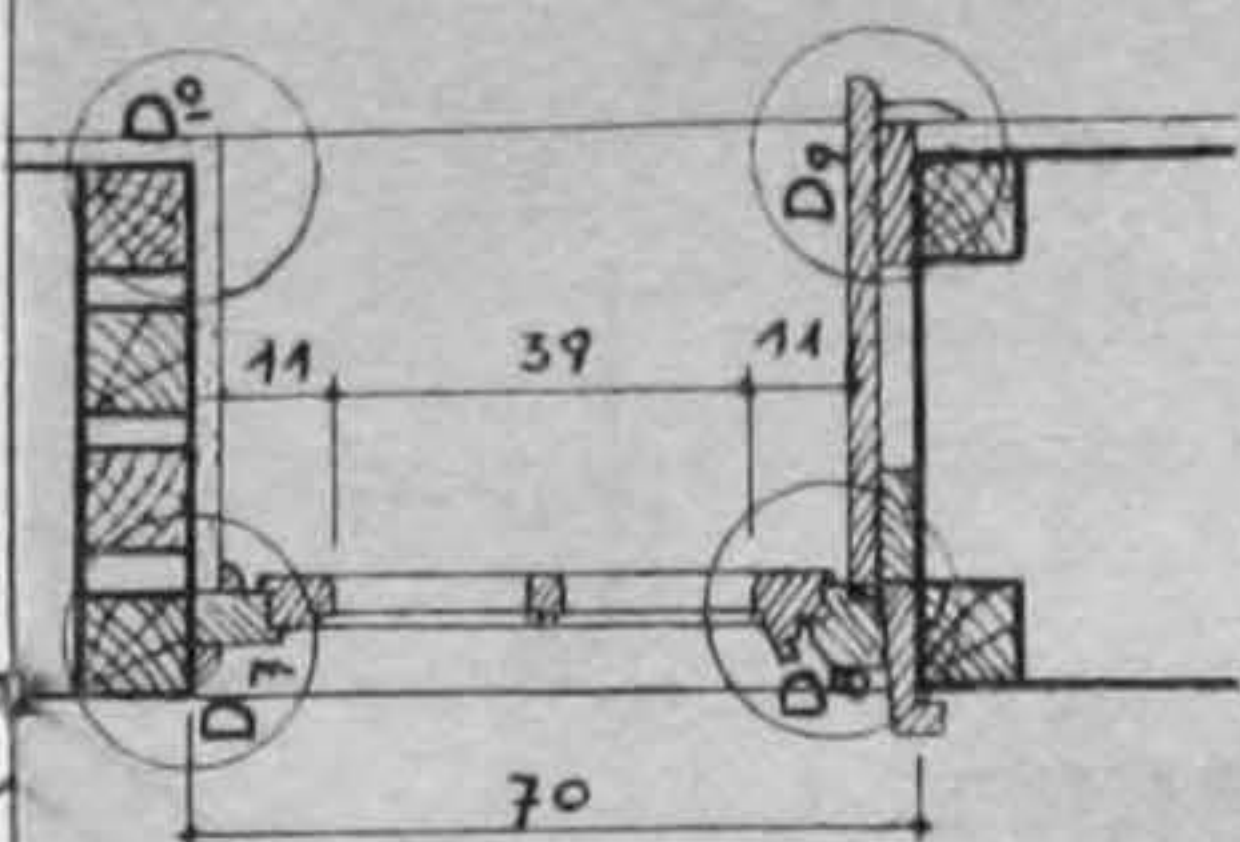

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI   ÖLÇÜ: 1/2

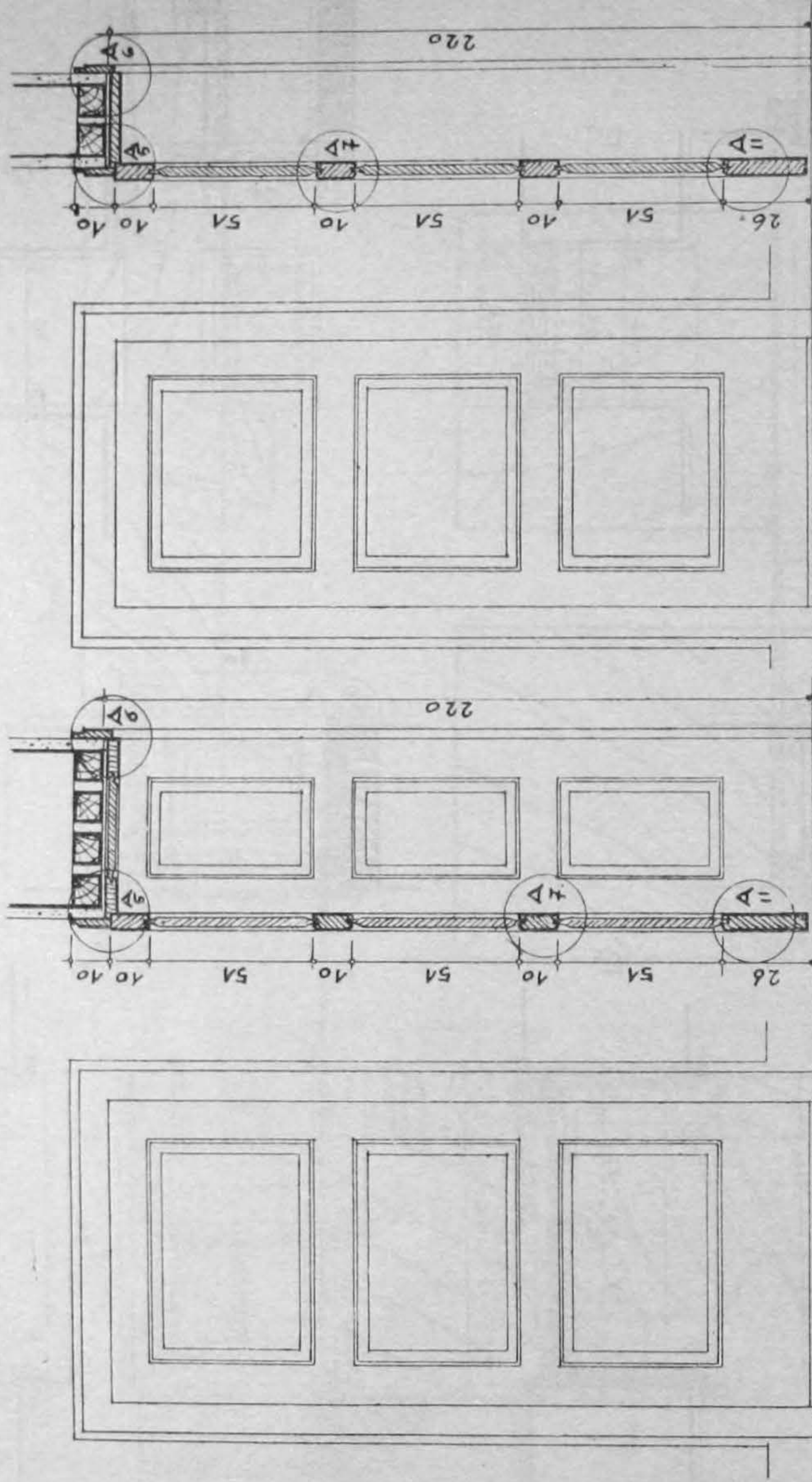

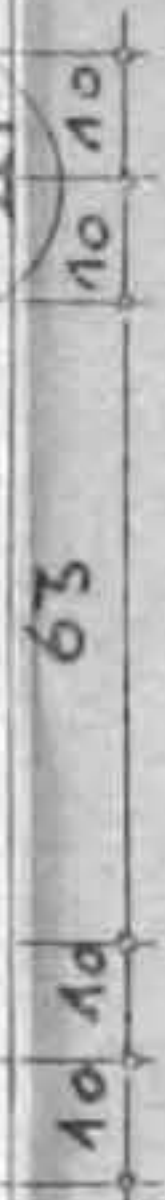
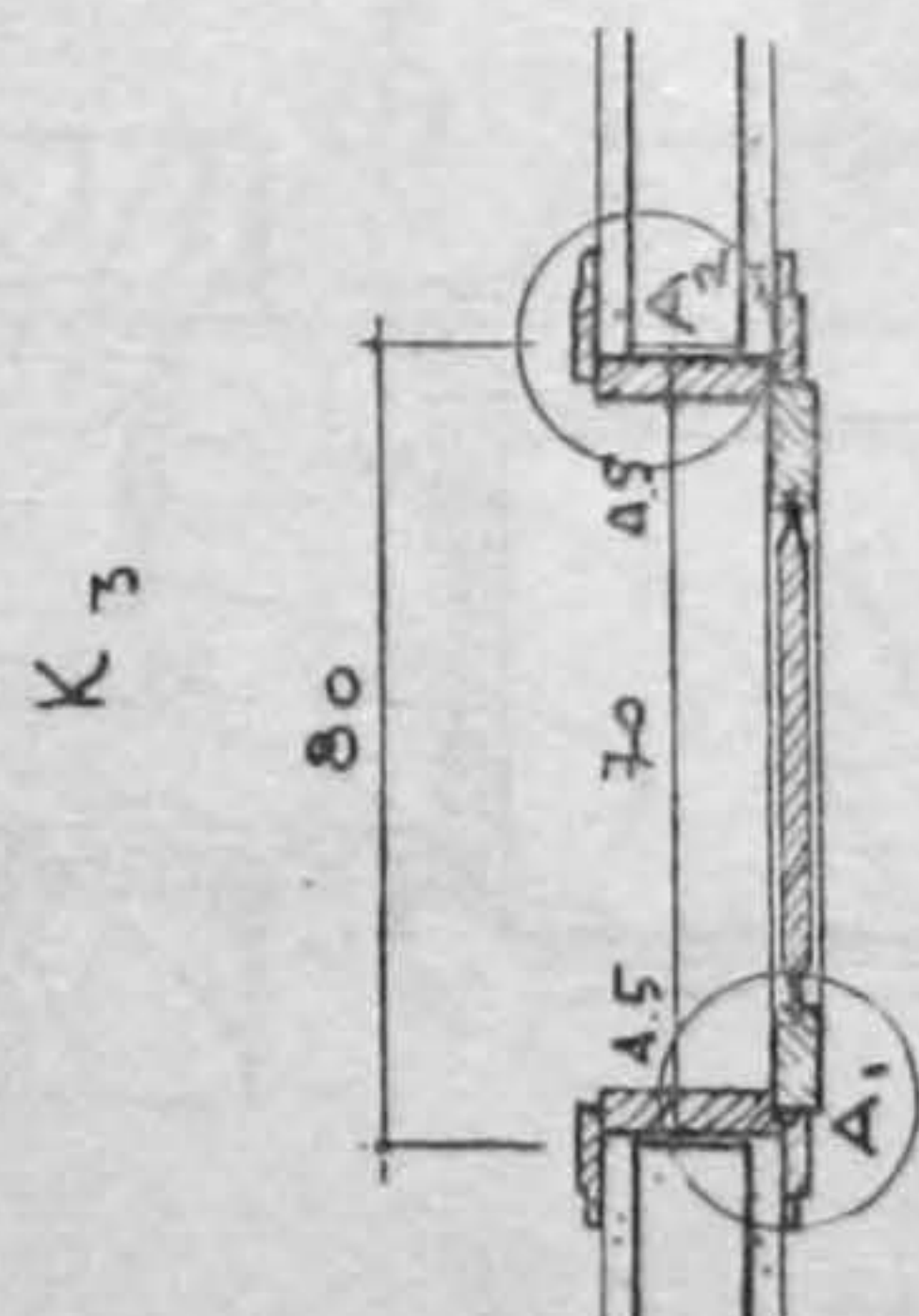
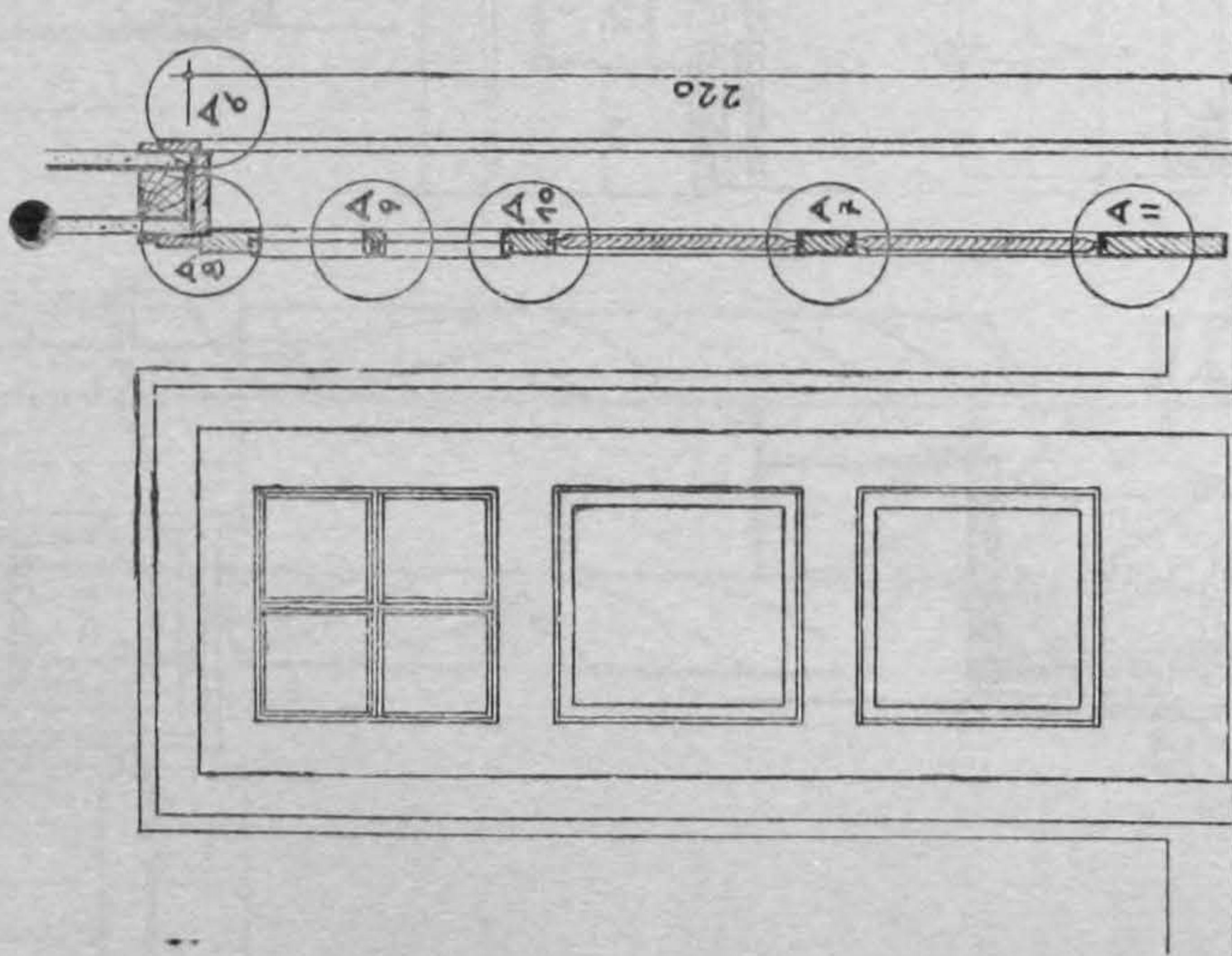
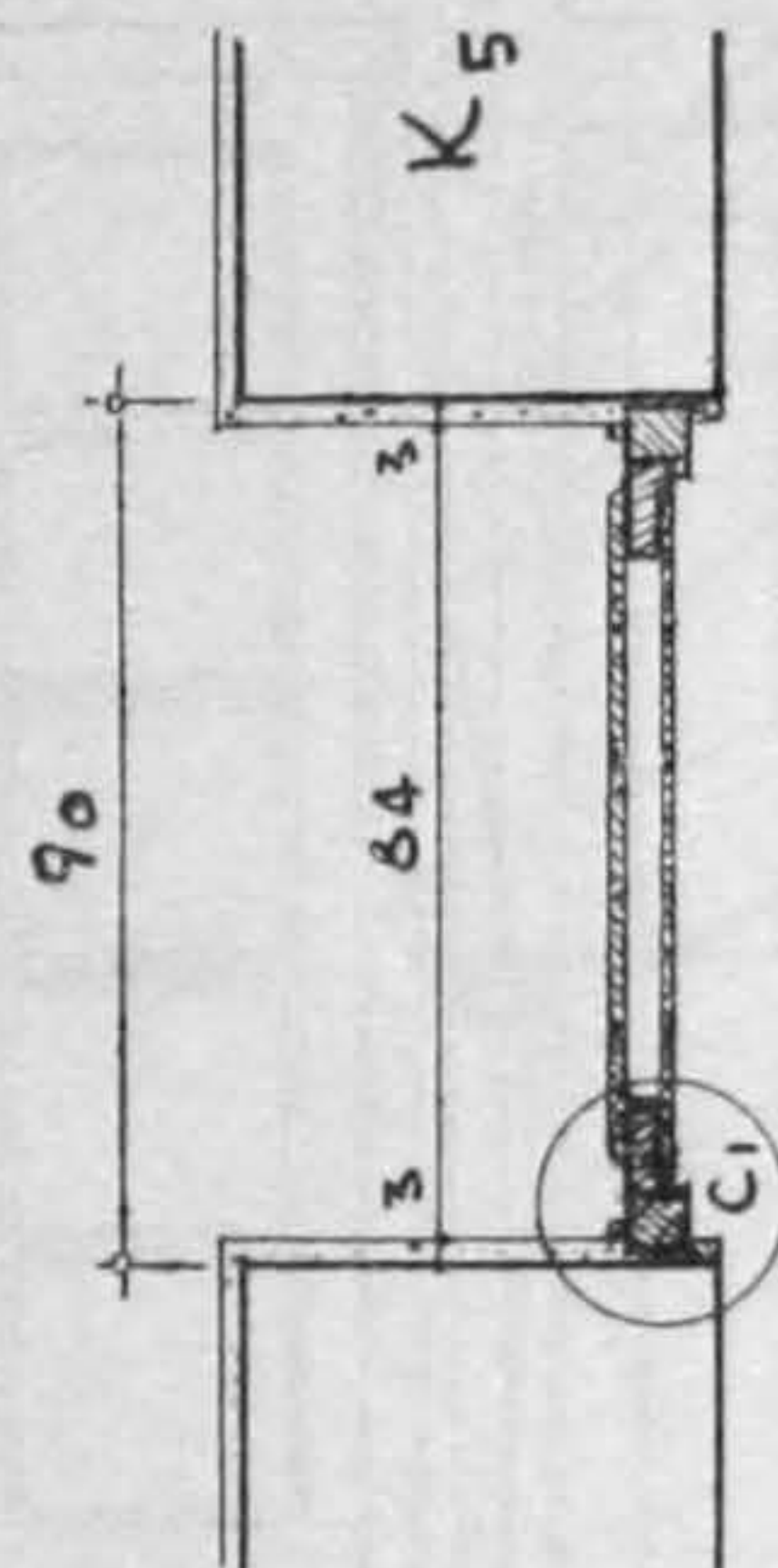
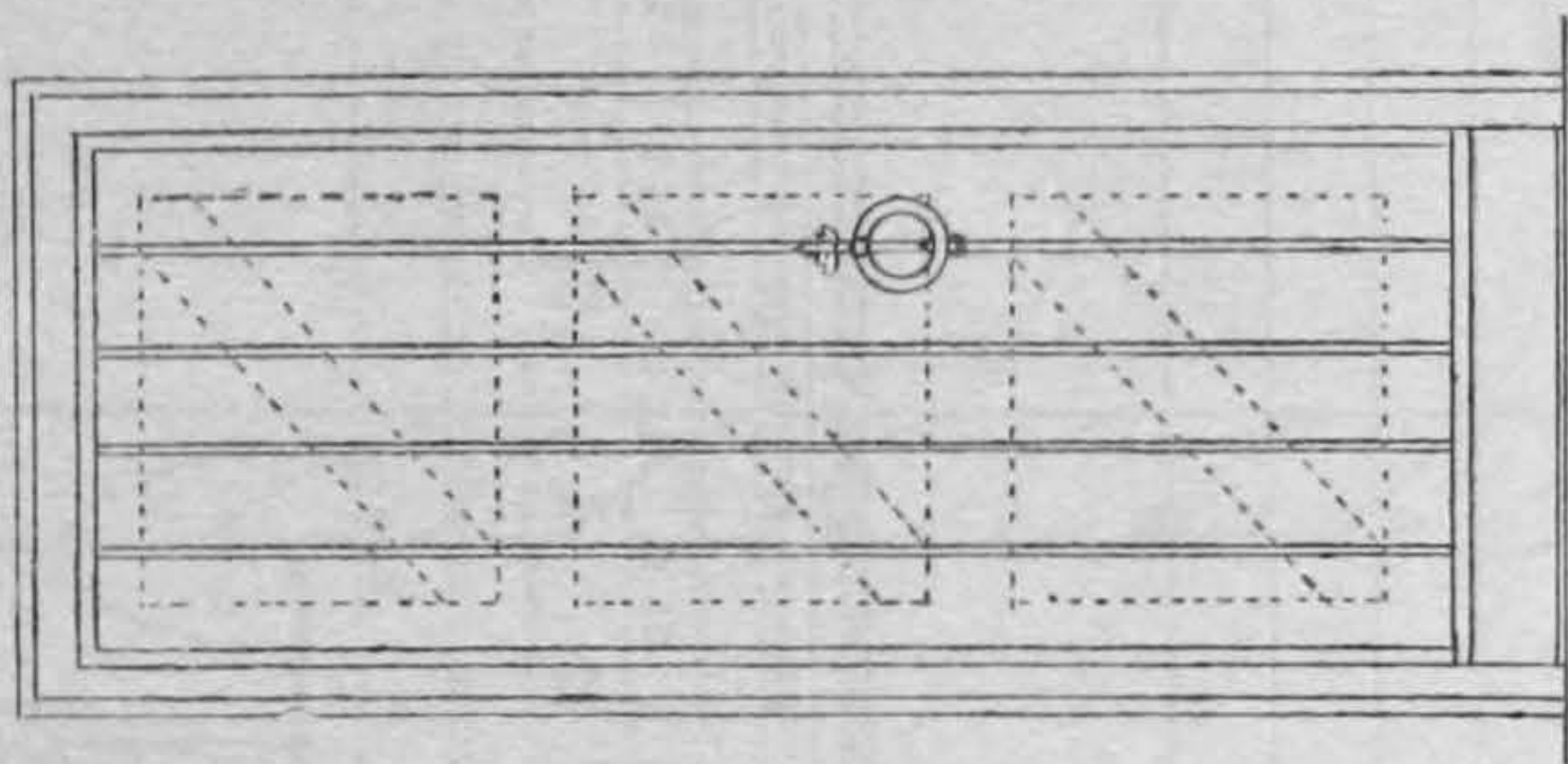
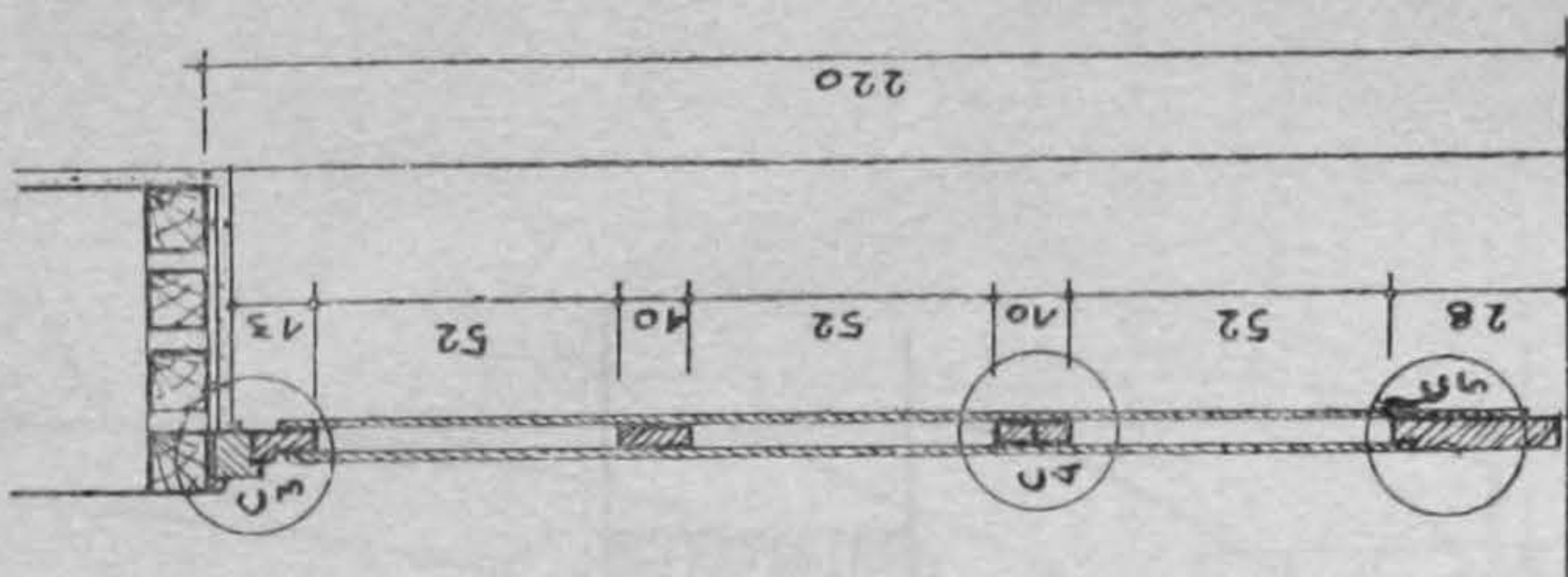

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI ÖLÇÜ: 1/20

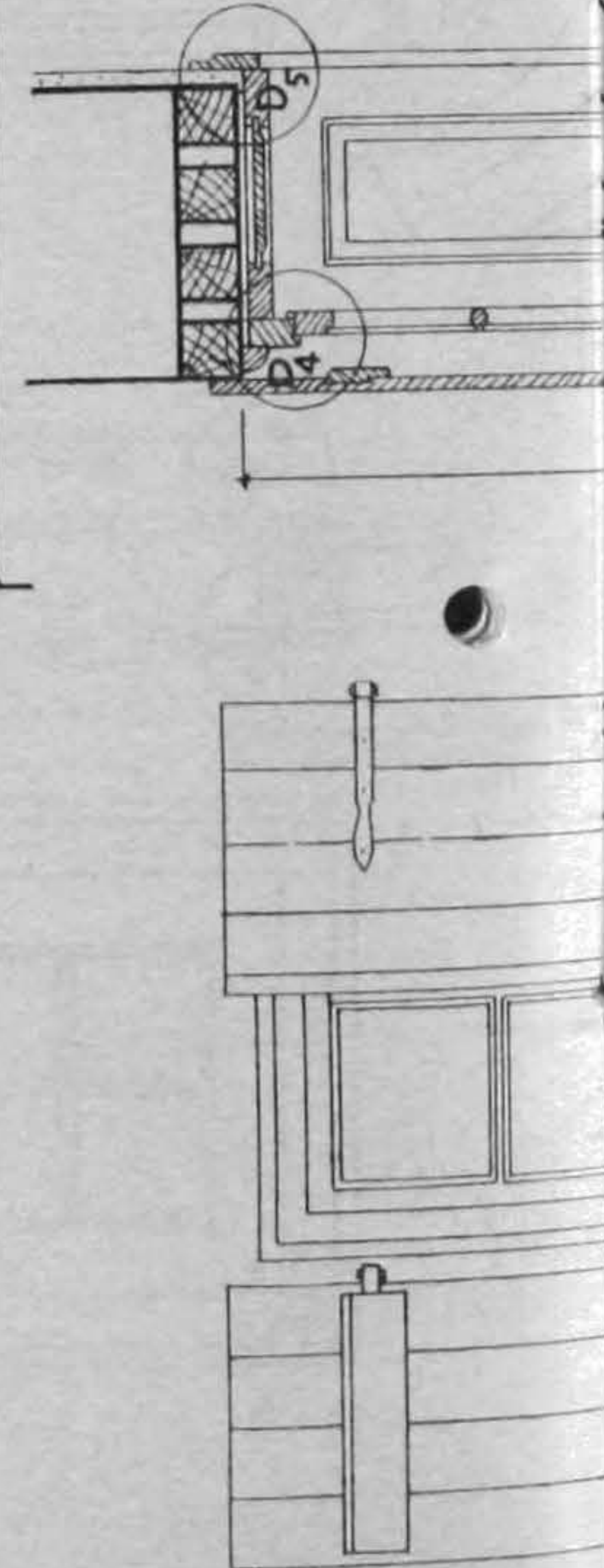
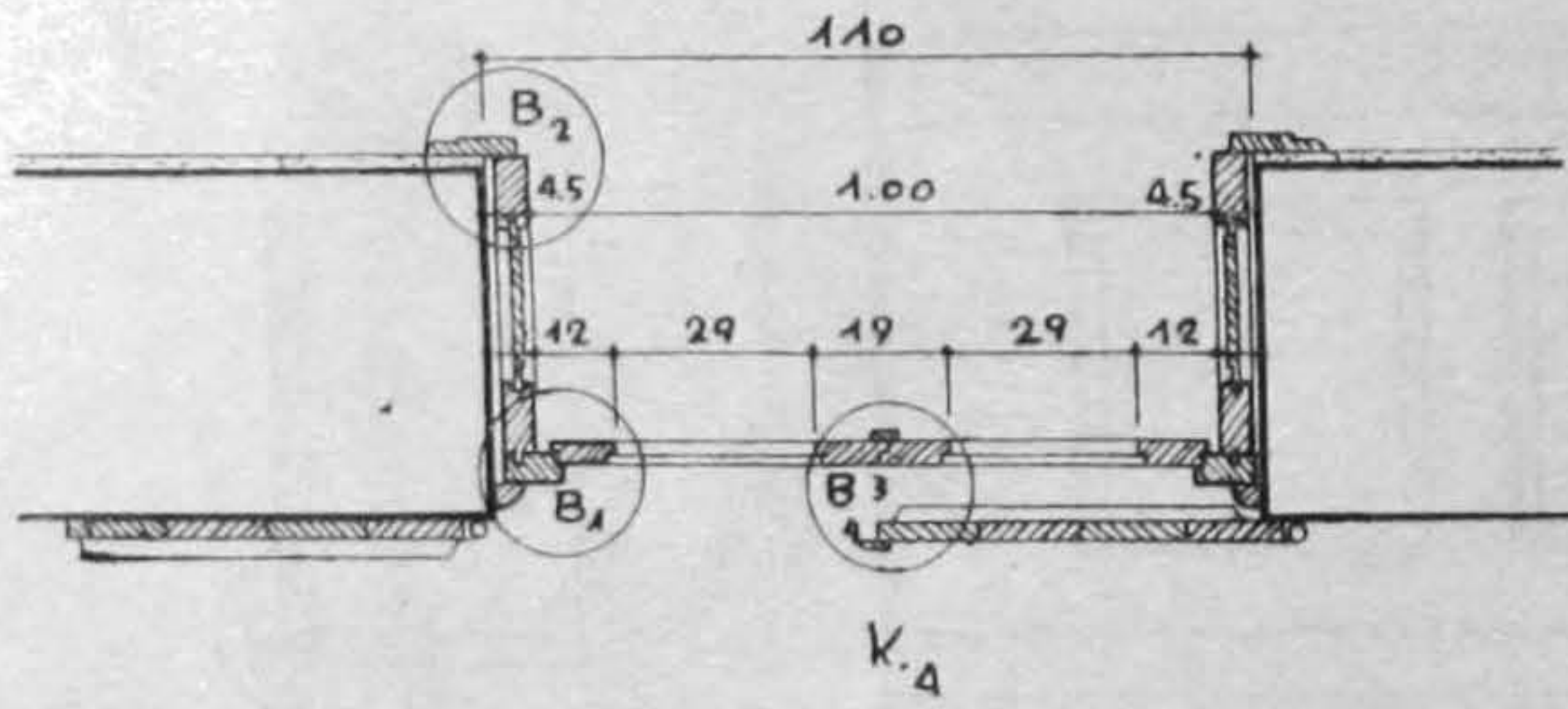
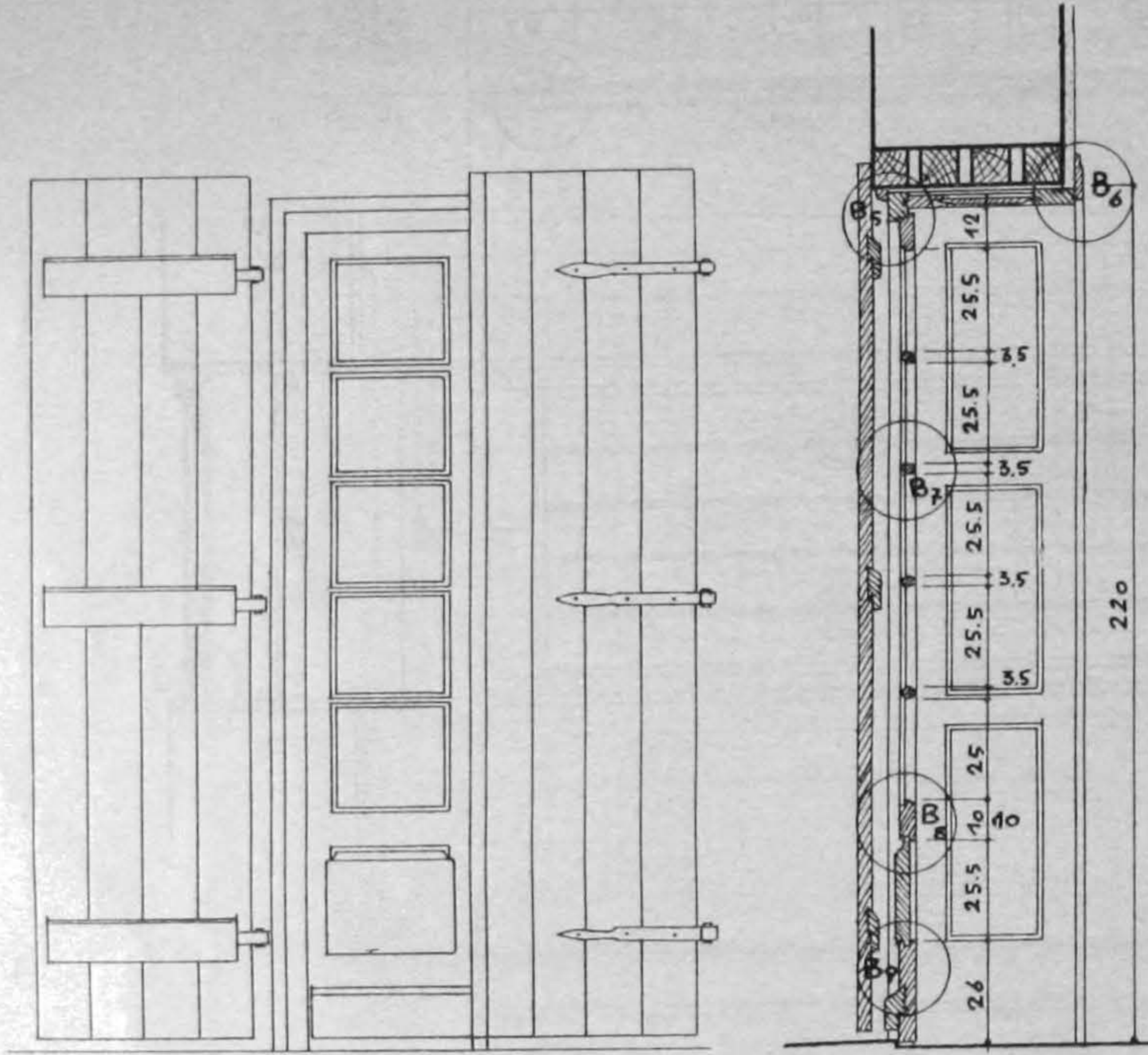

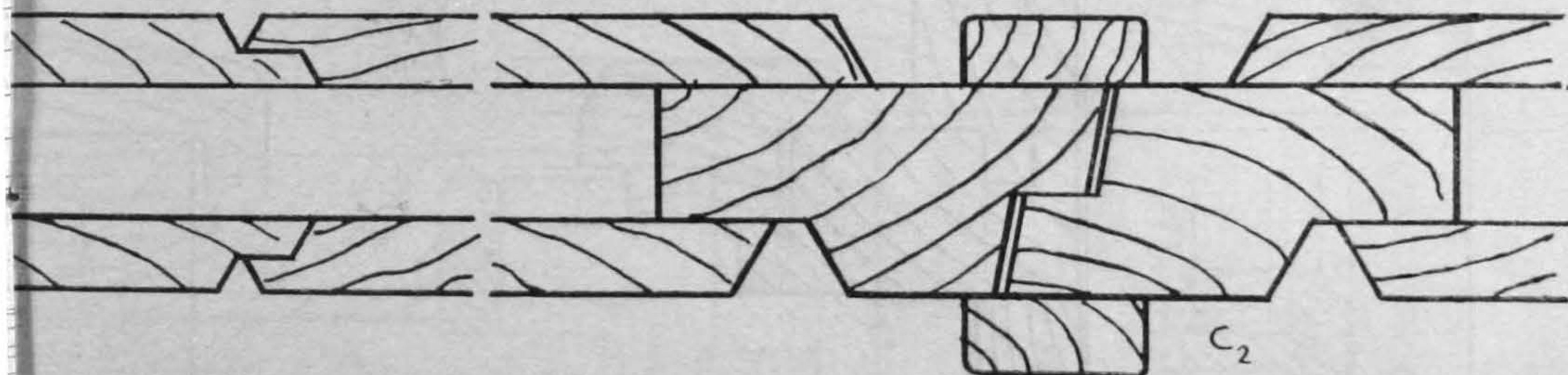
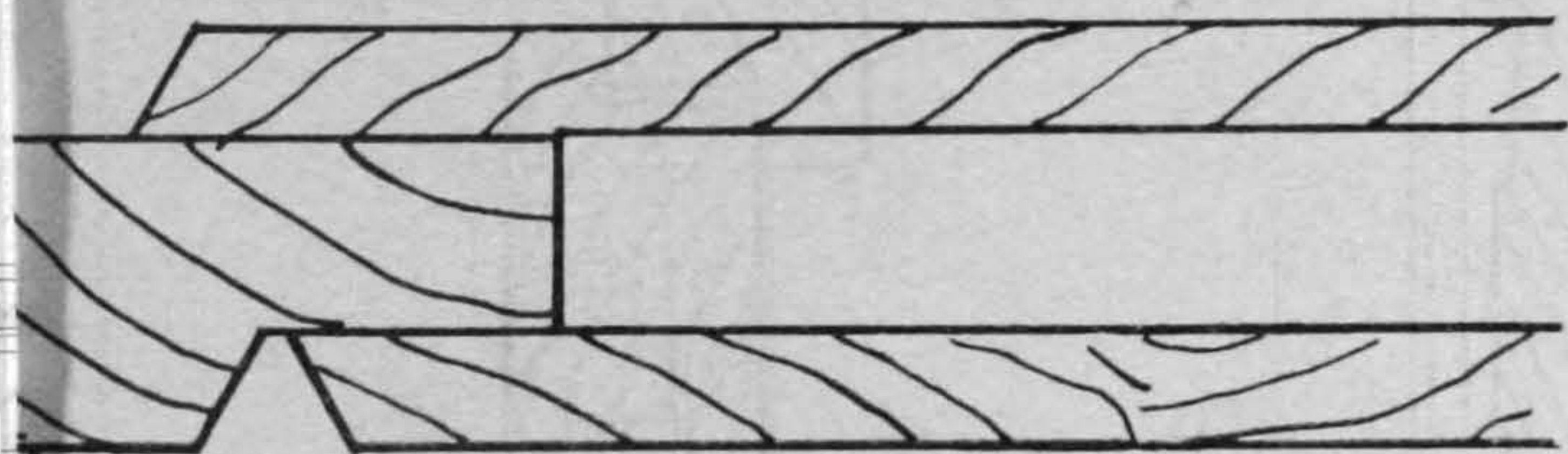
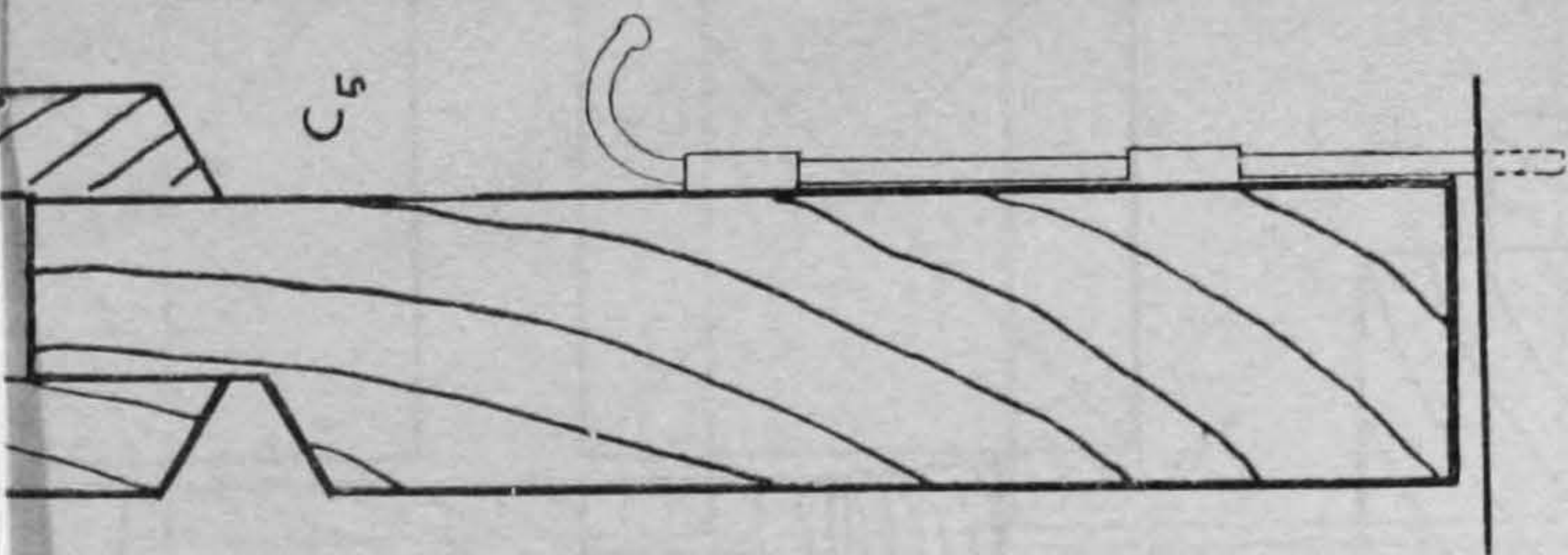

KÖY OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI

ÖLÇÜ: 1/20

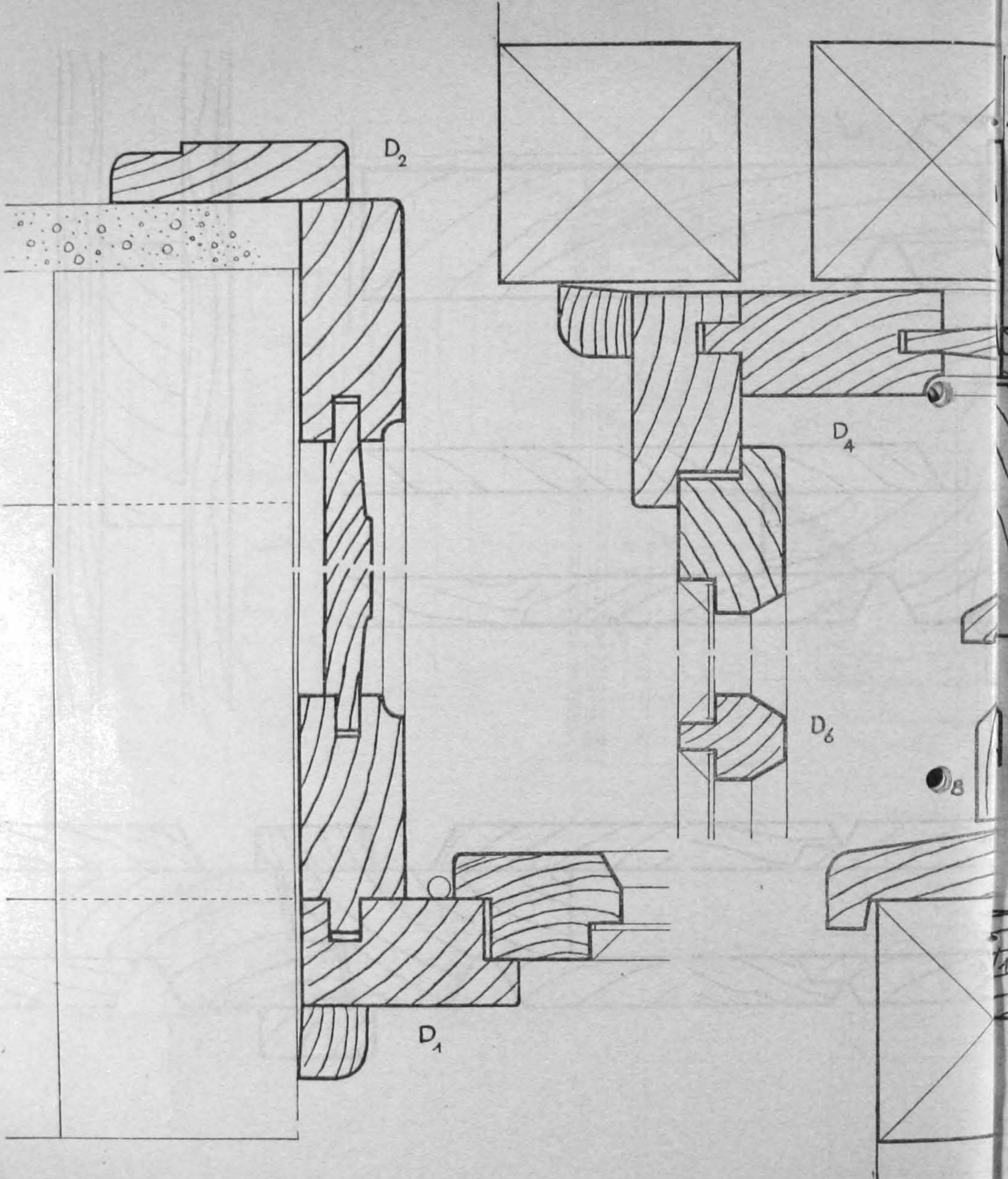

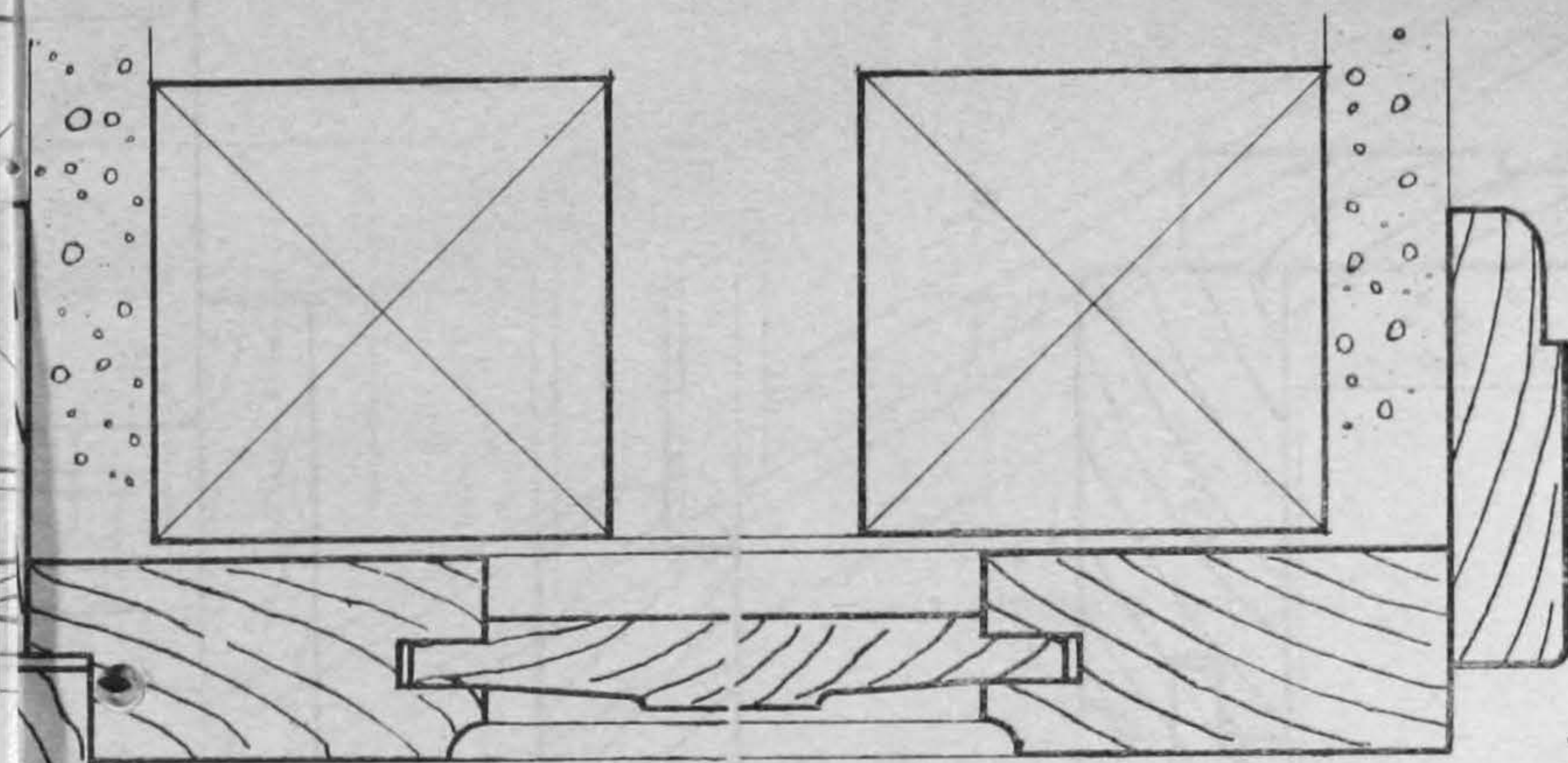

KÖV OKULLARI DOĞRAMA DETAYLARI

ÖLÇÜ: 1/2

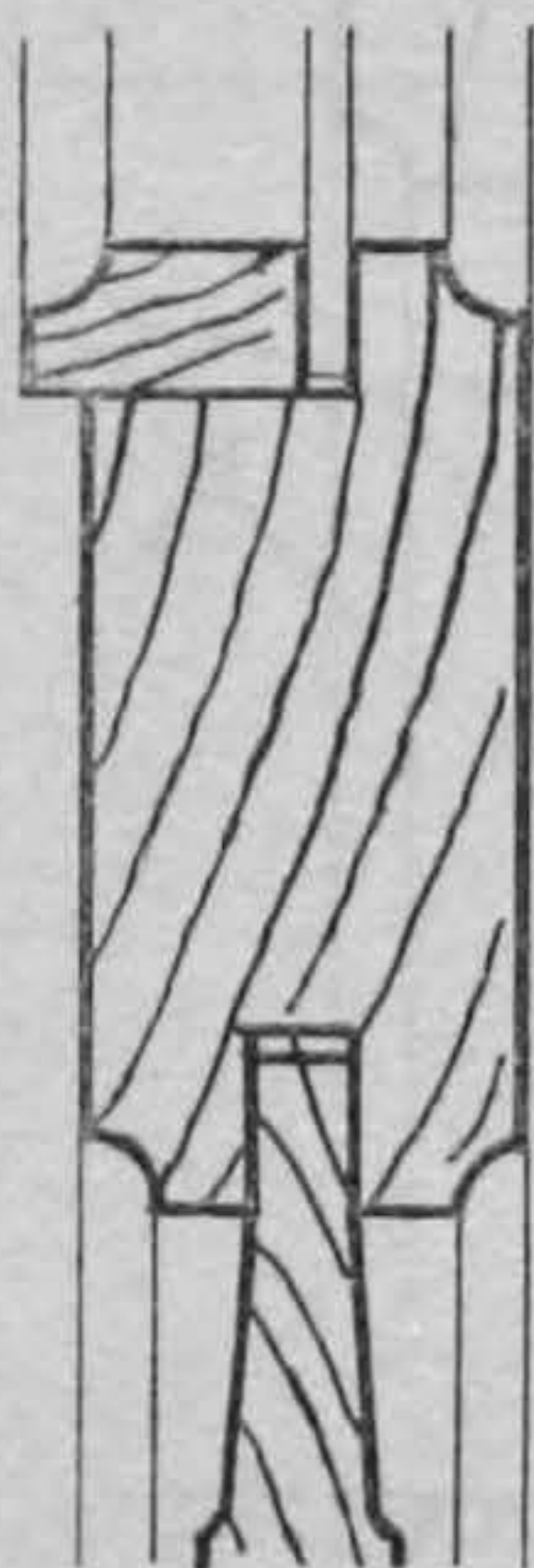

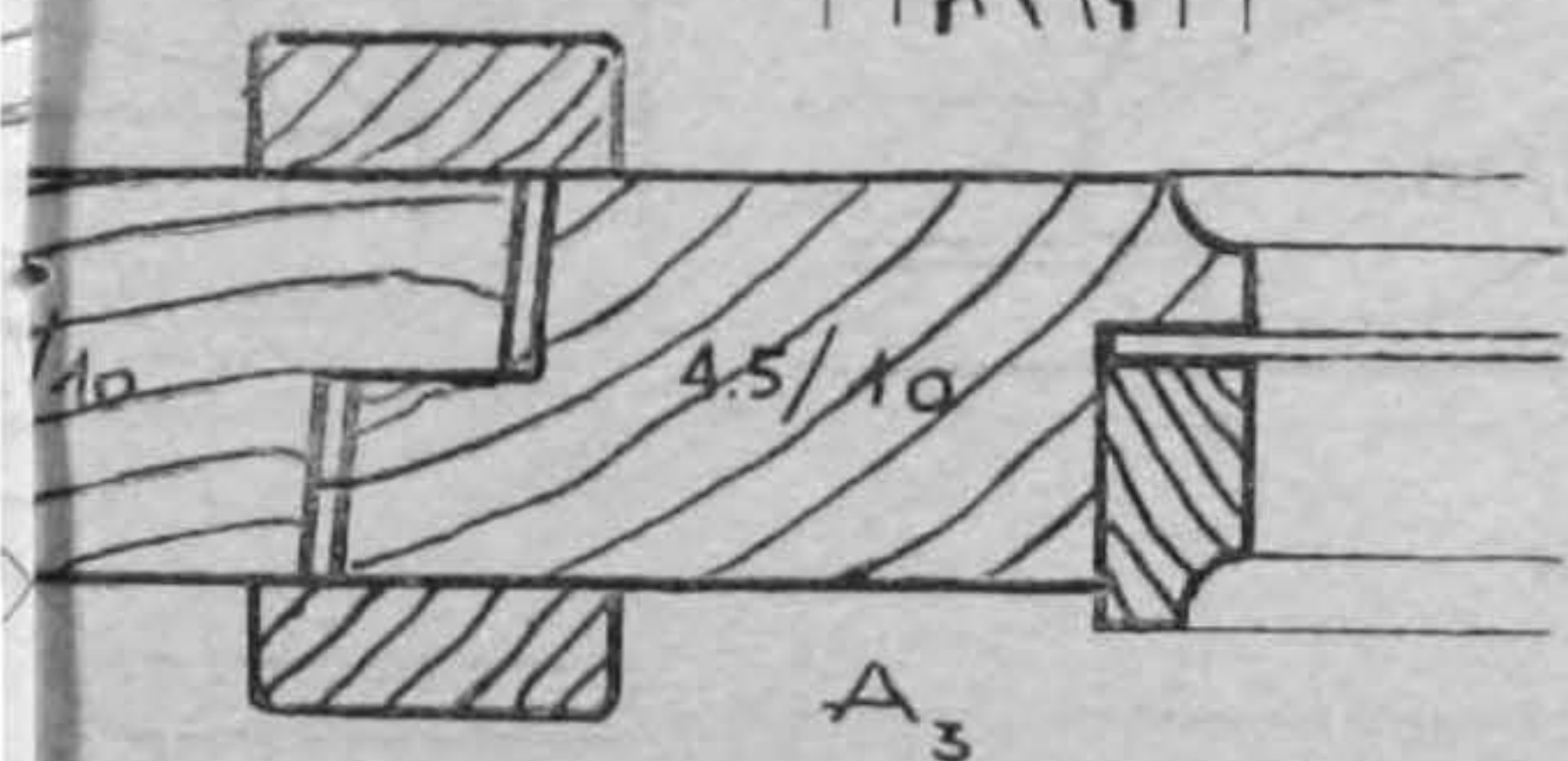

Δ_6

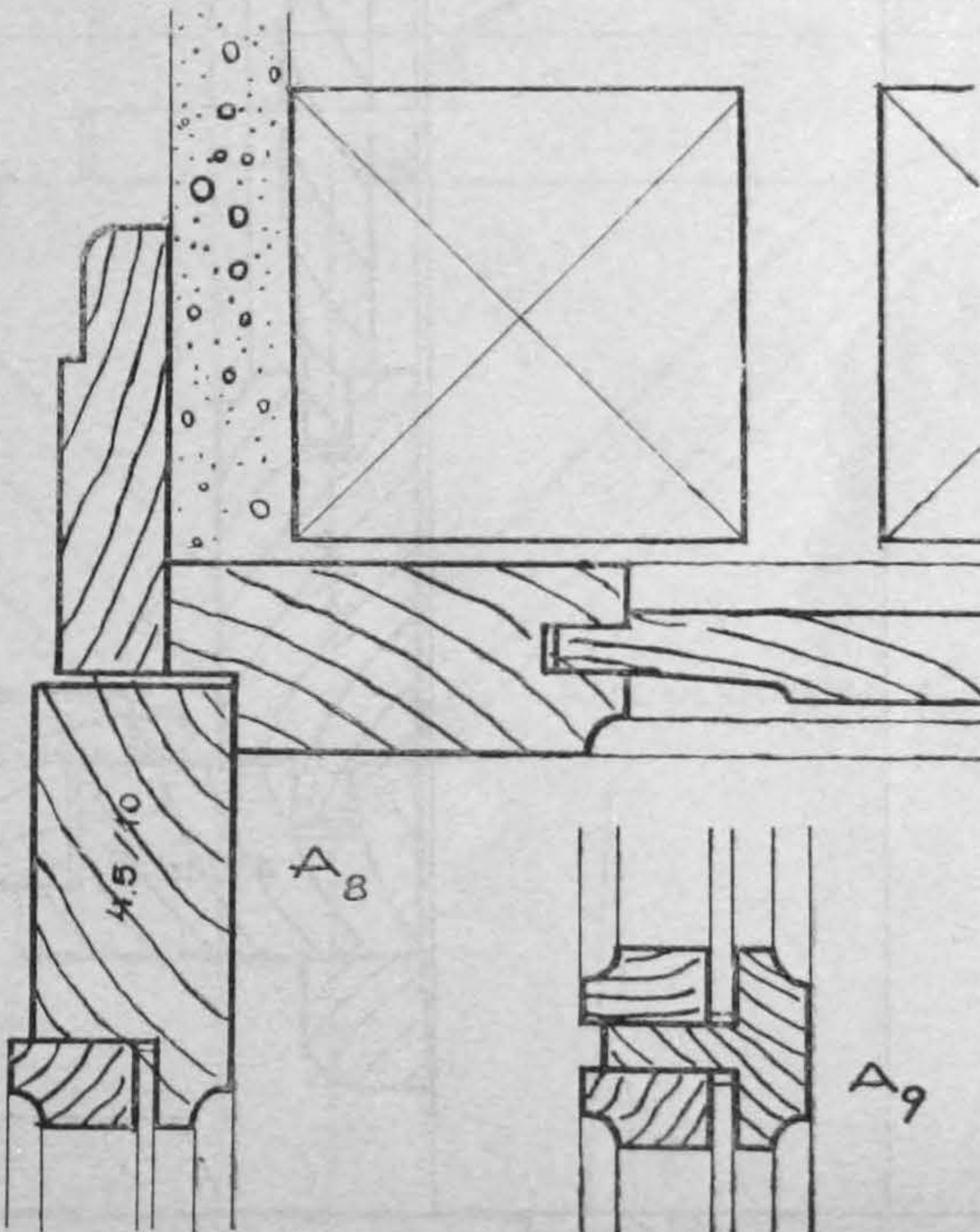
A_5

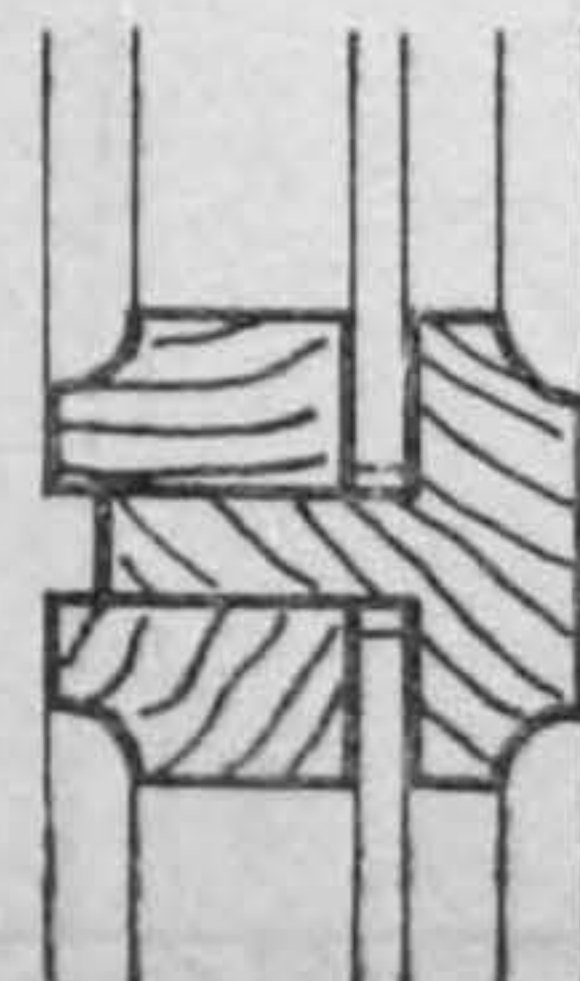
Δ_{10}

A_3

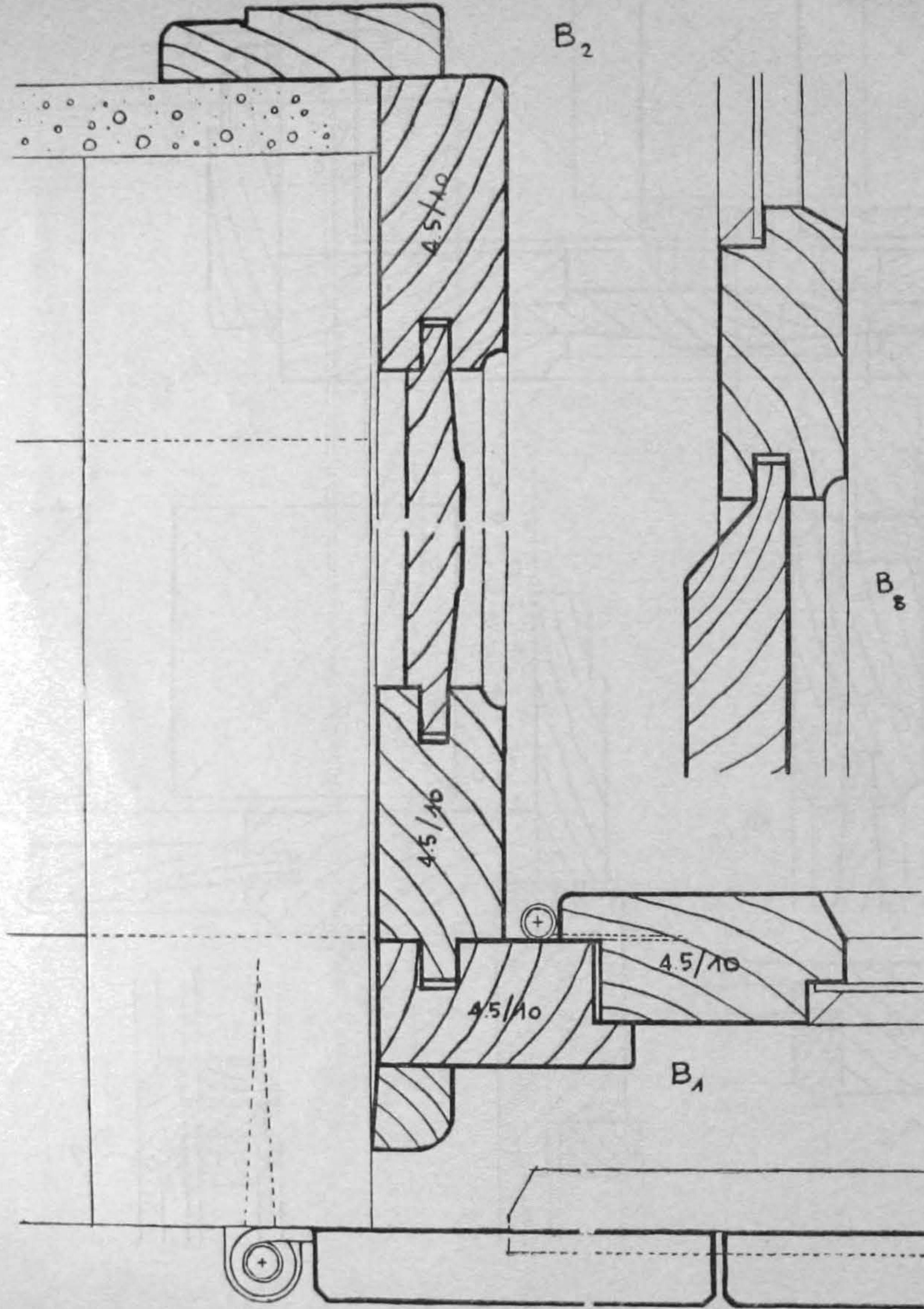

A_8

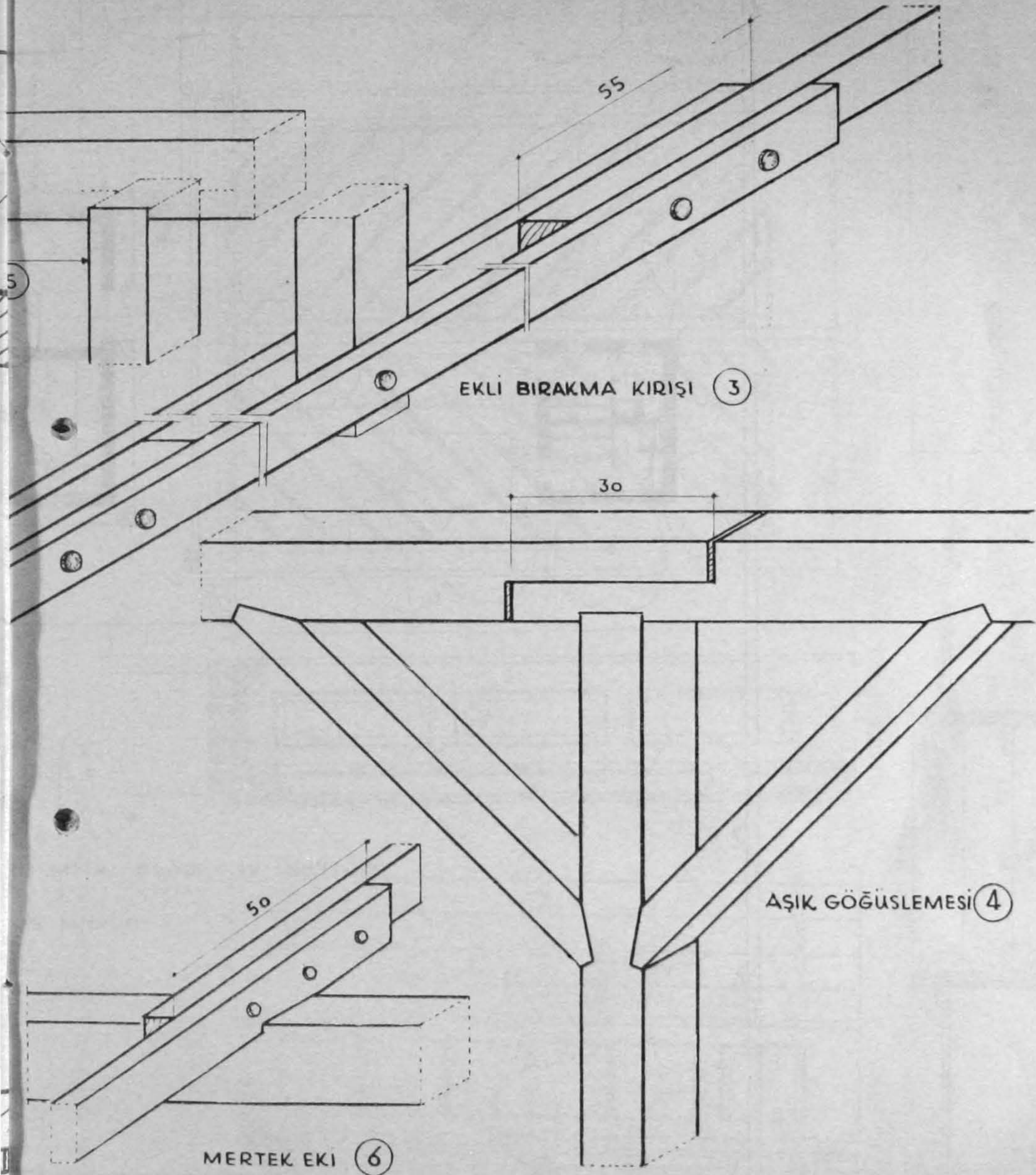

A_9

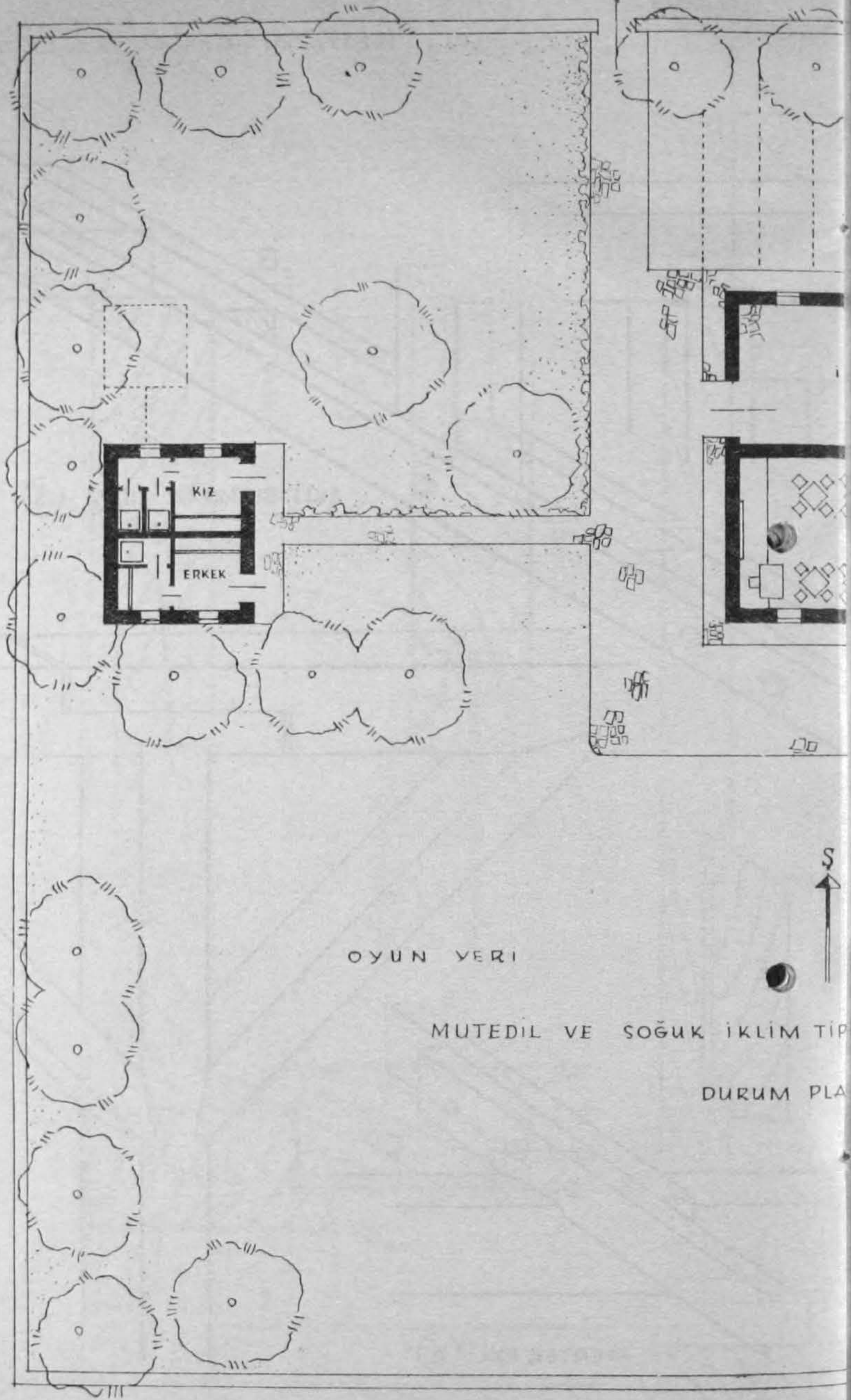

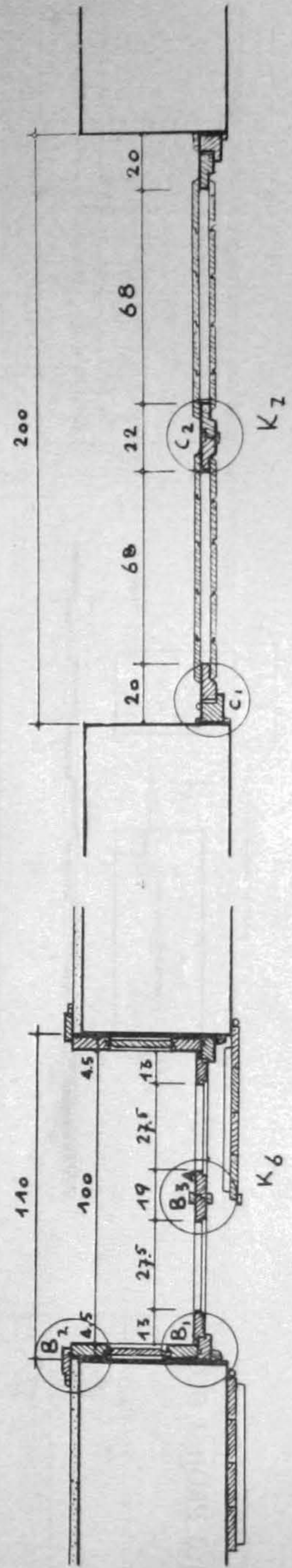
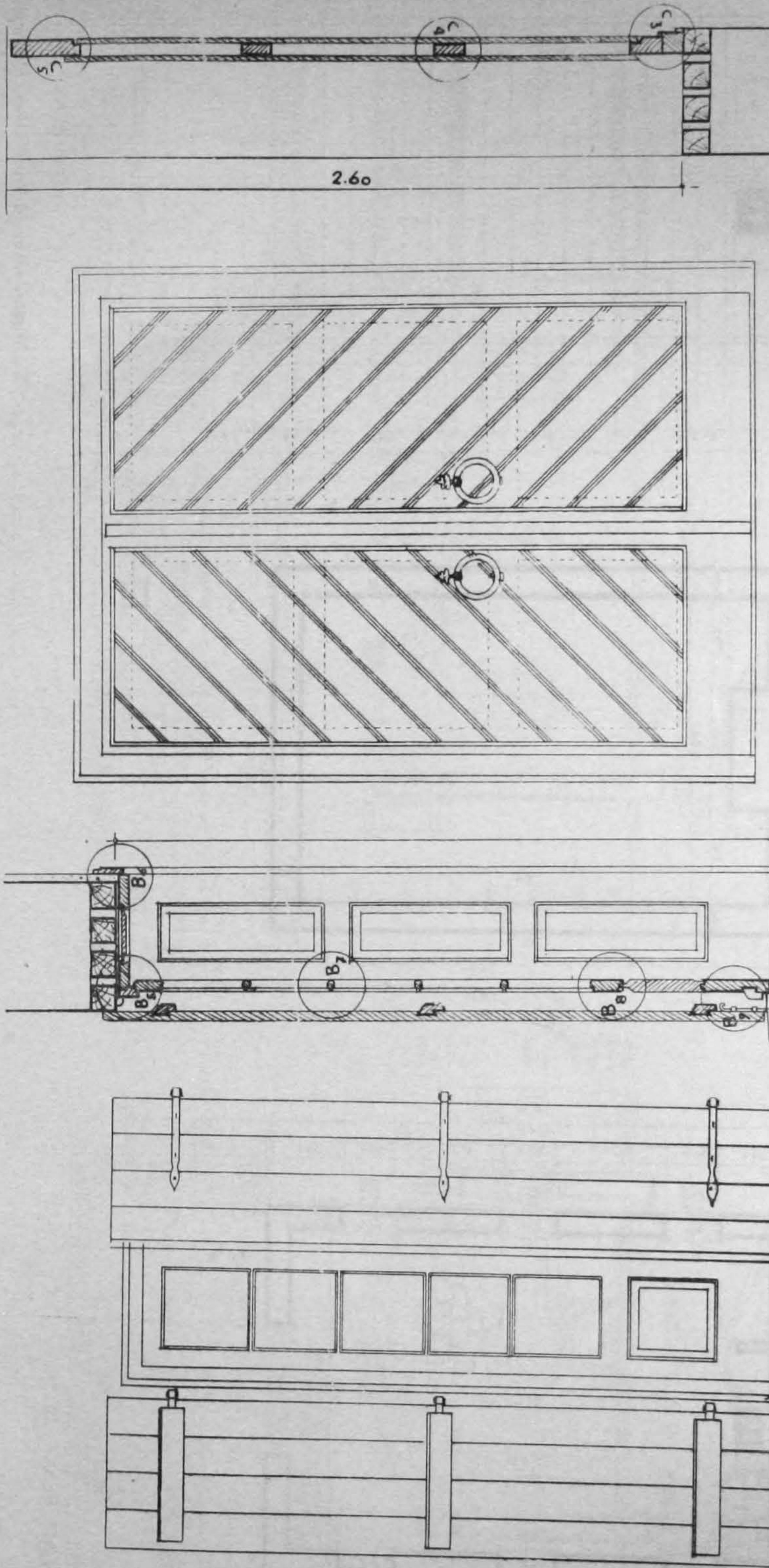

OYUN YERİ

MUTEDİL VE SOĞUK İKLİM TİPİ

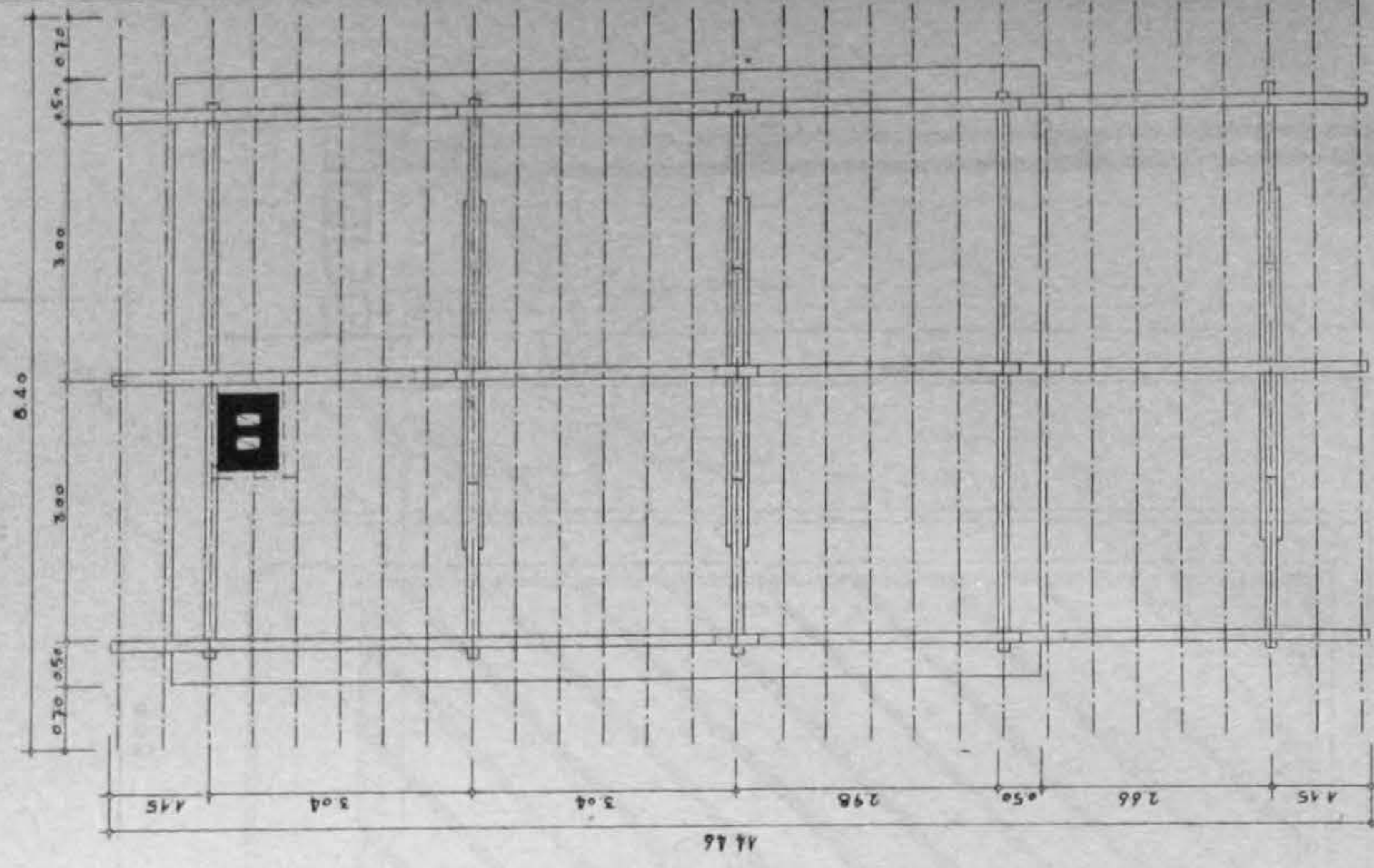
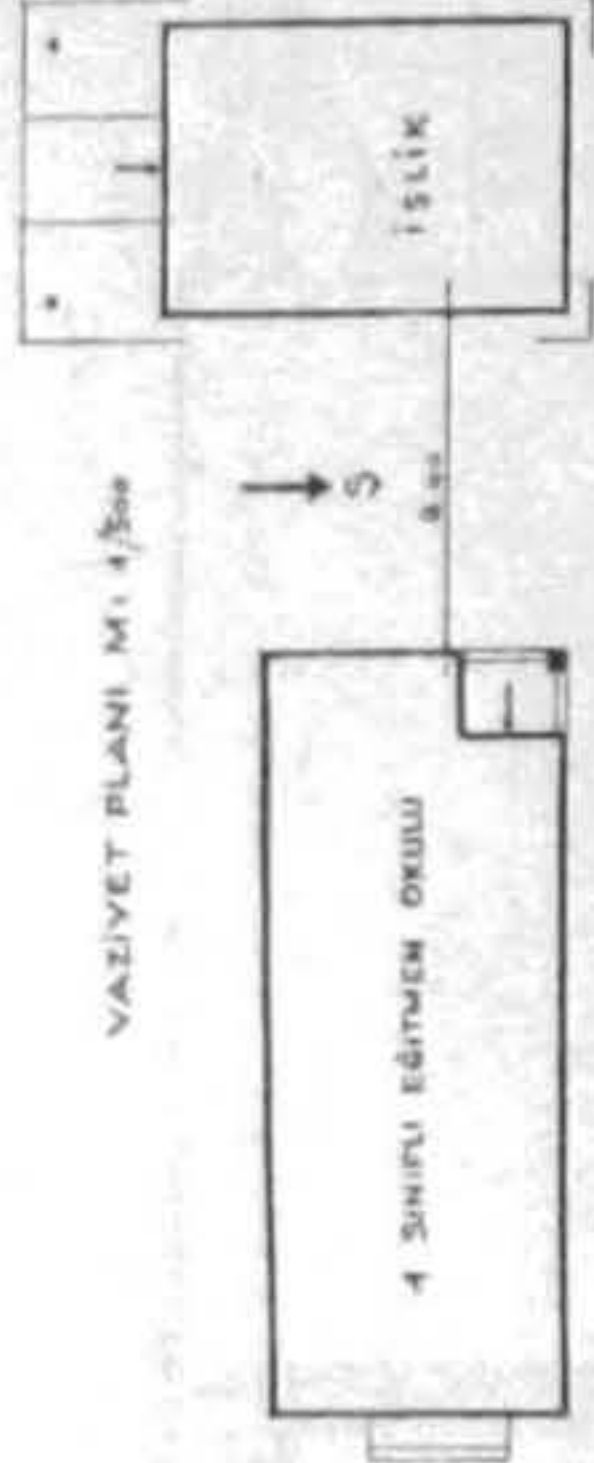
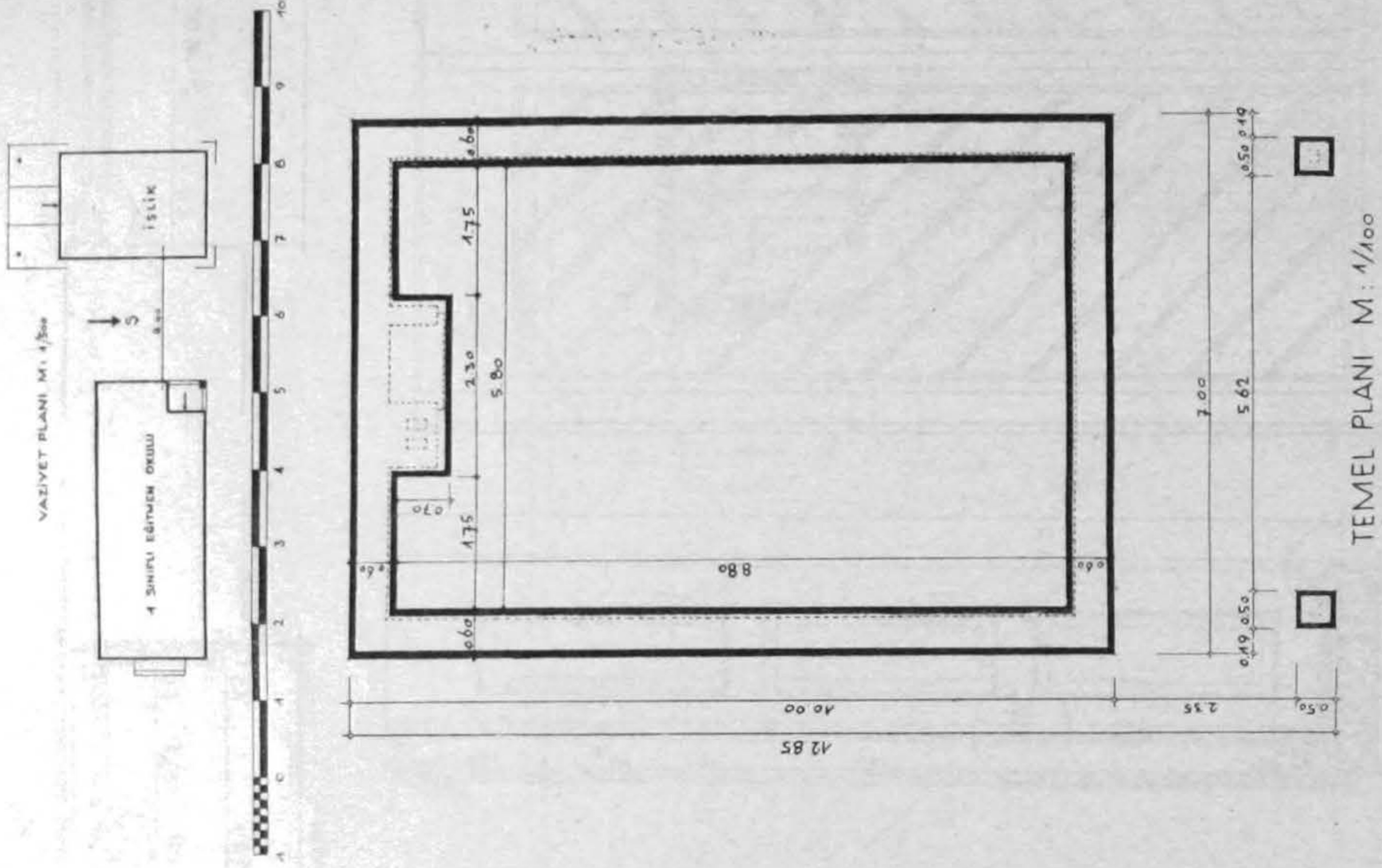
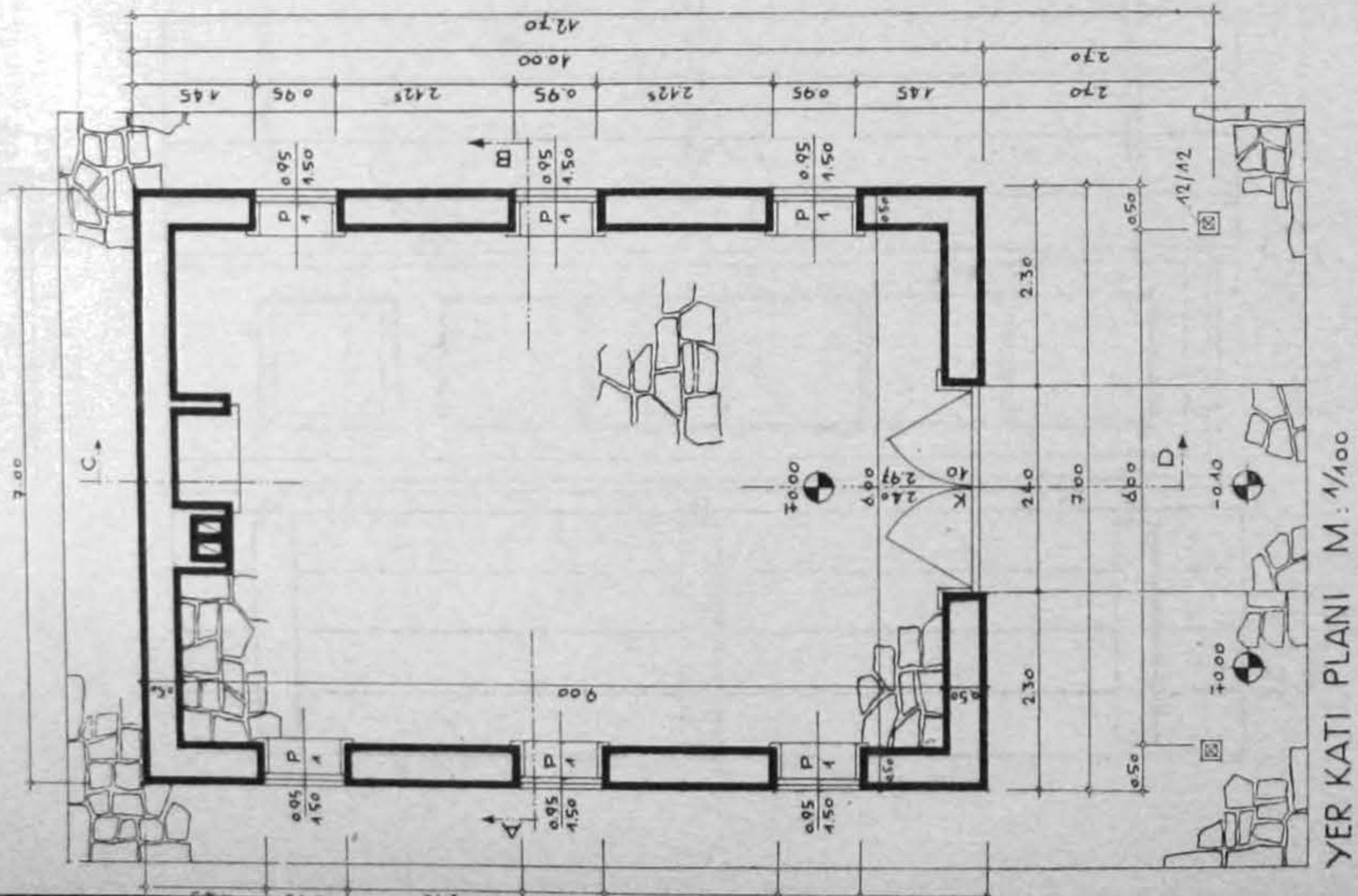
DURUM PLANI

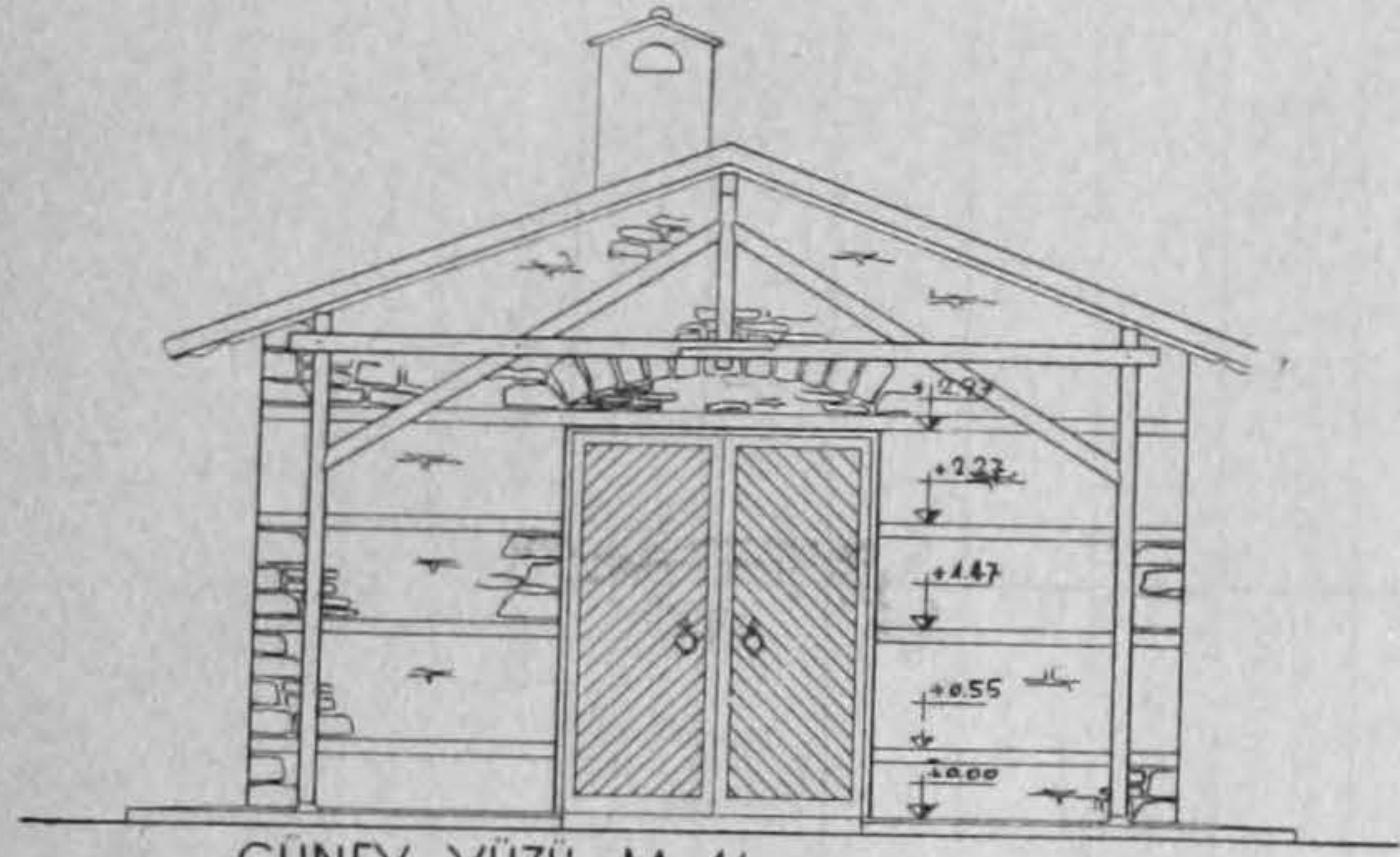

AYRI KÖY OKULU IŞLIĞI PROJESİ ÖLÇÜ 1/100

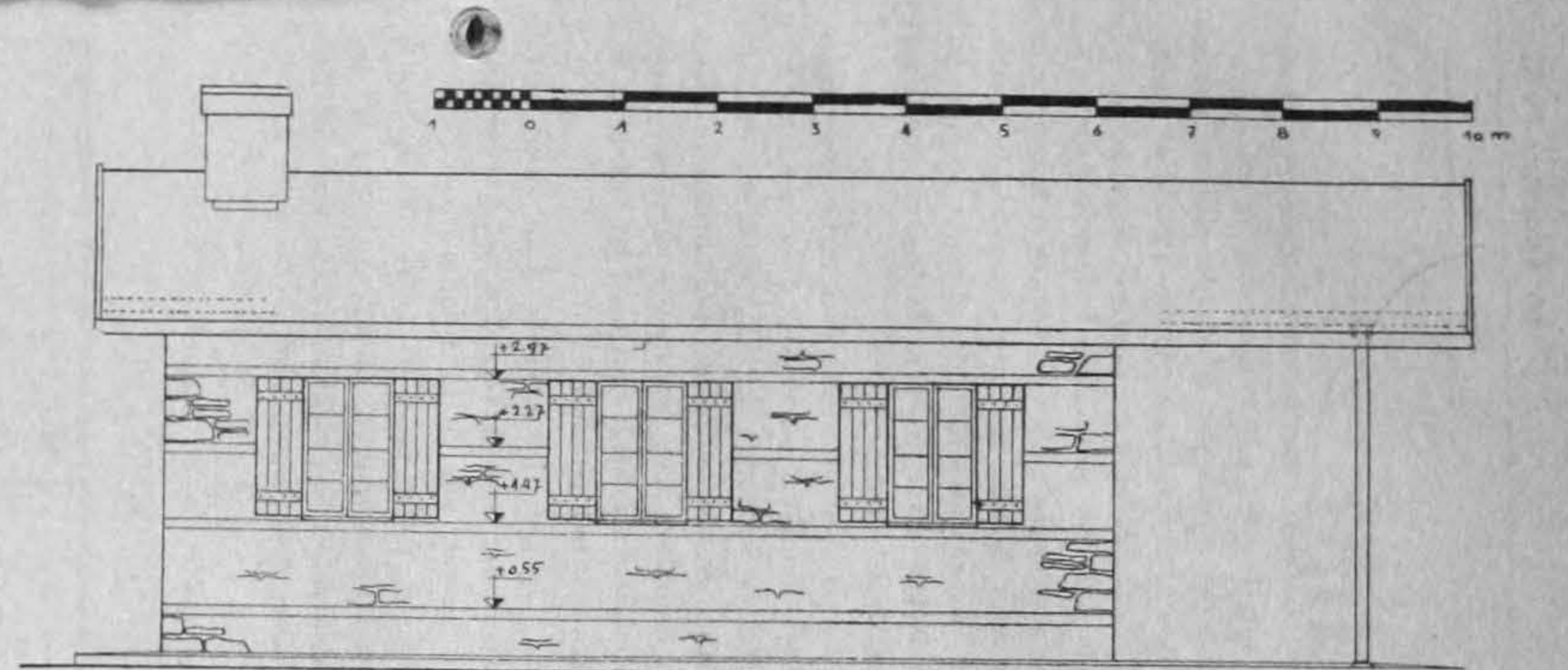

Y. Mimar Asım Mutlu - Ahşen Yapanar

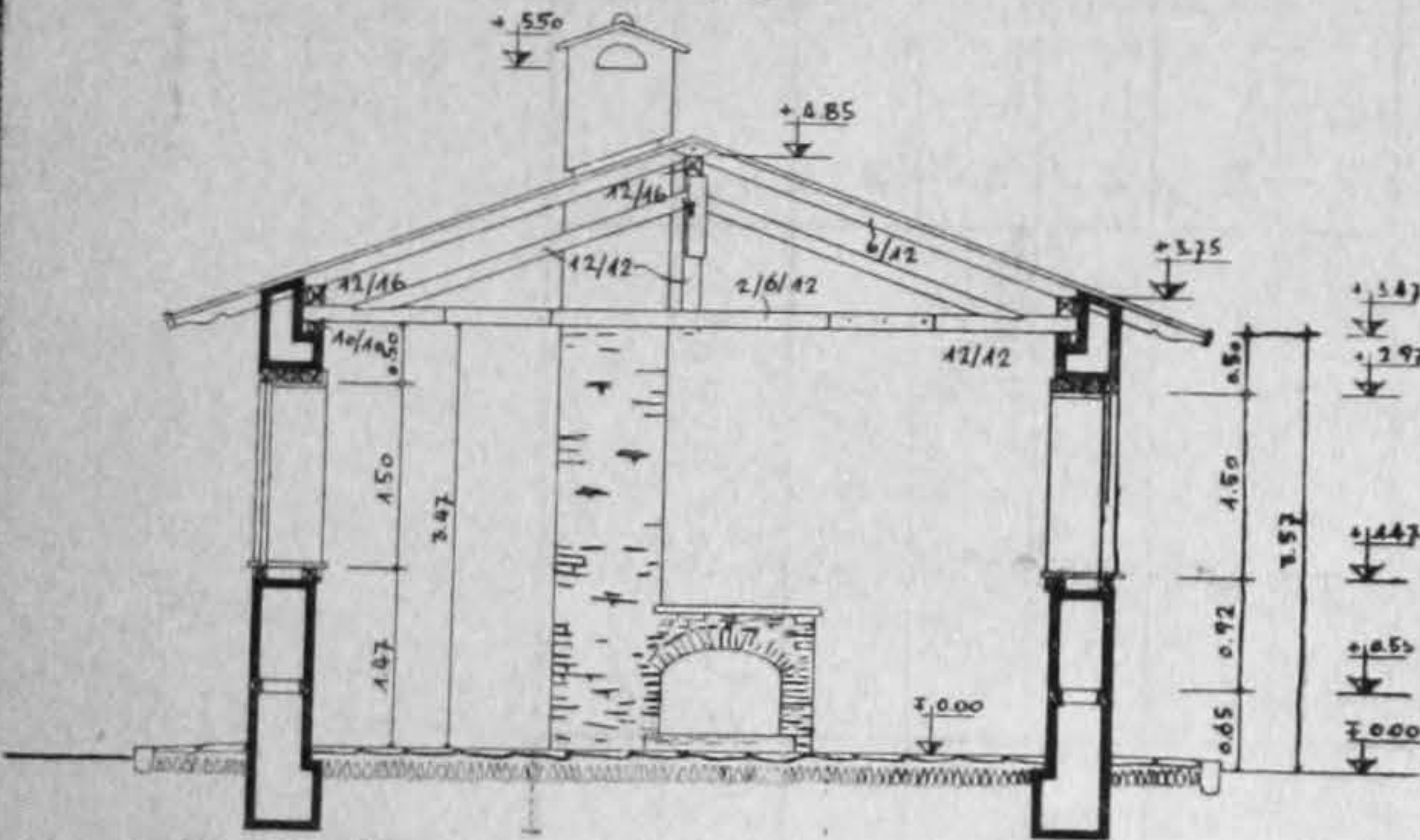

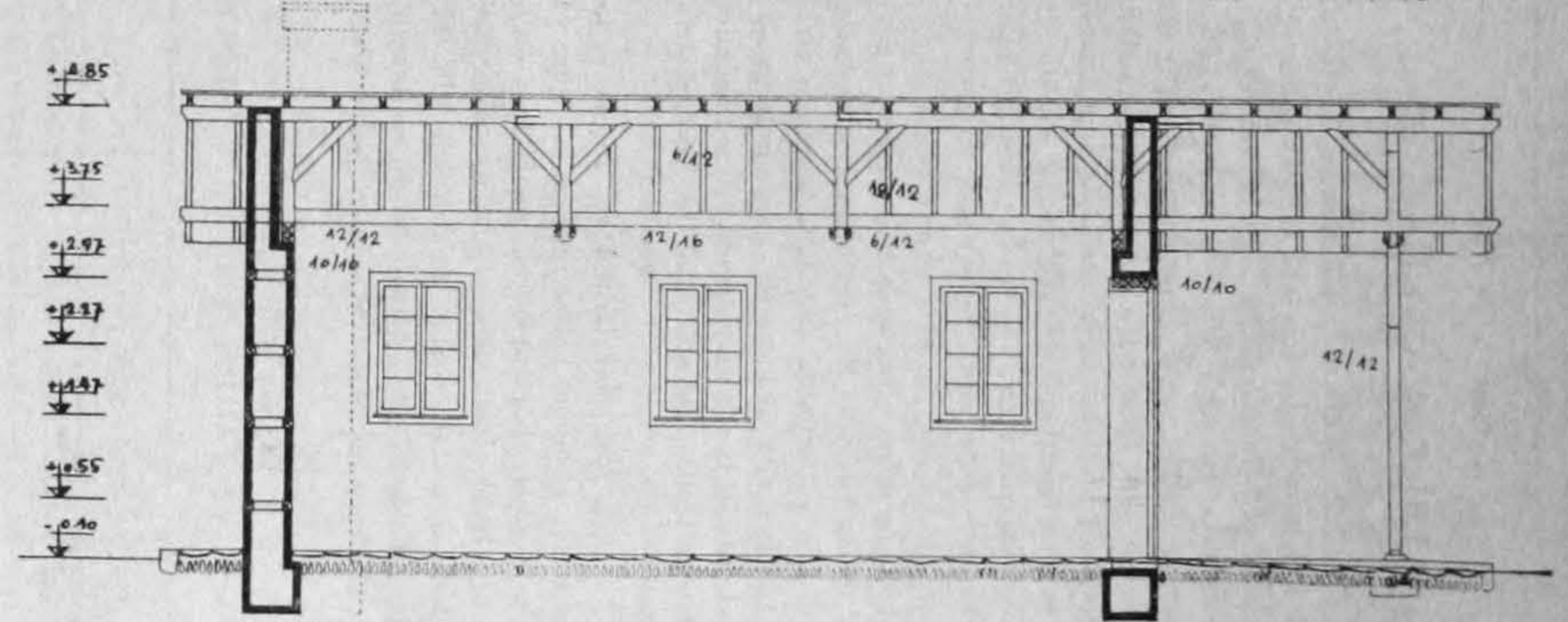
GÜNEY YÜZÜ M 1/100

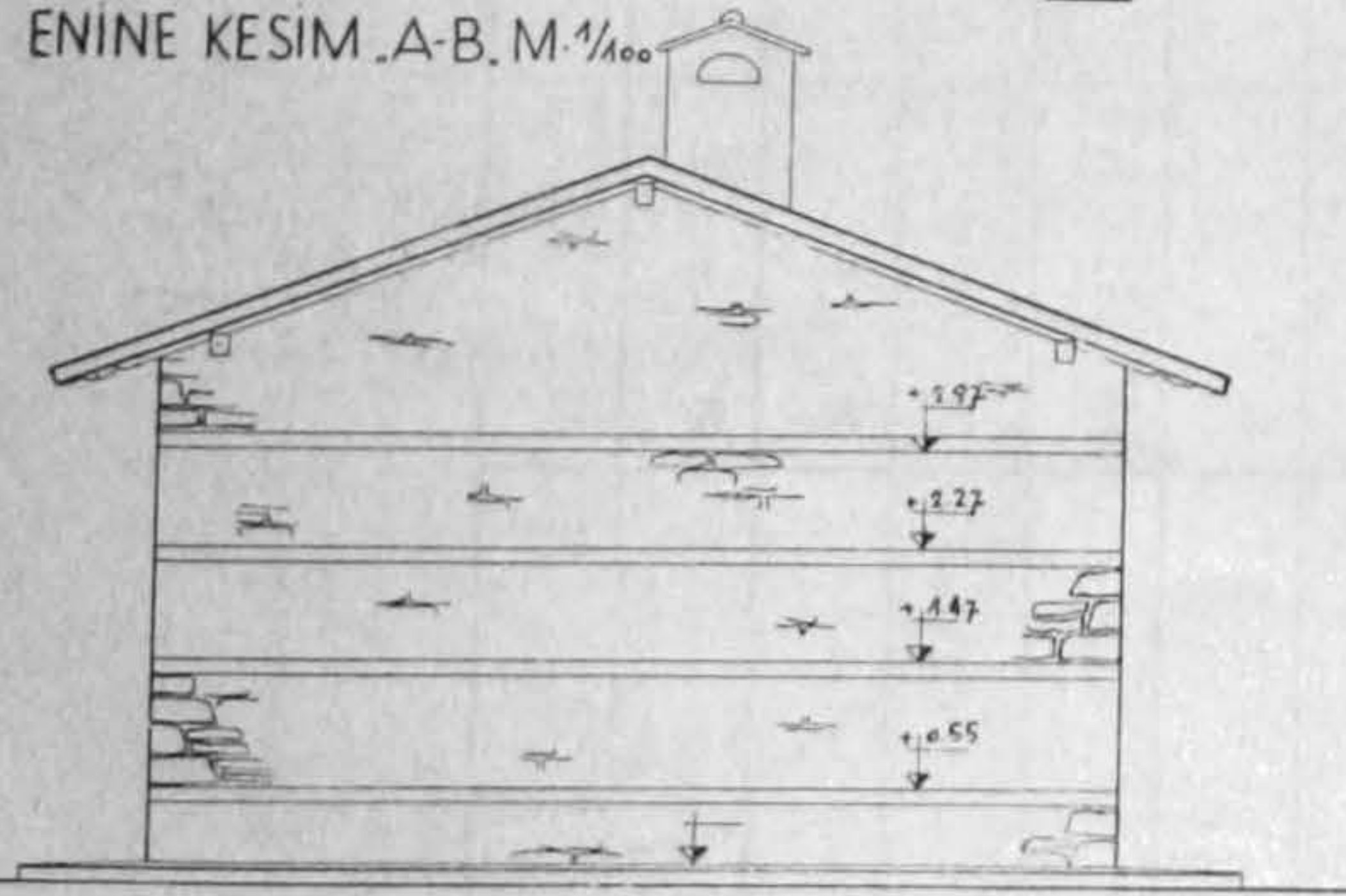
BATI YÜZÜ M 1/100

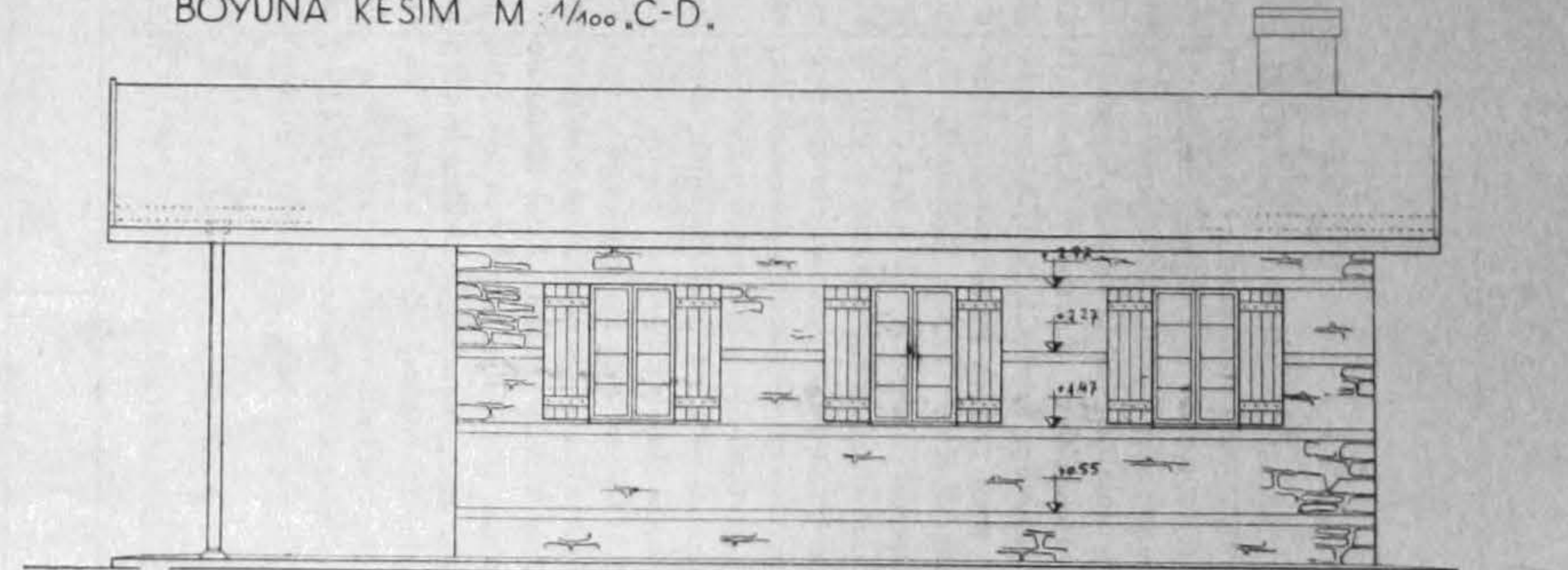
ENİNE KESİM A-B. M 1/100

BOYUNA KESİM M 1/100 C-D.

KUZEY YÜZÜ M 1/100

DOĞU YÜZÜ M 1/100

AYRI KÖY OKULU İŞLİĞİ

Köylerde türlü plânlara göre evvelce yaptırılmış olan okul binalarının yanına ayrı işlik binaları yaptırılması icabetmektedir. 4274 sayılı kanuna göre öğretmenlik yapacak olan Köy Enstitüsü mezunlarının kültür dersleriyle birlikte çocuklara öğretecekleri sanatlar ve köylülerin ihtiyaçları gözönüne tutularak bu işliklere madda uygun şekli vermek gerekmektedir. Enstitülerden çıkacak erkek ve kız öğretmenler demircilik, yapıcılık, dülgçrlük, dikiş-biçki, dokumacılık, ziraat sanatları öğrendiklerine göre işlik binasının bu sanatları gerçekleştirmeye elverişli vasıfları taşıması lâzımdır. Onun için her sanata ayrı karakterde işlik binası yaptırmak hem güç hem de pahalıya mal olacağından bir tip bina projesi hazırlanmış ve bunun türlü maksatlar için kullanılabilmesi gözönünde tutulmuştur. Köy okulları proje müsabakasında birinciliği kazanan Yüksek Mimar Asım Mutlu ile Ahsen Yapanar tarafından hazırlanan ayrı işlik binası projesi detay resimleriyle birlikte bundan önceki sayıfalarla konmuştur. Bu binanın meselâ bir sınıflı eğitimli okulların yanına ne suretle yerleştirileceğini gösteren küçük 1/500 ölçüsünde bir vaziyet plânı da vardır. Mütead-

dit derslikli okulların bulundukları köylerde işlik binalarından bir kaç tane yapmak icabettiği takdirde yerin müsaadesine göre bu vaziyet plânında gösterilen şekle benziyen bir duruma uyularak bunlar yan yana yerleştirilecektir. İşlik binalarının okul binasından çok uzak olmamaları gözönünde tutularak öğretmen'in iki bina arasında kolayca gidip gelmesi sağlanacak şekilde bir durum yaratılacaktır. Müteaddit derslikli okul binasının yanına yaptırılacak işlik binaları aynı istikamette bir sıraya d'zilemedikleri takdirde binanın iki tarafına birbirine mütenazır olarak yerleştirilebilir. Bu yerleştirme işine karar verilirken yolların durumu okul binasının etrafındaki bahçe ve oyun yerleri gözönünde tutularak bunların her birinin kendi maksadına göre kolay kullanılmasını sağlayacak bir şekil yaratılmalıdır.

Ayrı işlik binalarının ne suretle yapılacaklarını gösteren 1/100 ölçüsünde cephe ve kesim resimleri bundan önceki sayıfalarla meycuttur. Genel olarak okul yapımı sırasında gözönünde tutulacak esaslar anlatılırken işlik binaları hakkında da gerekli bilgi verilmiştir. Ayrıca detay resimleri duvarların nasıl örülece-

ğini, nerelere hatırlar atılacağını ve çatının ne suretle inşa edileceğini açık olarak göstermektedir. Ayrıca bu işliklerde bilhassa demircilik sanatı gerçekleştirilmek istendiği takdirde kurulacak demirci ocağının bağlanacağı bacanın yeri de gösterilmiş bulunmaktadır.

Yukarıda belirtilen sanatlar her biri mutlak ocak kurulmasını icap ettirmemekle beraber her ihtimale karşı bu işlikte demirci ocağının kurulmasına elverişli vasıfta baca ve ocak yeri bırakılması şarttır.

İşliğin içine alınması türlü sebeplerden dolayı mümkün olmayacak olan malzeme için işliğin ön kısmında bir açık sundurma düşünülmüştür. Burası malzemeyi yağmurdan ve güneşten muhafaza için faydalanılacak yerdir. Araba onarılması icabettiği zaman da bu kısımdan faydalanmak mümkündür.

İşliğin pencereleri dikiş işliğı olarak kullanıldığı zaman kâfi derecede aydınlık min edecek şekilde hesaplanmıştır. Dikiş, dokuma ve ziraat sanatları işleri için kullanıldığı vakit esas kapının önüne ve içeriye bir rüzgârlık yapılması işliğin kolay ısıtılması bakımından tavsiyeye şayandır.

BU DERGİDEKİ KANUNLAR, KARARLAR VE TAMİMLERLE DİĞER YAZILAR TARAFIMIZDAN OKUNMUŞTUR

1	12	23	34	45
2	13	24	35	46
3	14	25	36	47
4	15	26	37	48
5	16	27	38	49
6	17	28	39	50
7	18	29	40	51
8	19	30	41	52
9	20	31	42	53
10	21	32	43	54
11	22	33	44	55